

ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง
ในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไต่ถามและ
ประนอมข้อพิพาท ศาลเยาวชนและครอบครัว

ณัฐพัชญ์ สมานทรัพย์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ปีการศึกษา 2566

THE PROBLEM OF ENFORCING THE PROTECTION OF VICTIMS OF
DOMESTIC VIOLENCE ACT 2550 B.E. BY PERSONNEL WORKING IN THE
GROUP OF MEDIATORS AND CONFLICT RESOLVERS IN FAMILY AND
JUVENILE COURT

NATTHAPHAT SAMANSAP

A Thematic Paper Submitted in Partial Fulfillment of the
Requirements for the Degree of Master of Law
Department of Law,
Pridi Bhanomyong Faculty of Law
Dhurakij Pundit University
Academic Year 2023

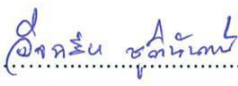
ใบรับรองสารนิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยบูรพาวิทยบัณฑิตย
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อสารนิพนธ์ ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2560 ของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ศาลเยาวชนและครอบครัว
เสนอโดย ณัฐพัชญ์ สมานทรัพย์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
หมวดวิชา กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ อาจารย์ ดร.จิรวุฒิ ลิปิพันธ์
ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒนา)

..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
(อาจารย์ ดร.จิรวุฒิ ลิปิพันธ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์)

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ รับรองแล้ว

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์
(อาจารย์ ดร. สุทธิพล ทวีชัยการ)
วันที่ ๑๔ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

หัวข้อสารนิพนธ์	ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานใกล้เคียงและประนอมข้อพิพาท ศาลเยาวชนและครอบครัว
ชื่อผู้เขียน	ณัฐพัชญ์ สมานทรัพย์
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	ดร.จิรวุฒิ ลิปิพันธ์
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2566

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำการศึกษปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานใกล้เคียงและประนอมข้อพิพาท ศาลเยาวชนและครอบครัว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี ความหมายและความสำคัญของกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence Offences & Order of Protection) รวมไปถึงผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานใกล้เคียงและประนอมข้อพิพาทและผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนในศาลเยาวชนและครอบครัว อันบังคับใช้ตามกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 รวมทั้งศึกษากฎหมายของต่างประเทศซึ่งได้วางหลักในเรื่องการไกล่เกลี่ยคดีอาญาผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว และกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล เพื่อให้กระบวนการไกล่เกลี่ยและกลุ่มพนักงานใกล้เคียงและประนอมข้อพิพาทในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวมีประสิทธิภาพและสามารถระงับข้อพิพาทได้อย่างแท้จริง อีกทั้งผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจะได้รับความช่วยเหลือภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรม และเป็นประโยชน์ต่อสถาบันครอบครัวในสังคมไทยปัจจุบันมากที่สุด

จากการศึกษาพบว่า การบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยนำกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญามาช่วยระงับข้อพิพาทเพื่อให้คู่ความได้ยอมความกันของประเทศไทยนั้นยังคงมีปัญหายอยู่มาก และยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือรวมทั้งระงับความขัดแย้งในครอบครัวได้ดีเท่าที่ควร อันได้แก่ ปัญหาการฟ้องคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวมาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวที่น้อยมากซึ่งขัดแย้งกับความเป็นจริงที่สถาบันครอบครัวในสังคมไทยปัจจุบันยังคงต้องประสบกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวตลอดมา ปัญหาการไม่ส่งคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัว ปัญหาการนำบุคคลอื่นเข้าร่วม

กระบวนการไกล่เกลี่ยในฐานะผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทในคดีอาญา ประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวซึ่งกำหนดให้มีผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยมากจนเกินไปและขาดคุณสมบัติ รวมทั้งความรู้ ความสามารถในการไกล่เกลี่ย ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายภายหลังการ บังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจศาลซึ่งประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติ กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลมาช่วยปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนตุลาการในการกำกับ ดูแล ช่วยเหลือในมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัว

ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมนโยบายและกฎหมายที่สนับสนุนและปกป้องสถาบันครอบครัวจากการ กระทำ ความรุนแรง สารนิพนธ์ฉบับนี้จึงขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น กล่าวคือ เห็น ควรแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ร่วมกับพระราชบัญญัติ เจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เพื่อให้สามารถส่งคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรง ในครอบครัวอันเป็น ความผิดอาญาอันยอมความได้เข้าสู่ส่วนไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทได้ทันที กระบวนการไกล่เกลี่ย ดังกล่าวจะสามารถนำมาช่วยเหลือคู่ความผู้ซึ่งได้รับความเสียหาย ทำให้คดีอาญาระงับไป และเพื่อความ รวดเร็วในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รวมทั้งเพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลเยาวชน และครอบครัวมีอำนาจและหน้าที่ในการสนับสนุนการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เพื่อให้มาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับ ใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวรวมถึงการติดตามประเมินผลคู่ความในระหว่างการทดลองปฏิบัติตาม สัญญาประนีประนอมยอมความเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นการระงับความรุนแรงในครอบครัว โดย คำนึงถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญอันเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ที่บัญญัติเป็นการเฉพาะนอกจากที่กำหนดไว้ใน ประมวลกฎหมายอาญา เพื่อแก้ไขปัญหาสถาบันครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วก่อให้เกิดความขัดแย้ง คู่ครองสิทธิและความเป็นมนุษย์ และเป็นการส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวอันเป็น สถาบันอันดับแรกทีก่อร่างสร้างตนให้ทุกคนเติบโตมาในสังคม

Thematic Paper Title	THE PROBLEM OF ENFORCING THE PROTECTION OF VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE ACT 2550 B.E. BY PERSONNEL WORKING IN THE GROUP OF MEDIATORS AND CONFLICT RESOLVERS IN FAMILY AND JUVENILE COURT
Author	Natthaphat Samansap
Thematic Paper Advisor	Dr. Jirawut Lipipun
Program	Master of Laws
Academic Year	2023

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to study the enforcement issues of the Protection of Victims of Domestic Violence Act B.E. 2550 among probation officers and mediators in juvenile and family courts. The objective is to examine the background, concepts, theories, significance, and the process of mediating domestic violence cases (Domestic Violence Offences & Order of Protection), including probation officers and mediators and support staff in juvenile and family courts, as mandated by the Protection of Victims of Domestic Violence Act B.E. 2550. This includes studying the laws of other countries that have established principles regarding the mediation of domestic violence cases and laws concerning legal measures after the enforcement of domestic violence laws, collaborating with police officers, court officials, to ensure that the mediation process and probation officers and mediators in domestic violence cases are effective and capable of genuinely resolving disputes. Furthermore, to ensure that victims of domestic violence receive appropriate assistance and support after the enforcement of domestic violence laws, assistance provided to domestic violence victims should be prompt, fair, and beneficial to families in Thai society.

The study reveals that despite the implementation of the Protection of Victims of Domestic Violence Act B.E. 2550, utilizing the criminal mediation process to mitigate disputes and promote reconciliation in Thailand still faces significant challenges. The problem persists in the insufficient number of domestic violence cases brought to juvenile and family courts, which contradicts the reality of ongoing domestic violence issues in Thai society. The failure to refer domestic violence cases to the mediation process of juvenile and family courts remains a significant challenge. Additionally, the involvement of unqualified personnel,

including probation officers and mediators, in the mediation process of domestic violence cases exacerbates the problem. There is also a lack of legal measures and guidelines for law enforcement officers, such as police and court officials, to support and assist in post-enforcement legal measures for domestic violence cases. Thailand lacks legislation defining the duties and responsibilities of court police officers to support and assist in enforcement legal measures for domestic violence cases.

Therefore, in order to promote policies and laws that support and protect the institution of the family from acts of violence, this thesis proposes recommendations for addressing the aforementioned problems. Specifically, it is suggested to amend the Protection of Victims of Domestic Violence Act B.E. 2550 in conjunction with the Court Officer Act B.E. 2562 to enable the referral of domestic violence cases, which constitute criminal offenses amenable to reconciliation, to the mediation and dispute resolution process immediately. This mediation process can assist and support the affected parties, leading to the suspension of criminal cases, and to expedite the criminal justice process. Additionally, it is proposed to empower and assign responsibilities to court police officers working in juvenile and family courts to support the prosecution of domestic violence cases under the Protection of Victims of Domestic Violence Act B.E. 2550. This is to ensure that post-enforcement legal measures for domestic violence, including monitoring and evaluating the progress of the parties involved during the mediation process, are effectively implemented.

Attempting to implement effective and efficient reconciliation agreements to mitigate domestic violence, considering the importance of peace and cohabitation within the family, aligns with the spirit of the Protection of Victims of Domestic Violence Act B.E. 2550. This act, which is enacted specifically to address family institution issues, undergoes rapid changes to resolve conflicts, protect rights and human dignity, and promote the strength of the family institution. It is the primary institution that nurtures individuals to grow within society.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ โดยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร. จิรวุฒิ ลิปิพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์อัจริยา ชูตินันท์ และอาจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ ผู้วิจัยขอกราบพระคุณและจารึกพระคุณนี้ไว้ในความทรงจำอย่างมิรู้ลืมเถื่อนว่า ความสำเร็จในครั้งนี้เกิดขึ้นได้ด้วยความกรุณาจากท่านอาจารย์ นอกจากนั้นขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ประจำสาขาวิชาเอกกฎหมาย อาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตฯ ทุกๆ ท่าน ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในการแก้ไข และให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ที่มีส่วนทำให้งานวิจัยครั้งนี้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ที่ให้ความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือในด้านข้อมูล ช่วยตรวจสอบข้อมูล และช่วยประสานในการเก็บข้อมูล

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ที่อาจมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของ บิดา มารดา และขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา พี่สาว ที่คอยช่วยเหลือให้ผู้ศึกษาประสบความสำเร็จ ขอขอบคุณสามีที่ช่วยเหลือและสนับสนุนให้คำปรึกษาในทุกเรื่อง ทั้งยังเป็นกำลังใจสำคัญให้ผู้ศึกษาสามารถก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ และทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ณัฐพัชญ์ สมานทรัพย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
1.3 สมมุติฐานของการศึกษา.....	6
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	7
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	8
2. ความหมาย แนวความคิด ทฤษฎี และรูปแบบในการใกล้เคียงคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550.....	9
2.1 ความหมายของการใกล้เคียงและประณอมข้อพิพาทในคดีอาญา.....	9
2.2 ความหมายของคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550.....	10
2.3 การพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว..ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553.....	12
2.4 การใกล้เคียงคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550.....	15
2.5 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการใกล้เคียงข้อพิพาท.....	17
3. กฎหมายและการใกล้เคียงคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัว.....	26
3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	26
3.2 ประเทศอังกฤษ.....	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.3 ประเทศเยอรมัน.....	41
3.4 ประเทศไทย.....	44
4. วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ย การบังคับใช้ และมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้คดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวของต่างประเทศและประเทศไทย	48
4.1 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรง.....	49
ในครอบครัวมาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัว	
4.2 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการไม่ส่งคดีอาญาประเภทคดี.....	53
ความรุนแรงในครอบครัวเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัว	
4.3 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการนำบุคคลอื่นเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยในฐานะผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว	56
4.4 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล	60
5. บทสรุป และข้อเสนอแนะ.....	68
5.1 บทสรุป.....	68
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	74
บรรณานุกรม.....	80
ประวัติผู้เขียน.....	84

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 ตารางสถิติคดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว..... พ.ศ. 2550 (ครค) (ปี พ.ศ. 2564 ข้อมูลสถิติจากศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง จัดทำ ณ วันที่ 21 มีนาคม 2566)	4
1.2 ตารางสถิติคดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว..... พ.ศ.2550 (ครค) (เปรียบเทียบปี ระหว่างปี พ.ศ. 2564 กับปี พ.ศ. 2565 ข้อมูลสถิติ จากศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง จัดทำ ณ วันที่ 21 มีนาคม 2566)	5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมของมนุษย์ครอบครัวเป็นกลุ่มทางสังคมของผู้คนที่เกี่ยวข้องกันโดยความสัมพันธ์ทางสายเลือด (จากการให้กำเนิด) หรือโดยความสัมพันธ์ทางกฎหมาย เช่น จากการสมรส หรืออื่น ๆ เป้าหมายของการมีครอบครัวนั้น เพื่อเป็นการคงไว้ซึ่งความเป็นอยู่ที่ดีของสมาชิกและของสังคมในเชิงอุดมคติ แล้วครอบครัวเป็นผู้มอบความมั่นคง โครงสร้าง และความปลอดภัยให้แก่สมาชิก เพื่อที่สมาชิกได้เติบโตและมีส่วนร่วมในสังคม¹

ครอบครัวเป็นสถาบันอันดับแรกทีก่อร่างสร้างตนให้ทุกคนเติบโตมาในสังคม เมื่อมนุษย์เกิดขึ้นมาด้วยการคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก ก็ต้องพบกับคำว่า “ครอบครัว” เป็นอันดับแรก ครอบครัวนับเป็นสถาบันแห่งแรกที่ทุกคนรู้จักและเป็นสถาบันที่มีความสำคัญที่สุดในชีวิตของมนุษย์ทุกคน ความสงบสุขในครอบครัวเป็นรากฐานสำคัญที่จะผลักดันเด็กและเยาวชนให้มีการเติบโตสมบูรณ์ไม่ใช่แต่เพียงร่างกายเท่านั้น แต่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาจิตใจสังคม เพื่อเยาว์หน้าเด็กและเยาวชนจะเป็นกำลังสำคัญในสังคม

ดังนั้น ครอบครัวจึงมีส่วนสำคัญในการอบรม สั่งสอน ให้ความรู้สมาชิกในครอบครัว แต่ในปัจจุบันครอบครัวมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น และด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลกระทบถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวตามมาด้วย ทั้งระหว่างคู่สมรสด้วยกัน ระหว่างพ่อ แม่ กับลูก และระหว่างญาติพี่น้องกันเอง ส่งผลให้เกิดปัญหาการหย่าร้างการติดยาเสพติดของลูก ปัญหาสุขภาพกายและจิต รวมทั้งอาจจะเป็นต้นเหตุให้เกิดปัญหาอาชญากรรมได้

ความรุนแรงในครอบครัวถือได้ว่าเป็นอาชญากรรมเงียบในครอบครัวที่ผู้ถูกกระทำหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายโดยมากจะเป็นภรรยาและบุตร ซึ่งหลายรายรุนแรงถึงขั้นบาดเจ็บหรือเสียชีวิต สำหรับเรื่องของความรุนแรงเป็นเรื่องที่แฝงตัวอยู่ในความคิดและจิตวิญญาณของบุคคลต่าง ๆ หลายคนแสดงความรุนแรงออกมาทั้งโดยไม่ตั้งใจและไม่เจตนา และทำไปโดยไม่รู้อาณัติคือ ความรุนแรง²

ความรุนแรงภายในครอบครัว (Domestic Violence) ในสังคมไทยในอดีตที่ผ่านมาแทบกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นมานานแล้ว เพียงแต่ยังมิได้รับการกล่าวขานถึงสาเหตุและผลที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างกว้างขวางมากนัก แต่ในปัจจุบันนี้ ผู้คนในสังคมเริ่มตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นบ้างแล้ว โดยการจัดประชุมหรือสัมมนาเพื่อให้นักวิชาการสาขาต่าง ๆ ได้แสดงความคิดเห็นและพยายามค้นหาสาเหตุที่ทำให้เกิดความรุนแรงขึ้นภายใน

¹ Donald Collins; Cathleen Jordan; Heather Coleman (2010). An Introduction to Family Social Work. Brooks/Cole, Cengage Learning, 28–29. ISBN 978-0-495-80872-5.

² ทศนีย์ แสงสุข, ‘การสร้างความปลอดภัยในครอบครัวโดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ศึกษากรณีความรุนแรงในครอบครัว’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา 2552) 15.

ครอบครัว รวมทั้งหาวิธีที่จะแก้ปัญหาเหล่านี้ด้วย ความจริงแล้วทั้งสามีและภริยาสามารถทำร้ายคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งของตนได้ เนื่องจากการทำร้ายนี้สามารถเกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษา ทุกศาสนา ทุกอาชีพ ทุกจังหวัด และทุกภาคของประเทศ³

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่ละเอียดอ่อน มีความแตกต่างจากการทำร้ายร่างกายระหว่างบุคคลทั่วไป เนื่องจากเกิดขึ้นกับบุคคลในครอบครัว ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ดังนั้นการนำมาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้จึงไม่เหมาะสม เนื่องจากกฎหมายอาญาเป็นบทบัญญัติที่มุ่งเน้นที่จะลงโทษผู้กระทำผิดมากกว่าที่จะแก้ไข ฟันฟูผู้กระทำผิด ด้วยเหตุนี้ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ขึ้นมา มีบทบัญญัติ 18 มาตรา โดยมีการกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนต่างจากการใช้มาตรการทางอาญา กำหนดให้การกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดฐานยอมความได้ เพื่อช่วยเหลือคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม โดยมีเงื่อนไขในการยอมความโดยใช้วิธีการแก้ไข ฟันฟู บำบัดรักษา คุ้มครองประพฤติ ชดใช้เงิน ทำงานบริการสาธารณะ เพื่อที่จะได้สามารถคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง และสามารถแก้ไข ฟันฟูผู้กระทำผิดให้กลับใจไม่กระทำผิดอีก และยังทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวดีขึ้น

การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ย ถูกนำมาใช้เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกให้แก่ประชาชน นอกเหนือไปจากการพิจารณา ในกระบวนการยุติธรรมตามปกติของศาล เพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความกัน อันเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ และลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาล

และเพื่อให้ข้อพิพาทสามารถระงับเสร็จสิ้นไป ด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรม และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด ดังนั้น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงมีความสำคัญอย่างมากในการระงับข้อพิพาท การไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทของไทย มีมานานตั้งแต่สมัยสุโขทัย เรื่อยมาจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา และจนถึงปัจจุบัน⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ก็ได้นำกระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยมาใช้ เนื่องจากความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เป็นความผิดอาญาอันยอมความได้ จึงสามารถส่งคดีเข้าสู่ส่วนไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทกันได้ เพื่อให้คดีอาญาระงับไป และเพื่อความรวดเร็วในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้นำกระบวนการไกล่เกลี่ยมาช่วยเหลือคู่ความผู้ซึ่งได้รับความเสียหาย ดังจะเห็นได้ใน มาตรา 15 “ไม่ว่าการพิจารณาคดีการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน โดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงหลักการ ดังต่อไปนี้ประกอบด้วย

³ จิตฤดี วีระเวสส์, ‘ความรุนแรงภายในครอบครัว (Domestic Violence)’ ในวารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์ (บทความและหนังสือวิชาการ 2550) 87.

⁴ นิพนธ์ อักษรณกาญจน์, ‘การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา,’ (สารนิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2546) 14.

- (1) การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
- (2) การสงวนและคุ้มครองสถานภาพของการสมรสในฐานะที่เป็นศูนย์รวมของชายและหญิงที่สมัครใจเข้ามาอยู่กินฉันสามีภรรยา หากไม่อาจรักษาสถานภาพของการสมรสได้ ก็ให้การหย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของบุตรเป็นสำคัญ
- (3) การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ครอบครัวนั้นต้องรับผิดชอบในการดูแลให้การศึกษาแก่สมาชิกที่เป็นผู้เยาว์
- (4) มาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสามีภรรยาและบุคคลในครอบครัวให้ปรองดองกันและปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกันเองและกับบุตร⁵

และตามมาตรา 16 “เพื่อประโยชน์ในการยอมความในคดีการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล แล้วแต่กรณี อาจตั้งผู้ประนีประนอมประกอบด้วยบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความ หรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลเห็นสมควร เพื่อให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกัน หรืออาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลใดช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันก็ได้”⁶

กฎหมายนี้จึงมีบทบัญญัติ ที่กำหนดมาตรการต่างๆ เป็นการเฉพาะ นอกจากที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และที่สำคัญ มีบทบัญญัติรองรับการไกล่เกลี่ยคดีอาญาไว้ชัดเจน โดยให้อำนาจศาลทำการเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน ไม่ว่าจะคดีจะดำเนินไปแล้วเพียงใดก็ตาม เพื่อเป็นกระบวนการที่ทำให้ทุกฝ่าย ทั้งผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้รับทราบปัญหา และกำหนดมาตรการต่างๆ ที่เหมาะสม เพื่อแก้ไข หรือบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้น จากการกระทำรุนแรงในครอบครัว⁷ แต่จุดเริ่มต้นในคดีความรุนแรงในครอบครัว ต้องเริ่มจากผู้ถูกระทำ ความรุนแรงต้องแจ้งความ โดยเป็นการร้องทุกข์กล่าวโทษซึ่งมีอายุความเพียง 3 เดือน จึงเป็นการยากที่ผู้ถูกระทำ ความรุนแรงจะรวบรวมความกล้าไปแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนด้วย ปัญหาทางครอบครัว ความเกรงกลัว ความเกรงใจ ซึ่งเป็นปัญหาของครอบครัวที่ละเอียดอ่อนเป็นอย่างมากกว่าจะตัดสินใจได้ก็ล่วงเลยระยะเวลาเสียแล้ว ทำให้สิทธิของผู้ถูกระทำ ความรุนแรงที่จะได้รับการเยียวยาช่วยเหลือหมดไป

การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวโดยการนำเอาพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาบังคับใช้ ซึ่งนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 ที่ได้มีการบัญญัติขึ้นจนถึงปัจจุบันนั้น พบว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวยังคงเกิดขึ้นและปรากฏให้เห็นตามสื่อต่าง ๆ ในทุกวันไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายร่างกาย รวมไปถึงการทำร้ายจิตใจคนภายในครอบครัว ซึ่งจะเห็นได้จากการรายงานข้อมูลจากชุดข้อมูลรายงานความรุนแรงในครอบครัว เปรียบเทียบรายไตรมาส (ปีงบประมาณ 2561 - 2565) โดย

⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 15

⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 16

⁷ ศูนย์ความรู้การระงับข้อพิพาททางเลือก, การไกล่เกลี่ยพื้นสัมพันธ์ในคดีอาญา (สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม 2556) 62.

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว พบว่า ไตรมาส 1 ปีงบประมาณ 2565 มีจำนวนความรุนแรงในครอบครัวสูงขึ้นถึง 667 ราย หากเปรียบเทียบในช่วงไตรมาส ที่ 1 ของ 5 ปีที่ผ่านมา (ปีงบประมาณ 2561 - 2565) พบว่า ความรุนแรงในครอบครัว ปี 2565 สูงสุด เท่ากับ 29% รองลงมา คือ ปี 2564 เท่ากับ 22%⁸

แม้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จะนำกระบวนการไกล่เกลี่ยมาช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายแล้ว แต่ผลการพิจารณาคดีก็ไม่บรรลุผลสำเร็จ โดยพิจารณาได้จากสถิติของส่วนไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท หรือสถิติในทางคดี ซึ่งผู้ศึกษาได้ปฏิบัติงานในตำแหน่งนิติกรปฏิบัติการ ส่วนไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 และค้นพบว่าสถิติคดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 (ครค) ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมายเท่าที่ควร สถิติการเกิดคดีน้อยมาก การดำเนินคดีล่าช้า จำเลยหลบหนี คดีถูกส่งไปยังส่วนไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนคดีทั้งหมด อัตราความสำเร็จของคดีมักจะจบลงด้วยโทษปรับเพียงเล็กน้อย และระหว่างดำเนินคดีโจทก์หรือผู้ร้องไม่ต้องการดำเนินคดีต่อไปแล้ว เพราะเกรงกลัวสามี/ภรรยาที่เป็นผู้กระทำความผิด และมองว่าการดำเนินคดีซับซ้อนหลายขั้นตอน ยุ่งยาก เกิดความเบื่อหน่ายต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนี้ (ตาราง)

ตารางที่ 1.1 ตารางสถิติคดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 (ครค) (ปี พ.ศ. 2564 ข้อมูลสถิติจากศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง จัดทำ ณ วันที่ 21 มีนาคม 2566)

เดือน	ความเกิด (คดี)	จำนวนคดีที่ส่งเข้าไกล่เกลี่ย (คดี)	ผลการไกล่เกลี่ย (คดี)	ผลการตัดสิน			คดีที่อยู่ระหว่างดำเนินการ (คดี)	หมายเหตุ
				โจทก์/ผู้ร้องชนะ	ถอนคำร้องทุกซ์	จำหน่ายคดี		
มกราคม 64	0	0	-	0	0	0	-	
กุมภาพันธ์ 64	0	0	-	0	0	0	-	
มีนาคม 64	3	0	-	1	2	0	-	
เมษายน 64	0	0	-	0	0	0	-	
พฤษภาคม 64	0	0	-	0	0	0	-	
มิถุนายน 64	1	0	-	0	0	1	-	จำหน่ายคดีชั่วคราวให้คู่ความไปปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงก่อน
กรกฎาคม 64	0	0	-	0	0	0	-	
สิงหาคม 64	0	0	-	0	0	0	-	
กันยายน 64	1	0	-	1	0	0	-	

⁸ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ‘ชุดข้อมูลรายงานความรุนแรงในครอบครัว เปรียบเทียบรายไตรมาส (ปีงบประมาณ 2561 - 2565)’ <<https://opendata.nesdc.go.th/dataset/dwf0413>> สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2566.

เดือน	ความเกิด (คดี)	จำนวนคดีที่ส่งเข้าไกล่เกลี่ย (คดี)	ผลการไกล่เกลี่ย (คดี)	ผลการตัดสิน			คดีที่อยู่ระหว่างดำเนินการ (คดี)	หมายเหตุ
				โจทก์/ผู้ร้องชนะ	ถอนคำร้องทุกข	จำหน่ายคดี		
ตุลาคม 64	1	1	ไม่สำเร็จ	1	0	0	-	
พฤศจิกายน 64	1	0	-	0	1	0	-	
ธันวาคม 64	0	0	-	0	0	0	-	
รวม	7	1		3	3	1		

ตารางที่ 1.2 ตารางสถิติคดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 (ครค) (เปรียบเทียบปี ระหว่างปี พ.ศ. 2564 กับปี พ.ศ. 2565 ข้อมูลสถิติจากศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง จัดทำ ณ วันที่ 21 มีนาคม 2566)

ปี พ.ศ.	ความเกิด (คดี)	จำนวนคดีที่ส่งเข้าไกล่เกลี่ย (คดี)	ผลการไกล่เกลี่ย (คดี)	ผลการตัดสิน			คดีที่อยู่ระหว่างดำเนินการ (คดี)	หมายเหตุ
				โจทก์/ผู้ร้องชนะ	ถอนคำร้องทุกข	จำหน่ายคดี		
2564	7	1	ไม่สำเร็จ	3	3	1	0	จำหน่ายคดีให้โอกาสจำเลย
2565	4	0	-	-	-	1	3	จำหน่ายคดีจำเลยหลบหนี
รวม	11	1		3	3	2	3	

จากข้อมูลสถิติตามตารางดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าถึงแม้ได้มีการนำเอาพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาบังคับใช้นั้น ปัญหายังคงเกิดขึ้นนั้นย่อมหมายถึงว่าการบังคับใช้กฎหมายยังมีปัญหาหรือยังขาดประสิทธิภาพ แม้กฎหมายจะกำหนดให้ศาลพยายามเปรียบเทียบและช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกัน ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จดีนัก เนื่องด้วยคู่ความยังไม่เข้าใจกระบวนการไกล่เกลี่ย กลัวการเผชิญหน้า และมองว่าเป็นการเสียเวลาเพราะต้องการให้ผู้กระทำความรุนแรงได้รับโทษให้เร็วที่สุด ซึ่งในการพิจารณาถึงปัญหานี้จำเป็นต้องพิจารณาทั้งในเรื่องของหลักกฎหมาย กระบวนการในการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัว การเพิ่มกระบวนการบางประการเพื่อช่วยให้คู่ความได้รับความช่วยเหลือรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยให้ศาลยุติธรรมบริการในรูปแบบ One Stop Service เพื่อเป็นการแก้ไขสภาพปัญหาความรุนแรงในครอบครัวให้ดียิ่งขึ้นไป

ดังนั้น การที่จะบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ให้มีประสิทธิภาพ จึงต้องศึกษาถึงปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ศาลเยาวชนและครอบครัว มาใช้ในการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หาปัญหาจากการดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ข้อมูลที่ได้มาจะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและหาแนวทางในการป้องกันไม่ให้

ปัญหาเกิดขึ้นอีก รวมถึงการนำกระบวนการไกล่เกลี่ยในรูปแบบอื่นมาใช้เพื่อช่วยให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในคดีความรุนแรงในครอบครัวรวดเร็วและเป็นธรรมยิ่งขึ้น คู่ความได้รับการเยียวยา ช่วยเหลือได้ดียิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ของประเทศไทยและต่างประเทศ

1.2.2 เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและปัญหากระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งปัญหาผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550

1.2.3 เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 และพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

1.2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายรวมทั้งกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาให้สามารถคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเป็นธรรม โดยพัฒนาและเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลเยาวชนและครอบครัวเข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและปัญหากระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาซึ่งรวมไปถึงผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ยังคงมีอยู่และไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ด้วยว่าการฟ้องคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวมาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวน้อยเกินไปแต่ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวยังคงเพิ่มขึ้นซึ่งมีความขัดแย้งกัน และเมื่อฟ้องเป็นคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเข้ามาแล้วกลับพบว่าไม่มีการไม่ส่งคดีดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ในขณะที่เดียวกันก็พบปัญหาว่าการนำบุคคลที่ไม่มีความรู้และความสามารถเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททำให้ประสิทธิภาพในการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทนี้ไม่ประสบผลสำเร็จ และยังมีปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวที่ยังไม่ได้รับการจัดทำบทบัญญัติเพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลช่วยปฏิบัติหน้าที่ในการสนับสนุนตุลาการในการกำกับ ดูแล ช่วยเหลือในมาตรการทางกฎหมายดังกล่าว ดังนั้น จึงเห็นควรเสนอให้พัฒนา แก้ไข และปรับปรุงกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้แก่

แก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวอันเป็นความผิดอาญาอันยอมความโดยมิต้องผ่านการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และเมื่อฟ้องเป็นคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ก็ให้ส่งคดีดังกล่าวเข้าสู่ส่วนไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทในโอกาสแรก ทั้งเสนอให้ผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทต้องมีเฉพาะผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวซึ่งได้ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยพินัยกรรม หลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนและลบชื่อออกจากทะเบียนผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว พ.ศ. 2554 ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยเท่านั้น เพราะการนำบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดา มารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ย จะทำให้กระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาเป็นไปในทิศทางที่แตกต่างกันและไม่เหมาะสม รวมทั้งควรเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้แก่เจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลเยาวชนและครอบครัวเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เพื่อให้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ มาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวและระหว่างการทดลองปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความของคู่ความทั้งสองฝ่ายอันจะทำให้ผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวได้รับความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ส่งเสริมให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยเป็นที่ยอมรับ มีความน่าเชื่อถือ รวดเร็ว และเป็นธรรม

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงวิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับศึกษาปัญหาทางกฎหมายและปัญหากระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ทั้งในและต่างประเทศ โดยศึกษาจากหนังสือ ตำรา บทความ รายงานการวิจัย ประกอบกับกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาทางกฎหมายและปัญหากระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทอันเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะที่เหมาะสมในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลจากตำรา หนังสือวิชาการ บทความ เอกสารและวารสารกฎหมาย ที่เกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ศาลเยาวชนและครอบครัว อีกทั้งมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศเพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์เป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1.6.1 ได้ทราบถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของประเทศไทยและต่างประเทศ

1.6.2 ได้ทราบถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและปัญหากระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งปัญหาผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

1.6.3 ได้ทราบถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 และพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว

บทที่ 2

ความหมาย แนวความคิด ทฤษฎี และรูปแบบในการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภท คดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550

สำหรับการศึกษาเรื่อง “ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ศาลเยาวชนและครอบครัว” ในบทที่ 2 นี้ จะเป็นการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และรูปแบบในการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ซึ่งเป็นคดีอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความได้ และเป็นความผิดอาญาที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายเป็นบุคคลในครอบครัว (Domestic Violence Offences) ดังนี้

2.1 ความหมายของการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทในคดีอาญา

ในการศึกษาเรื่อง “ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ศาลเยาวชนและครอบครัว” จะต้องทำการศึกษาความหมายของการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทในคดีอาญาเบื้องต้น ให้ดีเสียก่อน เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจให้ชัดเจนยิ่งขึ้นอันเป็นพื้นฐานสำคัญในการนำมาศึกษา วิเคราะห์และเปรียบเทียบการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวของกฎหมายต่างประเทศต่อไป

"ไกล่เกลี่ยคดีอาญา" หมายถึง กระบวนการยกโทษคดีที่มีความรุนแรงสูงสุดในระบบการยุติธรรม ซึ่งสามารถปรับให้ผู้กระทำความผิดกฎหมายถูกจำคุกตลอดชีวิตหรือถูกประหารได้ อาทิเช่น การฆ่าคน การก่ออาชญากรรม หรือการกระทำความร้ายอื่น ๆ ที่มีอันตรายต่อสังคม รวมทั้งการเป็นธุรกิจของอาชญากรรม การไกล่เกลี่ยคดีอาญาจะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาคดีจากศาลและต้องมีการพิจารณาหลายขั้นตอนเพื่อให้มั่นใจว่าผู้ต้องหามีความผิดแน่ชัดและเหมาะสมกับการรับโทษที่เป็นที่ยุติของคดีนั้น ๆ การไกล่เกลี่ยคดีอาญาสามารถดำเนินการได้ในชั้นศาลตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562 มาตรา 35 วรรคแรก ได้กำหนดไว้ว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาให้กระทำได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

1. ความผิดอันยอมความได้
2. ความผิดลหุโทษตามมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา¹⁰

การกระทำผิดทางอาญาเป็นการกระทำที่กระทบต่อทั้งบุคคลและสังคม ซึ่งผู้กระทำต้องถูกลงโทษ และการลงโทษนั้นมันอยู่ที่ว่าการกระทำผิดนั้นจะมีผลร้ายแรงอย่างไร โดยผลร้ายที่เกิดจากการกระทำนั้น มีผลต่อความหนักเบาของการลงโทษ ถ้าการกระทำนั้นหากมีผลร้ายต่อสังคมมากกว่าต่อบุคคล การลงโทษก็จะหนักกว่า แม้แต่การเรียบเรียงความผิดในประมวลกฎหมายอาญา ผู้ร่างก็ได้เรียบเรียงตามผลของการกระทำเป็นสำคัญ¹¹ แต่ถึงอย่างไรแล้วก็ยังมีกรกระทำผิดอาญาบางฐานที่มีผลร้ายต่อบุคคลมากกว่าสังคมและประชาชนภายนอก สำหรับความผิดอาญาเหล่านี้ กฎหมายจึงบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ความผิดอันยอมความได้ หมายความว่า ความผิดที่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า ให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ซึ่งโดยหลักแล้วต้องถือว่าความผิดที่มีโทษทางอาญา เป็นความผิดที่ไม่สามารถยอมความกันได้อยู่แล้ว เว้นแต่ว่ามีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ดังนี้แล้วก็จะถือว่าเป็นข้อยกเว้นของหลักดังกล่าว จากกรณีศึกษาเป็นการศึกษาคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าให้เป็นความผิดอันยอมความได้ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ดังนั้นคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 จึงเป็นคดีอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความได้เช่นกัน

2.2 ความหมายของคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550

คดีความรุนแรงในครอบครัวเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิและความปลอดภัยของสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะเด็กและผู้หญิงซึ่งอาจรวมถึงการกระทำทางกฎหมายเช่น การละเมิดสิทธิทางเพศ การทารุณกรรม การฝ่าฝืนกฎหมายที่เกี่ยวกับการพิจารณาเลี้ยงดูเด็ก การละเมิดสิทธิในการเลือกสิทธิการรักษาพยาบาล และการตัดสินใจเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก การใช้ความรุนแรงใน ครอบครัว เป็นเครื่องมือในการควบคุมสมาชิกในครอบครัว และอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อผู้ที่เป็นเหยื่อ อาทิ เช่น อาจสร้างความเสียหายต่อสุขภาพจิตและร่างกาย การละเมิดสิทธิ และทำให้ผู้ที่เป็นเหยื่อรู้สึกว่ามีความปลอดภัยและเสรีภาพในครอบครัวของตนเอง

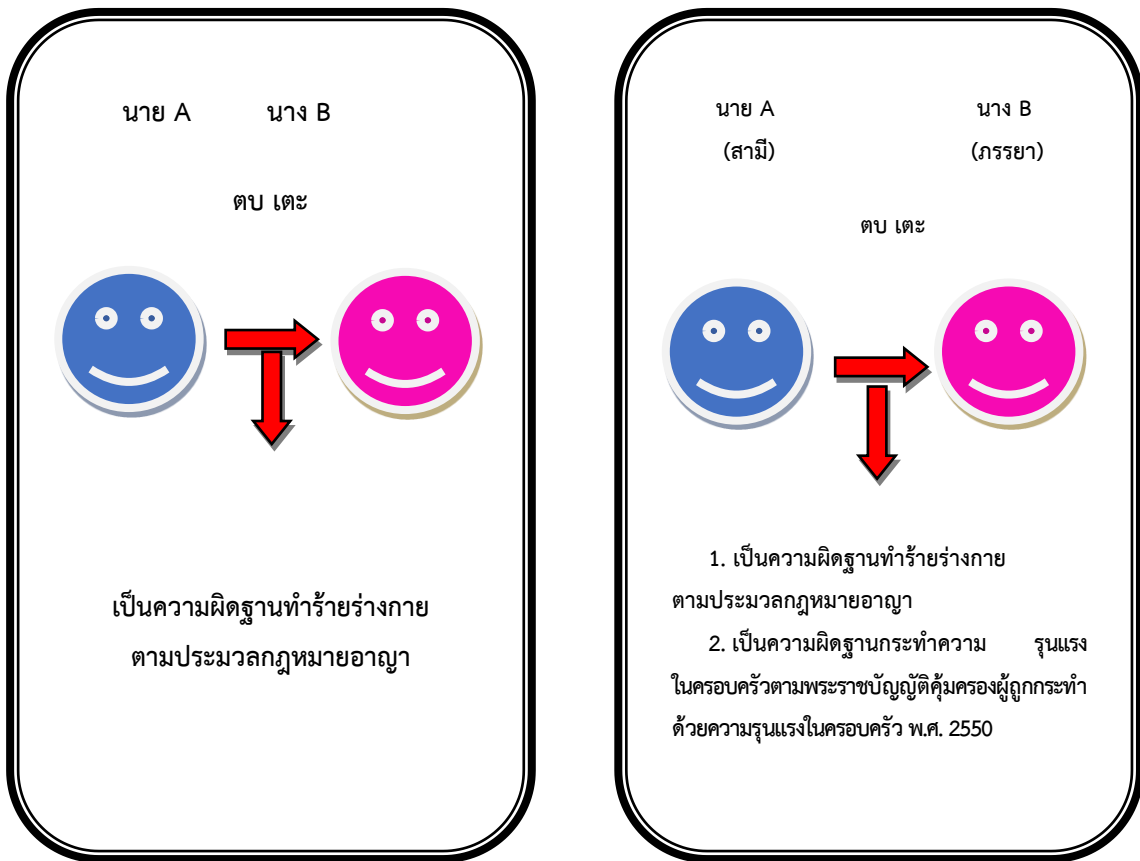
พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายที่สร้างขึ้นเพื่อให้มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในประเทศไทย โดยเน้นการป้องกันการเกิด

¹⁰ พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562 มาตรา 35

¹¹ คณิต ฌ นคร, *กฎหมายอาญาภาคความผิด* (พิมพ์ครั้งที่ 8 สำนักพิมพ์วิญญูชน 2559).

ความรุนแรงในครอบครัว การช่วยเหลือผู้เป็นเหยื่อ และการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว สิ่งที่สำคัญของพระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัวคือการกำหนดการกระทำที่ถือเป็นความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งรวมถึงการใช้ความรุนแรงทางกาย จิตใจ หรือทางเพศ ต่อสมาชิกในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นคู่สมรส บุตร ญาติ หรือผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว และกำหนดการกระทำที่ถือเป็นความผิดในกรณีที่กระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งอาจต้องรับโทษทางอาญา หรือโทษทางพิเศษตามความเหมาะสม

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 4 ได้บัญญัติให้ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่ลบล้างความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น หากการกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ด้วย ก็ให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้ ตัวอย่างดังนี้

นอกจากนี้ ในกรณีที่ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นความผิดกรรมเดียวกับความผิดตามกฎหมายอื่น ให้ฟ้องคดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวรวมไปกับความผิดตาม

กฎหมายอื่น เว้นแต่ความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น จะมีอัตราโทษสูงกว่า เช่นนี้แล้ว ก็ให้ดำเนินคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาและให้พิจารณาความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น¹² ดังนี้

ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ได้รับความเสียหายรวมไปถึงผู้ที่กระทำความผิดล้วนแล้วแต่เป็นบุคคลในครอบครัวเฉกเช่นเดียวกัน เรียกได้ว่าคู่กรณีมาจากครอบครัวเดียวกันอันมีความใกล้ชิดและเสี่ยงต่อความปลอดภัย ความสงบสุขภายในครอบครัว ดังนั้น การจะนำผู้ก่อเหตุความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวมาบังคับหรือเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีอาญาเช่นเดียวกับอาชญากรบุคคลอื่นทั่วไป จึงเป็นการไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง กฎหมายตามนี้จึงมีบทบัญญัติที่กำหนดมาตรการต่าง ๆ เป็นการเฉพาะนอกจากที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและที่สำคัญมีบทบัญญัติรองรับการไกล่เกลี่ยคดีอาญาไว้อย่างชัดเจน โดยให้อำนาจศาลทำการเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมกัน ไม่ว่าจะดำเนินไปแล้วเพียงใดก็ตาม¹³

2.3 การพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

ศาลเยาวชนและครอบครัวมิได้เป็นเพียง Court of Justice คือ ไม่เป็นเพียงศาลยุติธรรมเท่านั้น แต่เป็น Problem Solving Court คือ ศาลที่ต้องช่วยแก้ปัญหาให้แก่คู่ความที่มาสู่ศาลด้วย มิใช่เป็นเพียงการพิจารณาพิพากษาคดี ลงโทษ หรือส่งศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนฯ¹⁴ จึงได้มีกฎหมายบทบัญญัติเฉพาะ

¹² พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 8 วรรคสอง

¹³ ศูนย์ความรู้การระงับข้อพิพาททางเลือก (เชิงอรธ 7) 62.

¹⁴ จิรนิติ หะวานนท์, 'ศาลเยาวชนและครอบครัว คือ Problem Solving Court' (2560) 1 ตุลาคม, 90.

ไว้ให้เป็นอำนาจในการพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวทั้งทางแพ่ง ทางอาญาให้แก่ศาลเยาวชนและครอบครัวตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 สำหรับการพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพก็เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งน้อยนักที่จะรู้จักคดีประเภทคุ้มครองสวัสดิภาพ หากไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับศาลเยาวชนและครอบครัวก็แทบจะไม่เคยได้ยินชื่อหรือคุ้นหูคดีประเภทดังกล่าว และหนึ่งในคดีคุ้มครองสวัสดิภาพนั่นก็คือ คดีที่เกิดจากการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ได้กำหนดขั้นตอนการพิจารณาคดีและให้อำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว¹⁵ โดยศาลจะมีคำสั่งได้ 2 กรณี ดังนี้

1. กรณีปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาที่มีพฤติการณ์น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยห้ามผู้ถูกกล่าวหาเสพสุราหรือสิ่งมีเมามาเข้าใกล้ที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานของผู้ร้อง ใช้ หรือครอบครองทรัพย์สินหรือกระทำการในอันอาจนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวเป็นระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินกว่า 6 เดือน และศาลอาจกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้ารับคำปรึกษา แนะนำจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำหรือสถานพยาบาล หรือหน่วยงานตามที่ศาลกำหนด¹⁶

2. กรณีผู้ร้องมีส่วนก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวและจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือบำบัดรักษา ศาลอาจสั่งให้ผู้ร้องเข้ารับคำปรึกษาแนะนำหรือเข้ารับการอบรม หรือบำบัดรักษา ฟันฟูจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำ หรือสถานพยาบาล หรือหน่วยงาน หรือองค์กรซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ หรือครอบครัว ตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด¹⁷

เมื่อศาลมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งตามกรณีดังกล่าวข้างต้น ศาลจะแจ้งคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพไปยังเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ผู้ถูกกล่าวหาพำนักอยู่หรือภูมิลำเนาในเขตอำนาจเพื่อทราบ¹⁸ ภายหลังจากนั้นเมื่อเกิดกรณีผู้ถูกกล่าวหาจงใจ ผ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ศาลมีอำนาจออกหมายจับมาซึ่งจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่ง แต่ไม่เกินหนึ่งเดือน ถ้าผู้ถูกกล่าวหาได้รับการปล่อยชั่วคราว ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกกล่าวหาปฏิบัติในระหว่างรอปล่อยตัวชั่วคราว¹⁹ หรือเมื่อผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ร้องได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพครบถ้วนแล้ว คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพก็เป็นอันสิ้นสุด²⁰ จากคำอธิบายดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปเป็นแผนผังได้ดังนี้

¹⁵ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 172 วรรคแรก

¹⁶ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 177 วรรคแรก

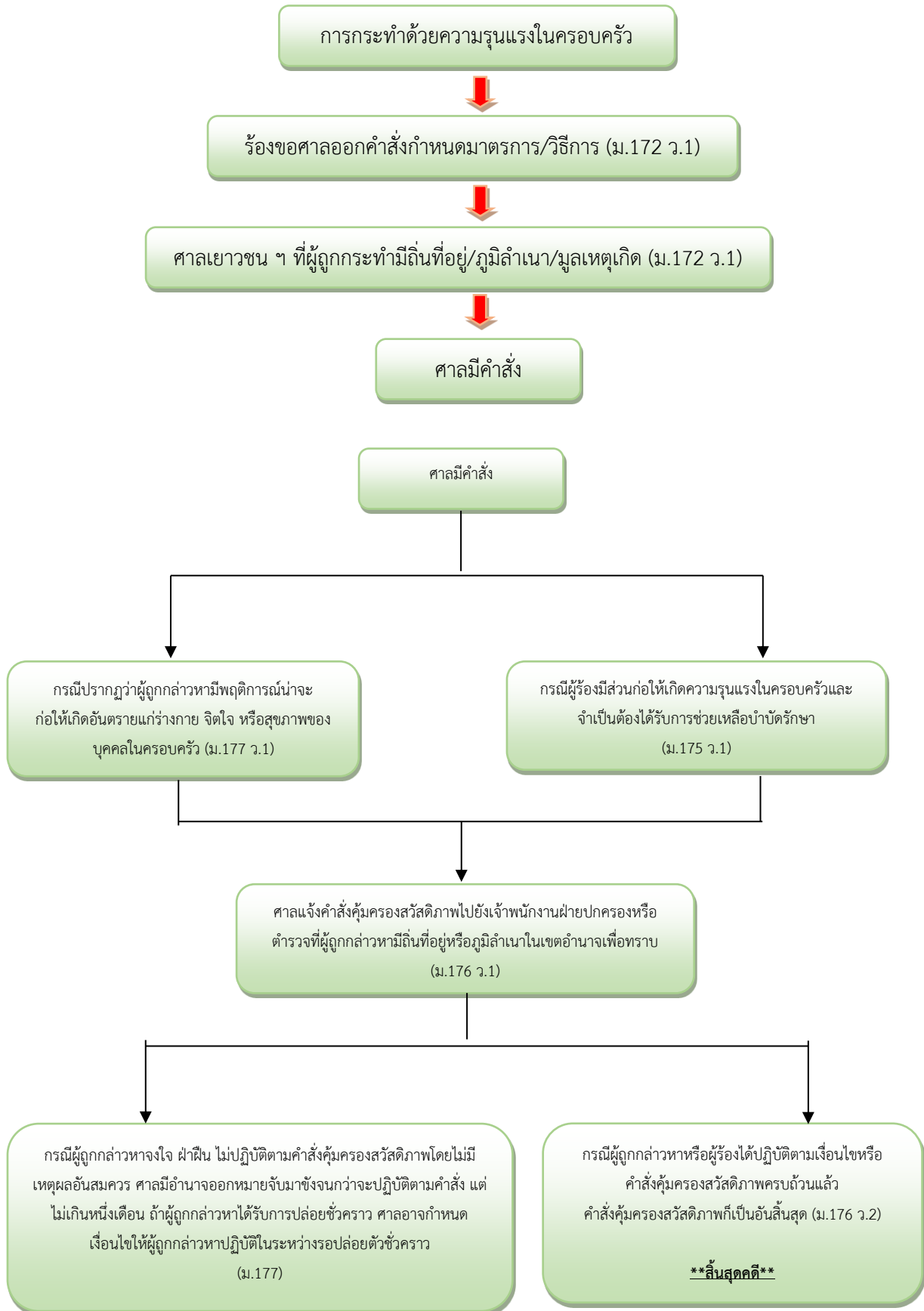
¹⁷ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 175 วรรคแรก

¹⁸ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 176 วรรคแรก

¹⁹ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 177

²⁰ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 176 วรรคสอง

2.4 การไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550

การพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้พิจารณาคดีต้องพิจารณาด้วยความเร็วเพื่อให้เวลาต่อสู้ของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงไม่ล่าช้า และจะต้องให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงและครอบครัว การพิจารณาคดีนี้ต้องได้รับการพิจารณาโดยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับคดีดังกล่าว โดยต้องพิจารณาด้วยความเป็นธรรมและไม่มีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของสังคม และการพิจารณาดังกล่าวต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการในการพิจารณาคดีที่ได้รับการกำหนดโดยกฎหมาย

เมื่อคดีเข้ามาสู่ขั้นตอนการพิจารณาของศาล กฎหมายได้บัญญัติรับรองให้มีการนำกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญามาบังคับใช้ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งกำหนดไว้ว่าศาลอาจตั้งผู้ประนีประนอมเพื่อช่วยไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกัน ซึ่งไม่จำเป็นต้องพิจารณาเลยว่าการพิจารณาคดีจะดำเนินการไปแล้วเพียงใดก็ตาม กฎหมายบัญญัติชี้ชัดว่าให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน โดยมีจุดประสงค์มุ่งเน้นไปที่ความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันของคนในครอบครัวเป็นสำคัญ และยังให้คำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้ อันประกอบไปด้วย

1. การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
2. การสงวนและคุ้มครองสถานภาพของการสมรสในฐานะที่เป็นศูนย์รวมของชายและหญิงที่สมัครใจเข้ามาอยู่กินฉันสามีภริยา หากไม่อาจรักษาสถานภาพสมรสได้ ก็ให้การหย่าร้างเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด โดยให้คำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของบุตรเป็นสำคัญ
3. การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ครอบครัวนั้นต้องรับผิดชอบในการดูแลให้การศึกษาแก่สมาชิกที่เป็นผู้เยาว์
4. มาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสามีภริยาและบุคคลในครอบครัวให้ปรองดองกันและปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกันเองและกับบุตร²¹

จากที่กฎหมายบัญญัติไว้ แม้จะเป็นการกระทำความผิดทางอาญาแต่กฎหมายก็ให้นำกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญามาบังคับใช้ ด้วยว่าเป็นการหาทางออกที่ดีที่สุดให้กับบุคคลในครอบครัว เพราะไม่ใช่มีเพียงแต่การไกล่เกลี่ยในคดีแพ่งเท่านั้น การไกล่เกลี่ยคดีอาญาก็สามารถกระทำได้เช่นกันโดยการตั้งผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวเป็นผู้ทำการไกล่เกลี่ย เนื่องจากผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวเป็นบุคคลที่ผ่านวิชาการอบรมเฉพาะด้านในคดีครอบครัว อันเป็นการอบรมและฝึกปฏิบัติซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาวิชาที่กฎหมายกำหนดเป็นอย่างน้อยตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยพินัยกรรม หลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนและลบบชื่อออกจากทะเบียนผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว พ.ศ. 2554 ดังนี้²²

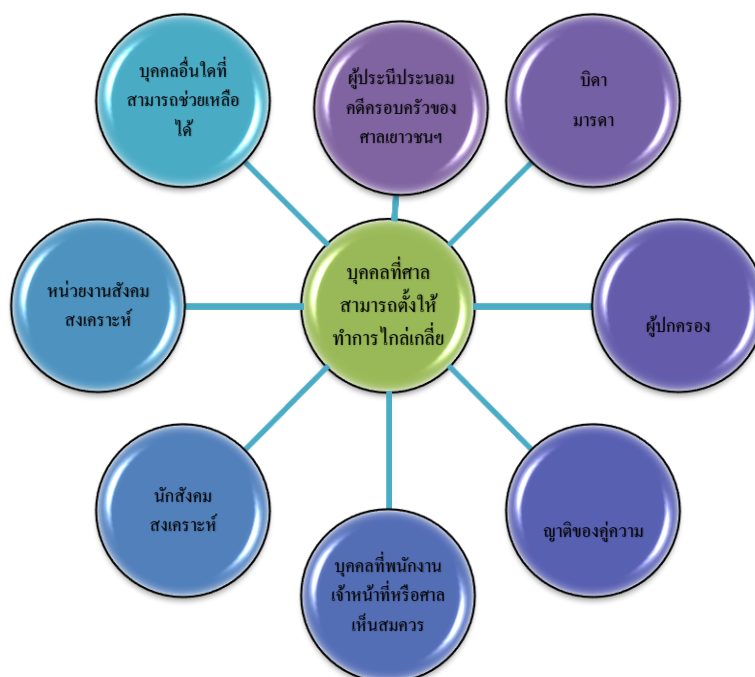
²¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาตรา 15

²² ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยพินัยกรรม หลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนและลบบชื่อออกจากทะเบียนผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว พ.ศ. 2554 ข้อ 7

1. บทบาทของศาลเยาวชนและครอบครัว
2. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายครอบครัว
3. หลักการพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว
4. เทคนิคและวิธีการไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว
5. จิตวิทยาการให้คำปรึกษาคดีครอบครัว
6. สาเหตุแห่งความรุนแรงในครอบครัว
7. การปรับปรุงความสัมพันธ์ในครอบครัว
8. จริยธรรมผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว

นอกจากนี้แล้วกฎหมายยังกำหนดให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการยอมความในคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล แล้วแต่กรณี อาจตั้งผู้ประนีประนอมประกอบด้วยบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดา มารดา ผู้ปกครอง ญาติของผู้ความหรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลเห็นสมควร เพื่อให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกัน หรืออาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลใดช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันก็ได้²³ กฎหมายให้ความสำคัญในการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทนี้เป็นอย่างมากถึงกับให้ตั้งบุคคลอื่น ๆ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือส่วนได้เสีย เข้ามาร่วมไกล่เกลี่ยและช่วยเหลือให้คู่ความได้ยอมความกัน

โดยสรุปแล้วบุคคลที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ประกอบไปด้วย

²³ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาตรา 16

เมื่อได้ทำการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันได้แล้ว กฎหมายกำหนดให้ศาลจัดให้มีการบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ หรือถอนฟ้อง ซึ่งหากคู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงได้อย่างครบถ้วนแล้ว ศาลจึงจะให้มีการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ หรือถอนฟ้องได้ หากคู่ความฝ่าฝืน ศาลก็มีอำนาจยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไปได้ และคู่ความก็จะถูกศาลออกคำสั่งกำหนดมาตรการวิธีการ หรือบทลงโทษอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรและพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิด

อย่างไรก็ตาม คดีประเภทนี้ไม่ว่าจะอยู่ในขั้นตอนใด กฎหมายก็ยังให้โอกาสคู่ความได้ปรับความเข้าใจกัน ได้กลับไปทดลองปฏิบัติตามข้อตกลงก่อน อย่างที่กล่าวไปข้างต้นคดีอาญาทุกประเภทมิได้หมายความว่าต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีอาญาเข้มข้นดังเช่นการกระทำความผิดอาญาฐานอื่น ๆ จำต้องดูลักษณะความผิดอาญาประเภทใดเหมาะสมกับการไกล่เกลี่ยคดีอาญา เพราะความผิดทางอาญามีได้หลากหลายฐานความผิด และความร้ายแรงก็แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ดังนั้น จึงต้องหากระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่เหมาะสมโดยการนำเอาการไกล่เกลี่ยคดีอาญามาใช้เพื่อช่วยเหลือ บรรเทาทุกข์ให้คู่ความดังเช่นในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เป็นต้น

2.5 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Conflict resolution) เป็นกระบวนการหรือกลยุทธ์ที่ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาและข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล หรือกลุ่มคน โดยมุ่งเน้นที่การเข้าใจและการแก้ไขปัญหามีความยุ่งยากอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับสำหรับทั้งสองฝ่าย และหลายครั้งที่กระบวนการไกล่เกลี่ยก็กลายมาเป็นส่วนหนึ่งและเป็นส่วนช่วยให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญารวดเร็ว เป็นธรรม แก่คู่ความมากยิ่งขึ้น ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีมากมายหลากหลายทฤษฎี อันเป็นต้นกำเนิดของการพัฒนามาสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยในปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

2.5.1 แนวความคิดที่เกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง

การจัดการความขัดแย้ง เป็นกระบวนการที่ใช้เพื่อช่วยลดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มหรือบุคคลที่มีความขัดแย้งกัน ซึ่งอาจเกิดขึ้นในทุก ๆ สถานการณ์ ทั้งในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน เช่น การแข่งขันในทีม, การแบ่งเงินในกลุ่มเพื่อน, การแข่งขันในตลาดแรงงาน, การประชุมทางธุรกิจ, การทำงานในองค์กรเดียวกัน เป็นต้น และเมื่อมนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม กลุ่มบุคคล กว้างไปจนถึงประเทศชาติ ปัญหาที่ตามมาก็คือความขัดแย้งที่ตามมาอย่างไม่รู้จบสิ้น จึงก่อให้เกิดแนวความคิดที่จะมาจัดปัญหาความขัดแย้งของคนในสังคม

แนวความคิดในการจัดการความขัดแย้งมีหลากหลายวิธี แต่หลักการที่สำคัญคือการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นกลางและให้โอกาสให้กับฝ่ายที่มีความขัดแย้งเพื่อติดต่อสื่อสารกันเพื่อหาทางแก้ไขปัญหานั้น ในแบบที่เหมาะสมเนื่องจากความต้องการหรือผลประโยชน์มีความขัดแย้งกันในแต่ละตัวบุคคล ซึ่งความขัดแย้งนั้น อาจเป็นความขัดแย้งซึ่งเป็นการรักษาผลประโยชน์ รักษาสิทธิ หรือเป็นการเรียกร้อง

ตามกฎหมายก็ได้ โดยสาเหตุของความขัดแย้งนั้น ประกอบไปด้วยหลายปัจจัยความชัดเจนในการสื่อสารของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นเรื่องของบุคลิกภาพของปัจเจกที่ความแตกต่างกันออกไป จนอาจทำให้เกิดความบกพร่องในการสื่อสารและเป็นเหตุแห่งความขัดแย้งได้ โดยแนวคิดในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งมีดังนี้²⁴

1) การหลีกเลี่ยงหรือการหนีปัญหา (Avoidance) เป็นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งโดยที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สนใจสิ่งที่อีกฝ่ายเรียกร้อง หรือไม่สนใจปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ อาจเกิดจากความไม่รู้ว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้น หรือรู้แต่ไม่สนใจที่จะแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งนั้น หรือเห็นว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นไม่เป็นสาระสำคัญหรือไม่เป็นผู้มีอำนาจที่จะแก้ไขความขัดแย้งหรือไม่เชื่อว่าการแก้ไขข้อขัดแย้งจะนำไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น หรือทั้งสองฝ่ายยังไม่พร้อมที่จะเจรจายุติความขัดแย้งระหว่างกัน ซึ่งการจัดการความขัดแย้งในลักษณะเช่นนี้ อาจเป็นไปได้ทั้งในกรณีที่จะทำให้ความขัดแย้งนั้นยุติลง หรืออาจทำให้ความขัดแย้งนั้นมีความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นก็ได้ เนื่องจากความขัดแย้งไม่ได้รับการแก้ไขในเวลาอันสมควร²⁵

2) การเจรจาต่อรอง (Negotiation) เป็นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งโดยคู่กรณีที่พิพาทกันสมัครใจที่จะแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างการให้ยุติลง ด้วยการพูดคุยบอกกล่าวให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบถึงความต้องการและประโยชน์ของตนแล้ว หากเจรจาต่อรองแลกเปลี่ยนประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งกันและกันและเกิดการตกลงใจร่วมกันในการยุติความขัดแย้ง ซึ่งเป็นวิธีการที่สะดวกรวดเร็วไม่เป็นทางการ แต่การเจรจาต่อรองนั้นมักมีปัจจัยต่าง ๆ ที่สำคัญเกี่ยวข้องหลายประการ เช่น

2.1) อารมณ์โกรธที่เกิดจากการโต้เถียงกันจนไม่เกิดความเชื่อถือหรือไม่ไว้วางใจต่อกัน ความไม่ยอมพูดไม่ยอมเห็นหน้า เป็นต้น

2.2) ความไม่เข้าใจ และความไม่สามารถถ่ายทอดอธิบายให้ฝ่ายตรงข้ามเข้าใจได้

2.3) ข้อพิพาทบางครั้งอาจประกอบด้วยปัญหาหลายข้อ และบางข้ออาจมีความยุ่งยากเกินกว่าจะทำความเข้าใจได้โดยเฉพาะข้อปัญหากฎหมายที่ต้องตีความ

2.4) คู่กรณีแต่ละฝ่ายไม่เข้าใจจุดยืนหรือความต้องการที่แท้จริงของฝ่ายตรงข้ามเพราะไม่เปิดใจในการเจรจา

2.5) คู่กรณีแต่ละฝ่ายอาจคาดหวังจากฝ่ายตรงข้ามมากเกินไป ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งก็แข็งกร้าวไม่ยอมยืดหยุ่นให้

2.6) ความลับที่คู่กรณีแต่ละฝ่ายไม่ยอมเปิดเผยให้แก่ฝ่ายตรงข้ามหรือผู้ไกล่เกลี่ยทราบ ทำให้การเจรจาสะดุดหรือหยุดลงไม่ก้าวไปข้างหน้า²⁶

²⁴ รัฐพล เย็นใจมาและสุรพล สุขะพรหม, 'ความขัดแย้งในสังคม : ทฤษฎีและแนวทางแก้ไข' 7 (2) วารสารมจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ (2561) 231.

²⁵ เพ็งอ้าง, 231.

²⁶ เพ็งอ้าง, 232.

3) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) เป็นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่มีลักษณะคล้ายกับการเจรจาต่อรองให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังร่วมกับคู่กรณีในการแสวงหาทางออกที่เหมาะสม จนทำให้เกิดความพอใจแก่ทุกฝ่าย เป็นวิธีการที่สะดวก รวดเร็ว ไม่เป็นพิธีการ เป็นวิธีที่มีได้นำสิ่งที่เข้ามาแทนที่การเจรจาระหว่างคู่กรณีที่ทำเนิการกันเอง อาจมีอุปสรรคต่าง ๆ เข้ามาเป็นปัจจัยที่อาจทำให้ความขัดแย้งไม่สามารถยุติลงได้²⁷ ซึ่งในปัจจุบันนี้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) นับเป็นแนวความคิดที่ได้รับการพัฒนามาเป็นกฎหมายซึ่งนำมาใช้ในกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งและอาญาเพื่อช่วยเหลือและหาทางออกให้แก่คู่ความในคดีได้อย่างเหมาะสม เป็นธรรม ซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายต่างก็ได้รับความพึงพอใจกลับไป และมีแนวโน้มว่ากระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนเป็นกระบวนการหลัก ๆ ของการดำเนินการคดีในชั้นต้นของศาล

4) การอนุญาโตตุลาการ (Arbitration) เป็นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่มีลักษณะที่คล้ายกับการยุติความขัดแย้งที่ดำเนินการโดยศาล ซึ่งคู่กรณีพิพาทยื่นเรื่องเสนอพยานหลักฐานต่ออนุญาโตตุลาการ หรือคณะอนุญาโตตุลาการให้เป็นผู้ตัดสินชี้ขาด โดยการออกคำชี้ขาด (Award) ที่มีผลผูกพัน แต่กระบวนการที่จะได้มาซึ่งคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการนั้น จะมีลักษณะแตกต่างจากการยุติความขัดแย้ง โดยการพิจารณาคดีของศาลตรงที่ว่า คู่กรณีมีสิทธิเลือกอนุญาโตตุลาการที่ทำหน้าที่ชี้ขาดได้ และกระบวนการระงับข้อขัดแย้งจะมีความยืดหยุ่นมากกว่าการพิจารณาคดี²⁸

5) การเผชิญหน้าและการประท้วงอย่างสันติ (Non - Violence Confrontation) เป็นวิธีการที่แม้ว่าจะไม่ได้ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขความขัดแย้ง แต่เป็นวิธีการที่ฝ่ายหนึ่งปฏิเสธที่จะทำตามข้อเรียกร้องใด ๆ ซึ่งไม่ได้เป็นการแก้ไขความขัดแย้ง แต่เป็นวิธีการที่กดดันให้อีกฝ่ายหนึ่งยอมปฏิบัติตามในสิ่งที่ตนเองต้องการ โดยวิธีนี้มักจะใช้แก้ไขความขัดแย้งในลักษณะการประท้วงและจะใช้ได้ผลดีเมื่อฝ่ายที่ถูกประท้วงจะต้องพึ่งพาอาศัยอีกฝ่ายหนึ่งในความเป็นอยู่²⁹

6) การใช้กำลังบังคับ (Forcing) เป็นวิธีการจัดการแก้ไขความขัดแย้งซึ่งอีกฝ่ายหนึ่งมีอำนาจเหนือกว่าอีกฝ่าย และไม่สามารถชักจูงให้อีกฝ่ายที่ต้อยกว่ายอมจำนนหรือคล้อยตามได้ จึงใช้วิธีการบังคับเพื่อยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ซึ่งฝ่ายที่ใช้กำลังบังคับอีกฝ่ายหนึ่งนั้น จะต้องมีการมีอำนาจเพียงพอในการบังคับ หรือทำความเสียหายให้อีกฝ่ายหนึ่งได้ และต้องแสดงให้อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่ามีความสามารถเช่นนั้นได้และจะใช้อำนาจเช่นนั้นด้วย แต่อย่างไรก็ตามวิธีการนี้ไม่ใช่วิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่ปัญหาจะหมดไป เพราะคู่กรณีที่ถูกบังคับนั้น อาจจะมีความรู้สึกที่ไม่พอใจจนอาจนำไปสู่การแก้แค้นได้³⁰

²⁷ เฟ็งอ้าง, 232.

²⁸ ศรีรุ่ง ทรงพรธม, ‘อนุญาโตตุลาการทางการแพทย์’ 1 (1) วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข (2558) 31.

²⁹ สาริศา เจนเขว่า, ‘ทางเลือกการจัดการความขัดแย้งในองค์กร’ (2563) 6 (2) วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น (2563) 234.

³⁰ เฟ็งอ้าง, 235.

จากแนวความคิดที่เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทข้างต้น ต่างเป็นแนวความคิดเริ่มต้นของการก่อให้เกิดการระงับข้อพิพาท ซึ่งพัฒนามาเป็นกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในปัจจุบัน โดยเริ่มจากการมีความขัดแย้งเกิดขึ้นในครอบครัว ในสังคม มนุษย์จึงแสวงหาหนทางในการแก้ไขด้วยการนำเอาแนวความคิดในการกำจัดความขัดแย้ง การหลักหนีปัญหา การลดความรุนแรงด้วยวาจา หันหน้ามาเจรจาต่อรองซึ่งกันและกัน พัฒนาจนมาเป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เรื่อยมาจนเกิดเป็นการอนุญาโตตุลาการซึ่งมีแนวความคิด หลักการ และขั้นตอนคล้ายกัน ไปจนถึงขั้นการเผชิญหน้าและการประท้วงอย่างสันติ หรือบางครั้งก็อาจใช้กำลังบังคับเท่าที่จำเป็นในการกำจัดความขัดแย้งต่าง ๆ

2.5.2 ทฤษฎี และแนวคิดการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอื่นนอกจากทางศาล (Alternative Dispute Resolution : ADR)

การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอื่นนอกจากทางศาล (Alternative Dispute Resolution : ADR) เกิดขึ้นในกรณีที่บางครั้งการฟ้องคดีต่อศาลอาจไม่ประสบผลสำเร็จด้วยการมีข้อจำกัด มีปัญหาอุปสรรคบางประการ ค่าใช้จ่ายที่สูงเกินส่วน ระยะเวลาดำเนินกระบวนการที่ล่าช้า การเผชิญหน้าของคู่ความที่ต้องมาศาลกันทุกนัด ก่อให้เกิดความอึดอัดใจและเป็นปรปักษ์ต่อกัน จึงเกิดวิธีการ คือ การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอื่นนอกจากทางศาล โดยทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทซึ่งมีทั้งหมด 4 วิธี ดังต่อไปนี้

1) การเจรจาต่อรอง (Negotiation)

การเจรจาต่อรอง คือ การที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายหาจุดเหมาะสมร่วมกัน โดยความสันติเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทขั้นพื้นฐานโดยให้คู่กรณีพยายามได้เจรจาพูดคุยกัน หากคู่กรณีสามารถหาจุดร่วมโดยทั้งสองฝ่ายต่างเห็นชอบร่วมกันข้อพิพาทก็ถือว่ายุติลง และถือได้ว่าเป็นการระงับข้อพิพาทกันแล้ว³¹

การเจรจาต่อรองถือเป็นวิธีในการระงับข้อพิพาทนอกศาลหรือการระงับข้อพิพาททางเลือกที่เป็นวิธีการพื้นฐานที่สุด ในกรณีที่ข้อพิพาทเกิดขึ้น รัฐมักจะเลือกใช้วิธีการเจรจาเป็นวิธีการต้น ๆ ในการระงับข้อพิพาท โดยที่คู่กรณีสามารถควบคุมประเด็นข้อพิพาทได้ ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีการที่ไม่มีความยุ่งยากและไม่มีขั้นตอนที่ซับซ้อน คู่กรณีสามารถเลือก วัน เวลา สถานที่ ได้ตามที่สะดวกทั้งสองฝ่าย เพียงแค่คู่กรณีหรือผู้แทนของคู่กรณีที่พิพาทกันมาเจรจากันก็เพียงพอแล้ว การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีนี้ ถือได้ว่าเป็นวิธีการที่มีความเป็นธรรมชาติมากที่สุด เพราะเป็นการที่คู่กรณีนั้นเจรจาตกลงกันเอง รักษาผลประโยชน์กันเองตามที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายยอมรับได้ ถือเป็นจุดกึ่งกลางระหว่างทั้งสองฝ่าย อีกทั้งจะทำให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายมีความรู้สึกว่าเป็นผู้ชนะ ไม่ใช่ฝ่ายหนึ่งชนะและอีกฝ่ายหนึ่งแพ้ เหมือนการพิพากษาพิพากษา หรือวิธีการพิพากษาชี้ขาดโดยอนุญาโตตุลาการ³² การเจรจาต่อรองนับเป็นวิธีการที่สำคัญที่สุดของจุดเริ่มต้นในการระงับข้อพิพาท เป็นการทำให้คู่ความได้มีโอกาสเจรจาต่อรองกัน ซึ่งทั้งสองฝ่ายสามารถหาข้อยุติที่ดีต่อกันได้ และต่างก็ยอมรับ

³¹ พงศ์บัณฑิต ปิ่นสุวรรณ, 'ปัญหาการระงับข้อพิพาทคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น' (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2556) 33.

³² วิชัย อริยะนนท์ทกะ, การระงับข้อพิพาทที่เกิดจากสัญญาการค้าระหว่างประเทศรวมบทความ ข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับอนุญาโตตุลาการ เล่ม 2 (สำนักงานอนุญาโตตุลาการ 2544) 34.

ในข้อตกลงของกันและกัน ลดความเป็นปรปักษ์ที่มีต่อกัน และค้นพบจุดกึ่งกลางที่ดีที่สุดของคู่ความ นอกจากนี้ คู่ความยังได้รับความเป็นธรรม เพราะไม่มีการบังคับ ชูเชิญ แต่เป็นความสมัครใจของคู่ความ และแม้จะได้เจรจากันไปแล้ว ก็สามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลาจนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่ทั้งสองฝ่าย

2) การไกล่เกลี่ย (Mediation)

การไกล่เกลี่ยนั้นเป็นการระงับข้อพิพาท ซึ่งอาศัยบุคคลที่สามที่เข้ามาทำหน้าที่เป็นคนกลางที่จะคอยช่วยเหลือและหาทางออกให้แก่คู่กรณี ซึ่งในการไกล่เกลี่ยผู้ที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยจะไม่มีอำนาจบังคับให้คู่กรณีที่พิพาทตกลงกัน ไม่มีอำนาจตัดสิน หรือกำหนดผลลัพธ์แห่งการเจรจาแก่คู่กรณี แต่จะเป็นผู้ที่ช่วยลดความกดดันระหว่างการเจรจาไกล่เกลี่ยและสร้างบรรยากาศที่ดีในการเจรจา โดยอาจเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้แก่คู่กรณีได้³³

โดยหลักแล้วการไกล่เกลี่ยจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ซึ่งประเภทแรกได้แก่ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล เป็นการฟ้องคดีต่อศาลแล้วเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล หากคู่ความสามารถเจรจาตกลงกันได้ในคดีอาญา ก็จะจัดทำบันทึกข้อตกลง แล้วทำให้คดีอาญาระงับไป หรือเป็นการบรรเทาโทษทางอาญา

ประเภทที่สอง ได้แก่ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาล เป็นการไกล่เกลี่ยโดยความสมัครใจของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายซึ่งตกลงจะไกล่เกลี่ยกันไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลา ก่อนการฟ้องร้องคดี หรือระหว่างการพิจารณาคดี ก็สามารถไกล่เกลี่ยกันได้ โดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาลนั้นคู่กรณีที่พิพาทอาจต้องอาศัยคนกลางเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยให้ เพื่อให้เป็นผู้ที่คอยให้คำแนะนำและทำให้เกิดการสมานฉันท์ในประเด็นที่พิพาทกัน ซึ่งคนกลางที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยจะไม่มีอำนาจในการตัดสินปัญหาโดยตรง โดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาลนี้จะต้องเป็นไปโดยความสมัครใจ และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาลถือเป็นการทำสัญญาประนีประนอมยอมความที่ยังมีได้นำคดีขึ้นสู่ศาล ไม่ว่าจะเป็นการไกล่เกลี่ยกันเองระหว่างคู่กรณีที่พิพาทโดยมีคนกลาง หรือในชั้นพนักงานสอบสวนก็สามารถทำการไกล่เกลี่ยกันได้ โดยให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ไกล่เกลี่ย และมีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ซึ่งการทำสัญญาประนีประนอมยอมความนอกศาลนั้น ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือลายมือชื่อของตัวแทนเป็นสำคัญ มิเช่นนั้น หากเกิดการไม่ปฏิบัติตามสัญญา จะไม่สามารถฟ้องร้องบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความได้ ในการทำสัญญาประนีประนอมยอมความนอกศาลเป็นการระงับข้อพิพาทที่มีอยู่หรือจะเกิดขึ้นให้เสร็จไป โดยคู่สัญญาต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน ถ้าคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดสัญญา ก็จะต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล และเมื่อนำคดีขึ้นสู่ศาลแล้วก็ยังสามารถประนีประนอมยอมความกันในศาลได้อีก³⁴

3) การประนีประนอม (Conciliation)

³³ ชาญณรงค์ ปรานีจิตต์ และคณะ, 'การวิจัยเพื่อลดวิธีลดปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาลและความรวดเร็วในการดำเนินคดี' (รายงานผลการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ 2543) 140 – 141.

³⁴ สมชาติ โลกสันติสุข, 'การบริหารงานคดี : ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยในศาล' 22 (4) วารสารนักบริหาร (2545) 35.

การประนีประนอมนั้นเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้ความชัดเจน เพราะการที่คู่กรณีพิพาทเข้าใจผิดไปจนทำให้เกิดปัญหาข้อพิพาทขึ้น การประนีประนอมเป็นเครื่องมือที่ทำให้คู่กรณีพิพาทได้มีโอกาสปรับความเข้าใจกัน โดยการเสนอทางออกให้คู่กรณีที่พิพาทยอมรับได้ ดังนั้น การประนีประนอมยอมความจึงเสมือนกับการแสวงหาข้อเท็จจริงประกอบกับการไกล่เกลี่ยไปด้วย โดยส่วนมากนั้นการประนีประนอมจะดำเนินการโดยคณะบุคคลทำหน้าที่เป็น ผู้ประนีประนอมซึ่งได้กำหนดแนวทางการพิจารณาของตนเองและมีการกำหนดเวลาในการดำเนินการให้เสร็จสิ้นเพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีพิพาทได้เลือกใช้วิธีการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอื่นต่อไป ซึ่งการประนีประนอมนี้มีผลทำให้ข้อเรียกร้องเดิมระงับไป และทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามความในสัญญาที่ทาสืบใหม่ และเป็นวิธีที่ให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณีอย่างมากเนื่องจากเกิดจากความพอใจของทั้งสองฝ่าย³⁵

4) การอนุญาโตตุลาการ (Arbitration)

การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการนั้น คือ วิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกประเภทหนึ่งนอกจากศาล โดยมีบุคคลที่สามเข้าเป็นคนกลางในการตัดสินข้อพิพาทซึ่งบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นคนกลางในการตัดสินข้อพิพาทนั้น คู่กรณีพิพาทจะเป็นผู้เลือกขึ้นมาทำหน้าที่และผลของการตัดสินนั้นผูกพันคู่กรณีพิพาท กล่าวคือเป็นการที่คู่กรณีพิพาทตกลงเลือกที่จะยุติข้อพิพาทโดยการตัดสินจากคนกลาง และในการเลือกคนกลางเข้าทำหน้าที่ตัดสินนั้น จะต้องไม่ใช่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นคู่กรณีพิพาทแต่จะต้องเป็นบุคคลภายนอกซึ่งถูกแต่งตั้งตามวิธีที่คู่กรณีพิพาทเป็นผู้ร่วมกันกำหนดไว้ คำชี้ขาดตัดสินของผู้ที่ทำหน้าที่เป็นคนกลางหรืออนุญาโตตุลาการนั้นจะถือเป็นที่สุด เป็นการยุติข้อพิพาททั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายและคู่กรณีพิพาทจะต้องผูกพันตามคำชี้ขาดตัดสินของอนุญาโตตุลาการ หากคู่กรณีพิพาทไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้น คู่กรณีพิพาทอีกฝ่ายสามารถอาศัยองค์การของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ ศาล ให้ทำการบังคับตามที่ได้ชี้ขาดนั้นได้³⁶

2.5.3 ทฤษฎีการเจรจา

ทฤษฎีการเจรจา หมายถึง การเจรจาเพื่อหาข้อยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้น โดยทฤษฎีเกี่ยวกับการเจรจามี 2 ประเภท คือ ทฤษฎีการแข่งขัน (Competitive Theory) และทฤษฎีการแก้ไขปัญหา (Problem Solving Theory) ซึ่งทั้งสองทฤษฎีประกอบด้วยขั้นตอนและองค์ประกอบที่สำคัญในการเจรจา และช่วยให้นักกฎหมายเข้าใจในธรรมชาติของกระบวนการเจรจาเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย³⁷ ดังต่อไปนี้

³⁵ ถนัดกิจ นิเวทวงศ์, 'ปัญหาการดำเนินวิธีอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาททางสัญญาระหว่างหน่วยงานของรัฐกับผู้ลงทุนเอกชน' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม 2558) 5 - 6.

³⁶ มนต์รี ศิลปมหาบัณฑิต, *ระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลยุติธรรม การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท* (สนาเพชร 2555) 126 - 127.

³⁷ ศิริเพ็ญ จันทร์นิยม, 'แนวทางใหม่ของการจัดการความขัดแย้งในการระงับข้อพิพาทสัญญาทางปกครองศึกษาเฉพาะกรณี : การกำหนดให้แนววิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกโดยคนกลางไกล่เกลี่ยมาใช้ในสัญญาทางปกครอง' 11 (1) วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย (2562) 303.

(1) ทฤษฎีการแข่งขัน (Competitive Theory) ทฤษฎีนี้มีจุดประสงค์ต้องการให้เป้าหมายของตนเองนั้นบรรลุผล และได้รับผลประโยชน์มากที่สุด โดยมีสมมติฐานว่า “สังคมอยู่ภายใต้ความเห็นประโยชน์ส่วนตัว” ทฤษฎีการแข่งขันมองว่าการที่คนเกิดการแย่งชิงกัน เป็นศัตรูกันมาจากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้อีกฝ่ายได้ผลประโยชน์และอีกฝ่ายที่เสียผลประโยชน์จะหาวิถีทางเพื่อให้ตนได้ผลประโยชน์มากที่สุด ซึ่งทฤษฎีการแข่งขันนี้ผู้เจรจาที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือนักกฎหมายที่มีความรู้ทางกฎหมายและสามารถรักษาผลประโยชน์ของลูกความได้ โดยพฤติกรรมของนักกฎหมายนี้ถือหลักยุทธศาสตร์แบบแข่งขัน โดยผู้เจรจาหรือนักกฎหมายจะพยายามเรียกร้องให้ฝ่ายของตนได้รับชัยชนะจากการเจรจา ตามหลักที่ว่าผู้แข็งแกร่งกว่าย่อมสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างแท้จริง ตามทฤษฎีนี้รูปแบบการเจรจาจะถือประโยชน์ของตนเองเป็นสำคัญ รูปแบบนี้จะคล้ายยุทธศาสตร์ทางการทหารที่ใช้กลยุทธ์เพื่อให้ได้รับชัยชนะ และเมื่อนักกฎหมายใช้ทฤษฎีแข่งขันในการเจรจายุติข้อพิพาท ผลที่เกิดขึ้นคือ ทำให้เกิดอคติในการที่จะเผชิญหน้ากัน และจะมองแต่ผลประโยชน์ของตนเป็นหลัก³⁸

(2) ทฤษฎีการแก้ไขปัญหา (Problem – Solving Theory) เป็นทฤษฎีที่ผู้อาศัยอยู่ในสังคมและสภาพแวดล้อมเดียวกันต้องมีส่วนร่วมกันในการแก้ไขปัญหาโดยการทำข้อตกลงกันด้วยความสมัครใจและให้ผู้เข้าร่วมเจรจาทุกคนมีผลประโยชน์ร่วมกันในบางกรณี ภายใต้ทฤษฎีการแก้ไขปัญหา นักกฎหมายและคู่กรณีทั้งสองฝ่ายต้องทำงานร่วมกันในการช่วยกันแก้ไขปัญหาเพื่อหาประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งทฤษฎีการแก้ไขปัญหาสามารถแยกปัญหาความสัมพันธ์ส่วนตัวออกจากข้อขัดแย้งและแก้ไขในแต่ละปัญหาแยกออกจากกัน โดยเน้นความสำคัญที่ประโยชน์ที่เสีย และความต้องการของคู่สัญญามากกว่าฐานะของคู่สัญญา เพราะถ้ามองถึงฐานะของคู่สัญญาจะทำให้การเจรจายากขึ้น อีกประการหนึ่งคือ ทฤษฎีการแก้ไขปัญหาจะคำนึงถึงความชอบธรรมโดยเปิดโอกาสในการยอมรับข้อเสนอของอีกฝ่ายในการเจรจา³⁹

ดังนั้น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในแต่ละประเด็นย่อมมีปัญหาที่แตกต่างกันออกไปไม่ว่าจะเป็นประเด็นปัญหาของนักกฎหมาย หรือคู่กรณี ซึ่งมักจะอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีการแข่งขันทั้งสิ้น เพื่อให้ตนเองได้รับผลประโยชน์มากที่สุดและให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องได้รับผลประโยชน์น้อยกว่าตน ดังนั้นคนกลางในการไกล่เกลี่ยนับว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างมาก ที่จะต้องรักษาระดับความพึงพอใจของทั้งสองฝ่ายซึ่งอาจต้องใช้ทฤษฎีการแข่งขันมาผสมผสานกับทฤษฎีการแก้ไขปัญหาเพื่อการจัดการความขัดแย้งและยุติข้อพิพาท⁴⁰

2.5.4 ทฤษฎีและแนวคิดอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism)

แนวคิดแบบอรรถประโยชน์นิยมเกิดขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 – 19 โดยมีนักปรัชญาคนสำคัญคือ เบนแธม และ จอห์น สจ๊วต มิลล์ อรรถประโยชน์นิยมเป็นหนึ่งในแนวคิดทางจริยศาสตร์ที่พิจารณาว่าอะไรคือเกณฑ์พื้นฐานที่ใช้ตัดสินการกระทำว่าควรหรือไม่ควร โดยอรรถประโยชน์นิยมเสนอว่า เกณฑ์ที่ใช้ตัดสินนั้นคือปริมาณ

³⁸ เฟ็งอ้าง, 303.

³⁹ เฟ็งอ้าง, 304.

⁴⁰ เฟ็งอ้าง, 304.

ความสุขที่เป็นผลจากการกระทำดังที่มีลส์กล่าวว่า “ความถูกต้องของการกระทำขึ้นอยู่กับแนวโน้มที่การกระทำนั้นจะก่อให้เกิดความสุข ความผิดขึ้นอยู่กับแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดสิ่งที่สวนทางกับความสุข”

เหตุผลของประโยชน์นิยมในการสนับสนุนการใช้ปริมาณความสุขเป็นเกณฑ์ตัดสินกระทำคือ ความเห็นว่ามันั้นมีธรรมชาติที่รู้สึกเกลียดทุกข์ มนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม เมื่อทำอะไรย่อมมุ่งหาความสุข หลบเลี่ยงความทุกข์ ดังนั้นประโยชน์นิยมจึงสรุปว่าความสุขเป็นสิ่งเดียวที่มีค่าสำหรับมนุษย์

ด้วยเหตุนี้ประโยชน์นิยมจึงเสนอว่า เมื่อเราต้องเลือกระหว่างการกระทำสองอย่าง วิธีเลือกก็คือพิจารณาว่าการกระทำแต่ละอย่างจะนำไปสู่ผลอะไรบ้าง จะก่อให้เกิดความสุขเท่าไร ความทุกข์เท่าไร เมื่อหักลบกันแล้ว การกระทำใดก่อให้เกิดความสุขมากที่สุดเราควรเลือกกระทำนั้น

โดยความสุขนี้ต้องไม่ใช่แค่ความสุขของตนเองเท่านั้น แต่ต้องกระจายไปสู่คนจำนวนมากที่สุดหรือนัยหนึ่งเป็นความสุขโดยรวมของมนุษย์ทุกคนที่ได้รับจากผลของการกระทำ โดยพิจารณาอย่างเป็นกลางไม่ถือว่าความสุขของผู้กระทำสำคัญเหนือกว่าความสุขของคนอื่น⁴¹

2.5.5 กลุ่มทฤษฎีอาชญาวิทยาแนวสันติวิธี (Peacemaking Criminology)

กลุ่มสันติวิธีเสนอวิธีการไม่ใช่ความรุนแรง (Non-violent Methods) รู้จักกันในนามของ “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” (Restorative Justice) แนวคิดเชิงสมานฉันท์ปฏิเสธยุทธวิธีการลงโทษ เห็นว่าการลงโทษที่เป็นทางการไม่สามารถป้องกันอาชญากรรมและควบคุมอาชญากรรมได้ ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของผู้กระทำผิดแทน รัฐควรจะออกห่างมากที่สุด การที่รัฐเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้ผู้กระทำผิดถูกตีตราและไม่สามารถกลับตัวเป็นคนดีของสังคมได้ แม้ว่าตัวเองต้องการแก้ไขเพียงใด แต่เพราะถูกสังคมตีตรา แต่ถ้าชุมชนเข้ามาดูแลผู้กระทำผิดแทน สังคมจะยกโทษและยอมรับการแก้ไขตัวเอง และยอมรับเขากลับคืนสู่สังคม ผู้กระทำผิดสามารถกลับมาเป็นคนดีของสังคมได้ในที่สุด⁴²

2.5.6 หลักความยินยอมของคู่กรณี

หลักความยินยอมของคู่กรณี เป็นแนวคิดในการจัดการยุติคดีข้อพิพาทอย่างสันติวิธี นอกเหนือจากแนวทางดำเนินคดีตามปกติ โดยให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายยินยอมเข้ารับการแก้ไขปัญหา โดยวิธีไกล่เกลี่ย เมื่อทุกฝ่ายยินยอมรับการไกล่เกลี่ย จึงเริ่มต้นกระบวนการความยินยอมนี้ไม่ใช่ความยินยอมในทางแพ่งและทางอาญา แต่เป็นเรื่องของความยินยอมที่คู่กรณีทุกฝ่ายให้ความยินยอมในการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยทางแพ่ง ความยินยอมนี้จึงเป็นความสมัครใจ และต้องเป็นความยินยอมโดยชอบ กล่าวคือ ไม่ได้เกิดจากการบังคับ ชูเชิญ หลอกลวง แต่ต้องเป็นการยินยอมโดยไม่มีเงื่อนไข เพราะการยินยอมโดยมีเงื่อนไขย่อมไม่ใช่ความยินยอม ความ

⁴¹ เกษฎา ผาทอง, อีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, ธนุ ทดแทนคุณ, สมพงษ์ เกษานุช, ‘ประโยชน์นิยม : แนวคิดสู่ปรากฏการณ์ทางการเมืองไทย’ 2 วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ (พฤษภาคม - สิงหาคม 2562) 181.

⁴² สุรรัตน์ ดาใจ, ‘ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทชั้นศาลในคดีครอบครัว: ศึกษาเฉพาะกรณีศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง (สาขามีนบุรี)’ (สารนิพนธ์ ศิลปะศาสตร มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2559) 22 – 23

ยินยอมนี้มีทั้งความยินยอมโดยชัดแจ้ง และความยินยอมโดยปริยาย โดยในการไกล่เกลี่ยคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ได้ สละสิทธิหรือประโยชน์ที่ตนจะได้รับ และได้รับสิทธิที่เกิดขึ้นใหม่จากการไกล่เกลี่ย⁴³

หลักนี้เป็นหลักหัวใจสำคัญของกระบวนการไกล่เกลี่ย เนื่องจากหากขาดความยินยอมของคู่กรณี แล้ว ความสำเร็จของการไกล่เกลี่ยย่อมไม่มีผลเกิดขึ้นได้ จริงอยู่ที่การเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยจำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากคู่กรณีทั้งสองฝ่าย แต่เมื่อมีเครื่องมือเป็นกระบวนการไกล่เกลี่ยในการช่วยเหลือคู่ความ จึง ต้องมีการอธิบาย สร้างความเข้าใจให้คู่ความทั้งสองฝ่ายทราบ ว่ากระบวนการไกล่เกลี่ยมีผลดีต่อพวกเขา มาก เช่นไร อาจไม่ใช่การบังคับ แต่ควรเป็นการประชาสัมพันธ์ขั้นตอน วิธีการ เพื่อให้คู่ความได้ไว้วางใจว่า กระบวนการไกล่เกลี่ยจะก่อให้เกิดผลดีต่อเขา มิใช่ว่าคู่ความไม่ประสงค์ไกล่เกลี่ยก็ปล่อยปละละเลยไม่สนใจ ส่งผลให้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางอาญาต่อไป ทำให้ได้รับโทษและไม่มีโอกาสได้ปรับความเข้าใจกับ ผู้เสียหาย ซึ่งหากให้มีการไกล่เกลี่ยเกิดขึ้น ทางออกที่ดีที่สุดอาจไม่ใช่การได้รับโทษทางอาญาด้วยการถูกจำคุก หรือประหารชีวิต แต่เป็นการเยียวยา แก่ไข บำบัดและฟื้นฟู เพื่อให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมได้อย่าง ปกติสุข คนในสังคมก็ยอมรับและลดปัญหาความขัดแย้งในสังคม

---

⁴³ สุรรัตน์ ตาใจ (เชิงอรรถ 42) 26.

บทที่ 3

กฎหมายและการไกล่เกลี่ยคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence Offences & Order of Protection)

สำหรับการศึกษาเรื่อง “ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ศาลเยาวชนและครอบครัว” ในบทที่ 3 นี้ จะเป็นการศึกษาการไกล่เกลี่ยคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายเป็นบุคคลในครอบครัวตามกฎหมายความรุนแรงในครอบครัว และมาตรการต่าง ๆ ภายหลังจากการดำเนินคดีทางอาญาในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว รวมไปถึงการศึกษาหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลซึ่งอาจเข้ามาช่วยกำกับ ควบคุม ดูแล การปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความในคดีความรุนแรงในครอบครัว การบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งศาล หรือควบคุม กำกับ ดูแลการทดลองการปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความของกฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายของประเทศไทย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

3.1.1 กฎหมายและการไกล่เกลี่ยคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัวของประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกามีการให้คำนิยามความรุนแรงในครอบครัวมี 2 ความหมายหลักๆ ได้แก่

1. ความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence) ซึ่งในทางกฎหมายอาญา หมายถึง การประทุษร้าย หรือทำร้ายกันภายในครอบครัว โดยคำนิยามนี้เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายอาญาที่จะใช้ในการดำเนินคดีทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา

2. การให้คำนิยามไว้อย่างกว้าง ๆ (Broad Definition) ที่นำมาใช้ในคำสั่งคุ้มครองทางแพ่งและการกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวในกฎหมายทางแพ่ง ซึ่งมีการให้คำนิยามที่ถูกนำมาใช้ในการออกคำสั่งคุ้มครอง (protective order) หรือคำสั่งห้าม (restraining order) เพื่อป้องกันความรุนแรงภายในครอบครัว

การให้คำนิยามดังกล่าวมักจะเน้นไปที่ความหมายอย่างกว้างและครอบคลุมทั้งการทำร้ายร่างกายและพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความเสียหายทางจิตใจหรืออารมณ์ของคนในครอบครัว

ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้พัฒนากฎหมายเพื่อความรุนแรงต่อสตรีและครอบครัว โดยมีกฎหมายหลักคือ "กฎหมายความรุนแรงต่อสตรี ค.ศ. 1994" (The Violence against Women Act, 1994 – VAWA) ซึ่งได้รับการรับรองเพื่อให้มีผลใช้บังคับต่อเมื่อในปี 2000 และ 2005 กฎหมายนี้ถูกออกแบบเพื่อดำเนินการกับคดีความรุนแรงที่เกี่ยวกับครอบครัวทั้งทางแพ่งและอาญา โดยมีการควบคุมการดำเนินคดีทั้งสองแขนงอย่างบูรณาการ

VAWA ไม่เพียงแต่เพิ่มบทลงโทษสำหรับการกระทำผิดต่อผู้หญิงและสนับสนุนหลักการบังคับใช้กฎหมายอาญา แต่ยังมีมุ่งเน้นการจัดสรรเงินทุนให้แก่รัฐต่าง ๆ เพื่อให้บริการที่ดีขึ้นในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรง มีการปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายและมีนวัตกรรมด้านการเยียวยา แก่ผู้หญิงที่เผชิญกับความรุนแรง VAWA ไม่เพียงแต่ให้ความคุ้มครองและบังคับใช้กฎหมาย แต่ยังมีบทบัญญัติ ที่ส่งเสริมการประสานงานร่วมกัน และให้ความช่วยเหลือที่เน้นการประสานและการร่วมมือของหลายทาง เพื่อ จัดการกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการรุนแรงในครอบครัว โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้หญิงที่เป็นคนต่างสีผิว และเป็นผู้อพยพ ทั้งนี้ VAWA ดำเนินการไม่เพียงแต่เพื่อต่อสู้กับความรุนแรง แต่ยังเพื่อสนับสนุนและปรับปรุง สภาพความเป็นอยู่ของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว

เมื่อวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ.2565 ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา โจเซฟ โรบิเนตต์ ไบเดน จูเนียร์ ได้รับ มอบหมายให้นำกฎหมายป้องกันความรุนแรงต่อผู้หญิง (Violence Against Women Act) ไปพัฒนา ในปีงบประมาณ พ.ศ.2565 โดยมีข้อบังคับที่สำคัญเพื่อนำไปพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายฉบับเดิม ได้แก่⁴⁴

1. เพิ่มระดับเงินทุนที่ได้รับอนุญาตสำหรับการสนับสนุนที่อยู่อาศัยและช่วยเหลือทาง กฎหมาย ทางเลือกที่ไม่ใช่การตอบโต้ทางอาญาและโปรแกรมป้องกัน
2. พื้นฟูอำนาจศาลของชาติพันธุ์ท้องถิ่นโดยการอนุญาตให้ชนชาติพันธุ์ท้องถิ่นสามารถจับ ผู้กระทำผิดที่ไม่ใช่สมาชิกในชนชาติที่รับผิดชอบต่อการล่วงละเมิดทางเพศ การทารุณกรรมเด็ก การสะกดรอย ตาม การค้าประเวณีทางเพศ และการโจมตีในการบังคับใช้กฎหมายของชนชาติพันธุ์ท้องถิ่น
3. ขยายการเข้าถึงสิทธิ์ในที่พักอาศัยฉุกเฉินและระยะสั้นสำหรับผู้รอดชีวิต สิทธิ์ที่ได้รับการ คุ้มครองในการรายงานอาชญากรรมและเหตุฉุกเฉินจากที่อยู่อาศัยของตน ห้ามการตอบโต้ และตำแหน่งที่ HUD เพื่อมุ่งเน้นไปที่การดำเนินการ VAWA
4. เพิ่มการลงทุนในโครงการ บริการ และการตอบสนองที่เน้นวัฒนธรรมพิเศษ รวมถึงโครงการ ทดลองรอบชุมชนในการสนับสนุนการฝึกอบรมและโปรแกรมในการให้การรับผิดชอบที่ไม่ใช่การลงโทษต่อ ผู้รอดชีวิต และตำแหน่งที่เฉพาะเจาะจงในหน้าที่ของผู้ที่ปรึกษา นโยบายขั้นสูงสำหรับชุมชนที่เฉพาะเจาะจง ภายใน OVW และ OJP
5. ปรับปรุงการตอบสนองด้านสุขภาพต่อความรุนแรงทางเพศโดยการเพิ่มการฝึกอบรมสำหรับผู้ ตรวจสอบทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในระดับการศึกษาสูง เสริมสร้างความเข้มแข็งในโครงการทุนที่ช่วย ให้ระบบการดูแลสุขภาพสามารถตอบสนองต่อเหยื่อของความรุนแรงทางเพศ และกำกับดูแล HHS, CDC และ Indian Health Service ให้ศึกษา จุดตัดของความรุนแรงทางเพศและการตายของมารดา
6. ปรับปรุงการป้องกันและการตอบสนองต่อการละเมิดทางเพศโดยการเพิ่มการสนับสนุน โครงการป้องกันการข่มขืนและการศึกษา (RPE) และโครงการบริการการข่มขืน (SASP) รวมถึงการตรา กฎหมายความเป็นธรรมสำหรับผู้รอดชีวิตจากคดีข่มขืน

⁴⁴ The Hotline (The National Domestic Violence Hotline), 'The Violence Against Women Act' <<http://www.thehotline.org/get-educated/violence-against-women-act-vawa>> สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2567.

7. เพิ่มความเข้มแข็งในการคุ้มครองผู้ที่เป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางไซเบอร์ โดยการสนับสนุนรัฐ ชนเผ่า และรัฐบาลท้องถิ่นเพื่อปรับปรุงการบังคับใช้อาชญากรรมเหล่านี้ และสร้างศูนย์ทรัพยากรแห่งชาติเกี่ยวกับอาชญากรรมทางไซเบอร์ รวมถึงสิทธิทางแพ่งในการดำเนินคดี

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์และสังคมที่หลากหลายมากซึ่งได้มีการพัฒนากฎหมายความรุนแรงเกี่ยวกับครอบครัวทั้งทางแพ่งและอาญาควบคู่กันตามแต่มลรัฐอันมีทั้งหมด 50 มลรัฐ ซึ่งแตกต่างกันออกไปตามลักษณะการปกครอง โดยมีกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวของมลรัฐนิวยอร์กที่เป็นที่น่าสนใจ เหมาะแก่การนำมาศึกษาเปรียบเทียบและพัฒนา มลรัฐนิวยอร์กเป็นรัฐที่ตั้งอยู่ทางตะวันออกของสหรัฐอเมริกา มีเมืองหลวงคือ แอลบานี (Albany) และเมืองใหญ่ที่สุดคือนิวยอร์กซิตี (New York City) ที่เป็นเมืองที่มีประชากรมากที่สุดในประเทศ ทั้งยังเป็นมลรัฐที่ได้มีการบัญญัติพระราชบัญญัติศาลครอบครัว ชื่อว่า New York Family Court Act 1962 อันเป็นกฎหมายในรัฐนิวยอร์กที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อจัดการกับกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและเยาวชนในรัฐนี้ กฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องสิทธิและประโยชน์ของสมาชิกในครอบครัว และเน้นในการช่วยเสริมสร้างความเป็นธรรมและความเท่าเทียมในระหว่างสมาชิกในครอบครัว ทั้งยังได้บัญญัติกรณีความรุนแรงในครอบครัว รวมถึงการปกป้องและให้ความช่วยเหลือในกรณีที่มีความเสี่ยงหรือเกิดความรุนแรงในครอบครัว ตามหมวดที่ 8 การรับคำร้อง (Article 8: Proceedings) กระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งรวมถึงคำร้องขอคำสั่งคุ้มครอง (protective orders) เพื่อปกป้องสิทธิและความปลอดภัยของบุคคลที่เสี่ยงต่อความรุนแรง⁴⁵ และหมวดที่ 10-A : การปกป้องและความมั่นคงของบุคคลในครอบครัว (Article 10-A: Family Protection and Domestic Violence Intervention Act) โดยหมวดนี้ได้ระบุกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัวและมีการให้ความช่วยเหลือในกรณีที่มีการละเมิดต่อบุคคลในครอบครัวหรือความรุนแรง⁴⁶

ปัจจุบันในมลรัฐนิวยอร์กได้พัฒนากฎหมายและมีความพยายามที่จะยุติความรุนแรง ระบุความแตกต่างในครอบครัว เพื่อให้ความคุ้มครองสมาชิกในครอบครัว” แทน New York Family Act 1962 โดยอนุญาตให้คู่สมรสที่ถูกอีกฝ่ายกระทำความรุนแรงสามารถเลือกที่จะดำเนินการในศาลครอบครัวได้ 2 ประการคือ ยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (conciliation procedures) หรือยื่นคำร้องต่อศาล (file a court petition) ก็ได้⁴⁷ ฉะนั้นในมลรัฐนิวยอร์กหากพบว่ามีคู่สมรสที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ต้องดำเนินการในกรณีความรุนแรงในครอบครัวซึ่งมีขั้นตอนและสามารถเลือกขั้นตอนที่สามารถทำได้ ดังต่อไปนี้

⁴⁵ New York State Law Family Court Law Consolidated Laws of NY's FCA code Article 8- Family Court.

⁴⁶ New York State Law Family Court Law Consolidated Laws of NY's FCA code Article 10- Family Court.

⁴⁷ รณชัย คงสกนธ์ และ นฤมล โพธิ์แจ่ม, ความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence) (พิมพ์ครั้งที่ 1 หนวยจัดการความรู้เรื่องความรุนแรงในครอบครัว 2551) 297-300.

1. ดำเนินการในความปลอดภัยเพื่อชีวิต กล่าวคือ หากอยู่ในสถานการณ์ที่เร่งด่วนและเสี่ยงต่อความปลอดภัย ผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงควรพยายามหลีกเลี่ยงการเพิ่มเติมของความรุนแรง และต้องแจ้งหรือประสานกับหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในการป้องกันความรุนแรง

2. หาความช่วยเหลือทางกฎหมาย กล่าวคือ ผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงสามารถหาความช่วยเหลือทางกฎหมายได้ ขั้นแรกคือการติดต่อหน่วยงานที่เชี่ยวชาญในการป้องกันความรุนแรง ดังเช่น สวัสดิการสังคมหรือรัฐบาลท้องถิ่น เป็นต้น

3. ยื่นคำขอประณอมข้อพิพาท (Order of Protection) คู่สมรสที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงสามารถยื่นคำขอประณอมข้อพิพาท (Order of Protection) ที่ศาลครอบครัว โดยคำขอฉบับนี้สามารถให้ความคุ้มครองในรูปแบบต่าง ๆ ดังเช่น ห้ามให้บุคคลที่กระทำความรุนแรงเข้าใกล้หรือติดต่อ และรับประกันความปลอดภัยของบุคคลที่ถูกกระทำความรุนแรง

4. พิจารณาการร้องเรียนทางอาญา กล่าวคือ ถ้าความรุนแรงเข้าข่ายกฎหมายอาญา คู่สมรสที่ถูกกระทำความรุนแรงสามารถติดต่อหน่วยงานตำรวจหรือช่องทางทางกฎหมายเพื่อยื่นคำร้องเรียนและเริ่มกระบวนการทางอาญาได้

5. ขอความช่วยเหลือจากองค์กรที่สนับสนุน กล่าวคือ มีหลายองค์กรที่สนับสนุนเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว รวมไปถึงการติดต่อกับองค์กรที่มีประสบการณ์ในการช่วยเหลือและสนับสนุนเหยื่อ อันเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพ

ตามกฎหมายรัฐนิวยอร์ก มาตรา 812⁴⁸ นี้ ได้วางหลักไว้ให้ระบบการดำเนินการในคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยไม่ว่าการร้องเรียนจะเลือกที่จะดำเนินการในศาลครอบครัวหรือไม่ ศาลอาญาจะไม่ถูกถอนอำนาจในการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรานี้ในทุกกรณีที่มีคดีตามบทนี้ กล่าวคือ ศาลครอบครัวและศาลอาญามีอำนาจร่วมกันในการพิจารณาคดีทุกรายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่อาจทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว มาตราดังกล่าวให้คุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวซึ่งหมายความรวมถึงบุคคล ดังนี้

(a) บุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยความเกี่ยวพันทางสายเลือดหรือความเกี่ยวพันด้วยการสมรส

(b) บุคคลที่สมรสกันตามกฎหมาย

(c) บุคคลที่เคยสมรสกันและไม่ว่าจะยังอยู่ด้วยกันหรือไม่

(d) บุคคลที่มีบุตรด้วยกันและไม่่ว่าว่าเขาหรือเธอจะเคยสมรสหรืออาศัยร่วมกันที่ไหน

(e) บุคคลที่ไม่มีความสัมพันธ์ด้วยเลือดหรือความสัมพันธ์ด้วยการสมรสและเคยหรือกำลังมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ทางเพศหรือไม่ โดยในการกำหนดว่าความสัมพันธ์นี้เป็น "ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด" ศาลสามารถพิจารณาตัวแปรต่าง ๆ เช่น ลักษณะหรือประเภทของความสัมพันธ์, ความถี่ของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และระยะเวลาของความสัมพันธ์

⁴⁸ New York State Law Family Court Law Consolidated Laws of NY's FCA code Article 8- Family Court S 812.

เมื่อศาลได้รับคำร้องในความผิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ศาลจะแต่งตั้งบุคคลที่เหมาะสม เช่น เลขานุการศาลอาญาและครอบครัว อัยการ ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมาย ที่จะแจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบถึงขั้นตอนที่สามารถใช้ในการดำเนินคดีทางศาลที่เกี่ยวข้องกับคดีตามมาตรา นี้ โดยรวมถึงข้อควรรู้ต่อการดำเนินคดีทางศาลและการให้ความปลอดภัย บุคคลสามารถรับการปรึกษาจากทนาย เพื่อส่งต่อไปยังการปรึกษาหรือบริการทางจิตวิทยา การแจ้งเตือนนี้ต้องเป็นภาษาอังกฤษและสเปน และถ้าจำเป็นต้องให้ข้อมูลโดยพูด และถ้าข้อมูลดังกล่าวไม่สัมพันธ์กับมาตรา นี้ ศาลจะไม่ปฏิเสธคำร้องขอคำสั่งคุ้มครองหรือปฏิเสธคำร้องเพียงเพราะข้อความที่ถูกกล่าวถึงไม่สัมพันธ์กันกับวันที่ยื่นคำร้อง การสืบค้นความจริง หรือการพิสูจน์ใดๆ

จะเห็นได้ว่า มลรัฐนิวยอร์กก็ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ย หรือการประนีประนอมข้อพิพาท ด้วยวิธีการยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (Order of Protection) ในกรณีคู่สมรสที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงต่อศาลครอบครัว การยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (Order of Protection) จะสามารถทำได้ตาม The New York Family Court Act 1962 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีในศาลครอบครัวของมลรัฐนิวยอร์ก โดยมีขั้นตอนสรุปได้ ดังนี้

1. การยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (Order of Protection) สามารถยื่นได้ที่ศาลครอบครัว (Family Court) หรือศาลแอฟเฟลต (Integrated Domestic Violence Court) ขึ้นอยู่กับกรณีและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
2. เตรียมเอกสารที่อธิบายละเอียดเหตุการณ์และเหตุผลที่ต้องการ Order of Protection รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้กล่าวหา (Respondent) และสิ่งที่คุณต้องการให้ศาลดำเนินการต่อไป
3. นำเอกสารและคำขอประนอมข้อพิพาทมายื่นที่ศาลครอบครัวหรือศาลแอฟเฟลตตามที่กฎหมายกำหนด
4. หลังจากการยื่นคำขอแล้ว ศาลจะกำหนดวันนัดให้เพื่อพิจารณาคำขอ
5. สำหรับการแถลงหลักฐานต่าง ๆ ในวันนัดไกล่เกลี่ยหรือประนอมข้อพิพาท ผู้ร้องและผู้ถูกกล่าวหาจะต้องมาให้การและนำเสนอหลักฐานในชั้นศาล
6. สำหรับการตัดสิน ศาลจะพิจารณาหลักฐานและตัดสินในการให้หรือปฏิเสธคำขอประนอมข้อพิพาท
7. การนำ Order of Protection ไปใช้ หากศาลให้ Order of Protection คำสั่งนั้นจะต้องถูกนำไปใช้ให้ผู้ถูกกล่าวหาทำตาม หากผู้ถูกกล่าวหาไม่ปฏิบัติตาม ก็ต้องถูกบังคับหรือถูกลงโทษตามมาตรการทางกฎหมายในพระราชบัญญัติศาลครอบครัว หรือ New York Family Court Act 1962 ต่อไป

3.1.2 มาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของประเทศสหรัฐอเมริกา

กรณีมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของประเทศสหรัฐอเมริกา จะขอกกล่าวถึงมาตรการทางกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์กซึ่งได้บัญญัติมาตรการทางกฎหมายที่

เหมาะสมในการศึกษากฎหมายความรุนแรงในครอบครัว โดยกำหนดให้กรณีจำเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลตามพระราชบัญญัติศาลครอบครัว หรือ New York Family Court Act 1962 ศาลมีอำนาจออกหมายเรียกหรือหมายนัด เมื่อจำเลยได้รับหมายเรียกหรือหมายนัดโดยชอบแล้ว จำเลยจงใจไม่ปฏิบัติตามหมายดังกล่าว ศาลมีอำนาจตัดสินว่าเป็นการละเมิดอำนาจของศาล จำเลยอาจถูกลงโทษด้วยการจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ตามกฎหมายที่ระบุไว้ใน The New York Family Court Act 1962 และในกรณีที่จำเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ถ้าศาลเห็นเองหรือโจทก์ร้องขอศาลมีอำนาจดำเนินการ ดังนี้

1. ให้ศาลพิจารณาไต่สวนในกรณีโจทก์ร้องว่าจำเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล หรือ
2. ให้ศาลพิจารณาว่าการกระทำของจำเลยเป็นการละเมิดอำนาจศาลหรือไม่ ถ้าเป็นการละเมิดอำนาจศาล ศาลมีอำนาจลงโทษได้ทันที แต่ถ้าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดอาญา ก็ให้โอนคดีไปให้อัยการฟ้องที่ศาลอาญา หรือ
3. ศาลอาญาสั่งให้โอนคดีไปให้อัยการฟ้องยังศาลอาญา ตามมาตรา 813 แห่งพระราชบัญญัตินี้ต่อไป⁴⁹

การออกคำสั่งของศาลให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยปฏิบัติตาม ให้เป็นไปตามมาตรา 841 และมาตรา 842 แห่งพระราชบัญญัติศาลครอบครัว หรือ New York Family Court Act 1962 ดังเช่น คำสั่งให้ออกห่างจากบ้าน โรงเรียน สถานที่ประกอบธุรกิจ หรือสถานที่ทำงานของอีกฝ่ายหนึ่ง คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง บิดามารดา หรือเด็ก หรือให้ห่างจากสถานที่อื่นใดตามที่ศาลกำหนด คำสั่งให้ละเว้นการกระทำหรืองดเว้นการกระทำอันอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขอนามัย ความปลอดภัยหรือสวัสดิภาพของเด็กโดยปราศจากเหตุอันควร หรือคำสั่งให้จำเลยไปรับการบำบัดแก้ไขหรือเข้าหลักสูตรเพื่อช่วยให้ยุติพฤติกรรมรุนแรง ก้าวร้าว ซึ่งอาจรวมถึงการบังคับให้ไปเข้าโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูอาการติดยาเสพติดให้โทษหรือการเสพสุรา เป็นต้น

กรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลที่ถูกออกตามกฎหมายแห่งพระราชบัญญัติศาลครอบครัว หรือ New York Family Court Act 1962 หรือคำสั่งป้องกันหรือคำสั่งป้องกันชั่วคราวที่ถูกออกตามกฎหมายนี้หรือที่ถูกออกตามกฎหมายของรัฐอื่น ๆ ให้ศาลมีอำนาจตามมาตรา 846 A ซึ่งวางหลักไว้ว่าหากภายหลังจากการสืบพยานและศาลพอใจด้วยหลักฐานว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ละเมิดคำสั่งศาล ศาลสามารถแก้ไขคำสั่งที่มีอยู่หรือคำสั่งป้องกันชั่วคราวเพื่อเพิ่มเงื่อนไขประพฤติปฏิบัติที่มีเหตุผลในคำสั่งที่มีอยู่ หรือออกคำสั่งป้องกันใหม่ ทั้งสามารถสั่งให้ยึดค่าประกันไว้ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 524 ของการควบคุมในกรณีที่มีการสั่งค่าประกันตามกฎหมายนี้ ศาลสามารถสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาจ่ายค่าทนายความของผู้ยื่นคำขอเกี่ยวกับคำขอละเมิดเมื่อศาลพบว่าการละเมิดคำสั่งของมันเป็นที่รู้จักก่อนและสามารถจับผู้ถูกกล่าวหาเข้าคุกได้ไม่เกิน 6 เดือน และศาลสามารถยกเลิกการระงับดังกล่าวได้ทุกเมื่อในระหว่างระยะเวลาของโทษดังกล่าว และสามารถละเมิดการระงับดังกล่าวและจับผู้ถูกกล่าวหาในระหว่างระยะเวลาที่เหลือจากโทษเดิม หรือระงับ

⁴⁹ นิรัช ฐานพงษ์, 'กระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองเด็กผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว : วิเคราะห์พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550' (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2553) 46-47.

การให้โทษที่เหลือจากโทษเดิม หากศาลตรวจสอบว่าการละเมิดคำสั่งมาจากพฤติกรรมที่รุนแรงที่เป็นการกระทำความผิดในรูปแบบของการชู้ชื้อ การทำให้เกิดอันตรายโดยมีเหตุจากการทำร้ายร่างกาย หรือการทำร้ายร่างกาย รวมทั้งหากผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตในการพก ครอบครอง ซ่อมแซมและทิ้งทรัพย์สินตามมาตรา 400.00 ของกฎหมายอาญา ศาลยังสามารถสั่งเพิกถอนใบอนุญาตดังกล่าวทันทีและจะระบุสำหรับการส่งมอบทันทีตามมาตรา 265.20 วรรคหนึ่ง (f) (a) และมาตรา 400.05 วรรคหกของกฎหมายอาญา และการทำลายปืนที่ผู้ถูกกล่าวหาครอบครองหรือมีครอบครอง

นอกจากนี้หากพบว่ามีการทำร้ายร่างกาย การพยายามทำร้ายร่างกาย หรือความผิดต่อครอบครัวอื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 812 ที่เกิดขึ้นหลังจากการออกคำสั่งป้องกันตามพระราชบัญญัตินี้ จะถือว่าเป็นความผิดอาญาอีกที ซึ่งผู้ยื่นคำขอสามารถยื่นคำขอละเมิดคำสั่งป้องกันหรือยื่นคำขอใหม่เกี่ยวกับความผิดอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นใหม่ และสามารถขอให้นำข้อกล่าวหาไปยังศาลอาญาตามที่มีอำนาจตามมาตรา 125 แห่งพระราชบัญญัตินี้

3.1.3 เจ้าหน้าที่ตำรวจศาลของประเทศสหรัฐอเมริกา

ด้วยสหรัฐอเมริกาปกครองโดยระบอบสหพันธรัฐ (federalism) ซึ่งหมายถึงการแบ่งอำนาจระหว่างรัฐบาลกลาง (federal government) และรัฐบาลระดับมลรัฐ (state government) ดังนั้นจึงมีการกำหนดขอบเขตของอำนาจแต่ละระดับอำนาจไว้เพื่อแยกแยะหน้าที่และความรับผิดชอบออกเป็น 2 ระดับดังนี้

1. รัฐบาลกลาง (Federal Government) จะมี U.S. Marshals Service (“USMS”) ซึ่งมีหน้าที่หลักได้แก่ รักษาความปลอดภัยในบริเวณศาลรัฐบาลกลาง (federal courts) รักษาความปลอดภัยของผู้พิพากษาการติดตามจับกุมผู้หลบหนีคดี การบังคับทรัพย์สิน การดูแลผู้ต้องขัง การควบคุมตัวจำเลยมาศาล การคุ้มครองพยานตามมาตรา 561 แห่ง United States Marshals Service⁵⁰

2. รัฐบาลระดับมลรัฐ (State Government) โดยจะมีบางรัฐกำหนดให้ "bailiff" ทำหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของศาล ได้แก่ การรักษาความปลอดภัย ควบคุมตัวจำเลยมาศาล และการเดินทางเป็นต้น แต่ในบางมลรัฐก็ต้องการมี "marshal" เพื่อช่วยทำหน้าที่ในการบังคับคดีแพ่งและรักษาความปลอดภัยในบริเวณศาล อีกทั้งในบางกรณี "bailiff" ที่รัฐระดับมลรัฐมักจะได้มาจากการแต่งตั้ง sheriff หรือตำรวจท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายทั่วไปในพื้นที่นั้น ๆ ในสหรัฐอเมริกา คำว่า "bailiff" ในภาษาพูดทั่วไปมักหมายถึงเจ้าหน้าที่ที่รักษาความเรียบร้อยในห้องศาลขณะที่ศาลกำลังประชุม Bailiff มีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยทางกาย จัดการผู้ต้องหา ป้องกันคณะลูกขุน และดำเนินการกิจทางประวัติศาสตร์หลายประการ (เช่น สั่ง "All rise!" เมื่อศาลเจ้าเข้ามา และการนำพยานไปยังที่ว่าจ้าง เป็นต้น เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ในบทบาทของ "bailiff" จะแตกต่างกันตามรัฐ ในบางรัฐ บทบาทนี้ถูกดำเนินโดยเจ้าหน้าที่ศาลหรืออาจ

⁵⁰ United States Marshals Service 28 U.S. Code § 561.

ถูกดำเนินโดยทหาร ตำรวจ, ราชการผู้ปกครองจังหวัดที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานตามคำสั่งศาล ตำรวจ ประจํามลรัฐ มาร์เชล พนักงานเจ้าหน้าที่ดูแลเรือนจำ หรือผู้รักษาราชการอื่น ๆ⁵¹

U.S. Marshals (USMS) มีบทบาทหลักในการสนับสนุนศาลรัฐบาลกลางและดำเนินหน้าที่ทางการ มีต่อการบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลสหพันธรัฐ ซึ่งรวมถึงการจับกุมผู้หลบหนีที่ต้องการตามคำพิพากษาของ รัฐบาลสหพันธรัฐ การรักษาความปลอดภัยสำหรับพยานและผู้พิพากษาทางรัฐบาล และการจัดการกับผู้ต้องขัง ในระบบรัฐบาลสหพันธรัฐ ต่อมาได้มีศาลครอบครัวที่มีความเกี่ยวข้องกับการพิจารณาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ ครอบครัว เช่น การหย่า การค้าประกันเด็ก การสนับสนุนเด็ก และความสัมพันธ์ภายในครอบครัวรวมถึงการ คຸ່ມครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งมักจะอยู่ภายใต้อำนาจของศาลรัฐ หรือระบบกฎหมายและ ศาลระดับท้องถิ่น ซึ่งปกติแล้วจะใช้ระบบกฎหมายและบริการในระดับรัฐบาลท้องถิ่น ดังนั้น U.S. Marshals ไม่มีบทบาทตรงในการดำเนินการทางกฎหมายในศาลครอบครัว เนื่องจากเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวมักจะ อยู่ในขอบเขตของรัฐ หรือระดับท้องถิ่น การดำเนินการเกี่ยวกับศาลครอบครัวจะเป็นหน้าที่ของหน่วยงาน ท้องถิ่นและหน่วยงานระดับรัฐบาลท้องถิ่นในศาลครอบครัวจึงมีเพียง "bailiff" คือ เจ้าหน้าที่ศาลที่รับผิดชอบ ในการรักษาความสงบและความปลอดภัยภายในห้องศาล บทบาทของ "bailiff" ในศาลครอบครัวคือการช่วย ผู้พิพากษาและให้การสนับสนุนเพื่อให้กระบวนการศาลเป็นไปได้ได้ดี ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ระบบกฎหมายแต่ละแห่ง กำหนด โดยมีหน้าที่สำคัญในศาลครอบครัว ดังต่อไปนี้

1. รักษาความสงบในห้องศาล โดยช่วยรักษาความเรียบร้อยและความเป็นระเบียบในห้องศาล ระหว่างการประชุม การพิจารณาคดี และกระบวนการอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในห้องศาล
2. รักษาความปลอดภัยในห้องศาล โดยรับผิดชอบในการรักษาความปลอดภัยของห้องศาล หรือ อาจตรวจสอบว่ามีสิ่งของที่ห้าม ดูแลการตรวจความปลอดภัย และดำเนินมาตรการเพื่อให้ความปลอดภัยของ ผู้เข้าร่วมทุกคน
3. ช่วยเหลือผู้พิพากษา โดยทำงานใกล้ชิดกับผู้พิพากษา อันเป็นการให้การสนับสนุนตามความ จำเป็น รวมถึงการนำเอกสาร การจัดการวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ตามคำสั่งศาล และการรักษาบันทึกรายงาน เจ้าหน้าที่และรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลอย่างเหมาะสม
4. การจัดการเข้า - ออกจากห้องศาล โดยควบคุมการเข้าถึงห้องศาลซึ่งให้บุคคลที่ได้รับอนุญาต เท่านั้นที่อยู่ในห้องศาล และยังสามารถนำพบบุคคลเข้า - ออกจากห้องศาล โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องราวที่มีความไว้วางใจหรือข้อพิพาท
5. บังคับคำสั่งศาล โดยอาจมีบทบาทในการบังคับบางคำสั่งศาล เช่น คำสั่งห้ามหรือคำสั่งคຸ່ມครอง โดยการทำให้แน่ใจว่าบุคคลทุกคนปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด

⁵¹ California Adult Corrections Officer Core Task California Department of Corrections & Rehabilitation, Archived from the original on March 24, 2012. <http://www.cdcr.ca.gov/csa/stc/California_Adult_Corrections_Officer_Core_Task.html> สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2567.

6. การช่วยเหลือบุคลากรในศาล โดยเป็นการช่วยเหลือบุคลากรศาลในเรื่องทั่วไป เช่น ปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือผู้รายงานศาล และช่วยเหลือในกระบวนการของศาล เป็นต้น

3.2 ประเทศอังกฤษ

3.2.1 กฎหมายและการไกล่เกลี่ยคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัวของประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษ (United Kingdom) เป็นประเทศที่ประกอบด้วย 4 ประเทศย่อยได้แก่ อังกฤษ (England) สกอตแลนด์ (Scotland) เวลส์ (Wales) และเอริน (Northern Ireland) โดยมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ ประชากร วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย แม้กระนั้นประเทศอังกฤษยังต้องประสบกับปัญหาอัตราความรุนแรงในครอบครัวที่สูงขึ้นซึ่งเป็นสิ่งที่รับไม่ได้ ประเทศอังกฤษจึงต้องหาวิธีที่เหมาะสมเพื่อลดอุบัติเหตุการณ์และผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัว การไกล่เกลี่ยคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัวในประเทศอังกฤษมีกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวมากมาย เช่น The Domestic Violence, Crime and Victims Act 2004 เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการปรับปรุงและการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว โดยให้ความสำคัญกับการปกป้องผู้ถูกทารุณ รวมถึงการปรับปรุงขั้นตอนในการดำเนินคดีอาญาความรุนแรง และ Protection from Harassment Act 1997 เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการป้องกันการรังแกหรือการล่วงละเมิดทางด้านจิตใจที่อาจเกิดขึ้นในครอบครัว ซึ่งสามารถนำมาบังคับใช้ในกรณีที่มีการล่วงละเมิดทางอารมณ์หรือการมีพฤติกรรมรบกวนอื่น ๆ เป็นต้น

ด้วยปัญหาความรุนแรงในครอบครัวยังไม่สิ้นสุด ประเทศอังกฤษจึงพยายามพัฒนากฎหมายที่สามารถนำมาบังคับใช้ จนกระทั่งได้มีการประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ.1996 หรือ Family Law Act 1996 เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์และมีข้อบังคับอันเกี่ยวกับการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้ถูกทารุณในครอบครัว และสามารถออกเป็นคำสั่งศาลเพื่อป้องกันความรุนแรงได้อีกด้วย โดยกฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติถึงข้อพิพาทเกี่ยวกับครอบครัว (Family Disputes) กล่าวคือ กรณีที่ครอบครัวมีข้อขัดแย้ง ศาลก็สามารถพิจารณาดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการหย่า การแยกกัน และการระงับสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ของสมาชิกในครอบครัว กระบวนการพิจารณาคดีในกรณีการสมรสสิ้นสุดลง (Proceedings in case where marriages have broken down) โดยมีกระบวนการทางกฎหมายสำหรับการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับการสมรสที่สิ้นสุดลง รวมถึงการพิจารณาเรื่องการแบ่งทรัพย์สินและสิทธิต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สิทธิการครอบครองทรัพย์สินในบางที่ (Rights of Occupation of Certain Domestic Premises) ซึ่งหากมีความขัดแย้งเกี่ยวกับสิทธิการครอบครองทรัพย์สิน ศาลก็สามารถตัดสินให้กับฝ่ายที่ควรได้รับอันถูกต้องตามกฎหมาย การคุ้มครองจากรบกวน (Prevention of Molestation) โดยมีกฎหมายที่ช่วยปกป้องผู้ที่ถูกกักขังจากการรบกวนหรือการล่วงละเมิดทางอารมณ์ การช่วยเหลือทางกฎหมายในกรณีที่มีการกำหนดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกี่ยวกับครอบครัว (Legal aid for mediation in family matters) รวมทั้งยังมีการบัญญัติรวมไปถึงพระราชบัญญัติว่าด้วยเด็กปี 1989 โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็ก การดูแล และการปกป้องเด็กในกรณีที่มีการหย่า การแยกกัน หรือข้อขัดแย้งภายในครอบครัว

สำหรับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันทางครอบครัวซึ่งได้รับความคุ้มครองจากการกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ.1996 หรือ Family Law Act 1996 มาตรา 62 Meaning of “cohabitants”, “relevant child” and “associated persons”⁵² ได้กำหนดความหมายของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันทางครอบครัวไว้ กล่าวโดยสรุป ดังนี้

1. บุคคลที่เป็นคู่สมรสหรือเคยสมรสกัน กล่าวคือ บุคคลที่มีสถานะสมรส หรือเคยเป็นคู่สมรสกัน ซึ่งรวมถึงการสมรสที่สิ้นสุดลง
2. บุคคลที่อยู่หรือเคยอยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยา กล่าวคือ บุคคลที่อยู่ร่วมกันในสถานะสมรส แม้ว่า จะไม่ได้สมรสทางกฎหมาย
3. บุคคลที่อยู่หรือเคยอยู่อาศัยในบ้านหลังเดียวกัน กล่าวคือ รวมถึงลูกจ้าง ผู้เช่า ผู้อาศัย หรือนักเรียนกินนอนประจำอันนอกจากกรณีที่ได้รับการยกเว้น
4. บุคคลที่เป็นญาติกัน กล่าวคือ บุคคลที่มีความสัมพันธ์ในฐานะญาติ เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง ลูก ป้า ลุง หรือญาติในลำดับต่าง ๆ
5. บุคคลที่ได้ตกลงว่าจะสมรสกับอีกฝ่ายหนึ่ง กล่าวคือ บุคคลที่ตกลงว่าจะสมรส ซึ่งไม่ว่าสัญญา นั้นจะสิ้นสุดลงหรือไม่
6. บุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเด็ก เช่น บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่รับผิดชอบดูแลเด็ก หรือ หากเป็นกรณีที่มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมก็เป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์เช่นเดียวกัน
7. บุคคลที่เป็นคู่ความในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีครอบครัวคดีเดียวกัน กล่าวคือบุคคลที่เป็นคู่ความในกระบวนการพิจารณาคดีครอบครัวเดียวกัน

ทั้งนี้ ศาลจะพิจารณากำหนดความหมายของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันทางครอบครัว ตาม พยานหลักฐานหรือถ้อยคำในคดีความรุนแรง เพราะเป็นสิ่งสำคัญเพื่อป้องกันความรุนแรงในครอบครัวและให้ความคุ้มครองแก่บุคคลที่เป็นเหยื่อของความรุนแรงทางครอบครัว

สำหรับการไกล่เกลี่ยคดีความรุนแรงในครอบครัวของประเทศอังกฤษ ตามพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) ของประเทศอังกฤษ กำหนดไว้ว่าการไกล่เกลี่ยคดีความรุนแรงในครอบครัวเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายสามารถเข้าร่วมได้ด้วย ความสมัครใจ โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะทำหน้าที่เป็นกลางในการช่วยคู่กรณีทั้งสองฝ่ายหาข้อตกลงร่วมกันและสามารถเป็นที่ยอมรับได้ทั้งสองฝ่าย การไกล่เกลี่ยคดีความรุนแรงในครอบครัวในประเทศอังกฤษสามารถทำได้ทั้งในและนอกศาล โดยในศาล คู่กรณีทั้งสองฝ่ายสามารถขอเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยได้เมื่อคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล โดยศาลจะเป็นผู้จัดหาผู้ไกล่เกลี่ยให้ ในกรณีนี้ การไกล่เกลี่ยจะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาคดี และข้อตกลงที่ได้จากการไกล่เกลี่ยอาจถูกนำมาใช้เป็นหลักฐานในการพิจารณาคดีของศาลได้ ส่วนการไกล่เกลี่ยนอกศาล คู่กรณีทั้งสองฝ่ายสามารถติดต่อหน่วยงานหรือองค์กรที่ให้บริการไกล่เกลี่ยได้โดยตรง โดยหน่วยงานหรือองค์กรเหล่านี้จะเป็นผู้จัดหาผู้ไกล่เกลี่ยให้ ในกรณีนี้ การไกล่เกลี่ยจะดำเนินการโดยอิสระจาก

⁵² Family Law Act 1996, Section 62.

กระบวนการพิจารณาคดีของศาล และข้อตกลงที่ได้จากการไกล่เกลี่ยจะไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย แต่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายอาจนำข้อตกลงนั้นมาอ้างอิงในการเจรจาต่อรองกับศาลได้

กระบวนการไกล่เกลี่ยคดีความรุนแรงในครอบครัวในประเทศอังกฤษจะเริ่มต้นด้วยการที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะนัดพบคู่กรณีทั้งสองฝ่ายเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะทำหน้าที่เป็นกลางในการช่วยคู่กรณีทั้งสองฝ่ายสื่อสารกัน เข้าใจถึงมุมมองของกันและกัน และหาข้อตกลงร่วมกันที่ยอมรับได้ทั้งสองฝ่าย ในระหว่างการไกล่เกลี่ย ผู้ไกล่เกลี่ยจะเน้นไปที่การช่วยให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายเข้าใจถึงผลกระทบของความรุนแรงที่เกิดขึ้น และหาวิธีป้องกันไม่ให้ความรุนแรงเกิดขึ้นอีกในอนาคต นอกจากนี้ ผู้ไกล่เกลี่ยอาจแนะนำให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายเข้ารับการบำบัดหรือความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หากคู่กรณีทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้ระหว่างการไกล่เกลี่ย ผู้ไกล่เกลี่ยจะจัดทำบันทึกข้อตกลง โดยบันทึกข้อตกลงนี้จะระบุถึงข้อตกลงที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันไว้ ซึ่งคู่กรณีทั้งสองฝ่ายสามารถนำบันทึกข้อตกลงนั้นไปปฏิบัติตามได้

ภายใต้พระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) มีข้อกำหนดบางประการเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยคดีความรุนแรงในครอบครัว โดยข้อกำหนดที่สำคัญ ได้แก่

1. คู่กรณีทั้งสองฝ่ายต้องมีความสมัครใจเข้าร่วมการไกล่เกลี่ย
2. การไกล่เกลี่ยจะต้องเป็นไปด้วยความยินยอมของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย
3. ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องได้รับการฝึกอบรมที่เหมาะสมเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว
4. กระบวนการไกล่เกลี่ยจะต้องเคารพสิทธิของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย
5. ข้อกำหนดเหล่านี้มีขึ้นเพื่อปกป้องสิทธิของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายและเพื่อให้แน่ใจว่ากระบวนการไกล่เกลี่ยเป็นไปอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

การไกล่เกลี่ยคดีความรุนแรงในครอบครัวของประเทศอังกฤษเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือทางกฎหมายในการไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว ตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996)⁵³ ซึ่งวางหลักไว้ว่าการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายสำหรับการไกล่เกลี่ยเรื่องครอบครัวตาม 13A มีขอบเขตดังต่อไปนี้

1. ส่วนนี้ใช้กับกระบวนการไกล่เกลี่ยในข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับเรื่องครอบครัว
2. เรื่องครอบครัว หมายถึง เรื่องที่อยู่ภายใต้กฎหมายอังกฤษ (a) ภายใต้บทบัญญัติใดบางประการได้แก่ พระราชบัญญัติครอบครัว พ.ศ. 2516 พระราชบัญญัติคดีครอบครัวและศาลจำเลย พ.ศ. 2521 ส่วนที่ I ถึง V ของพระราชบัญญัติเด็ก พ.ศ. 2532 ส่วนที่ II และ IV ของพระราชบัญญัติครอบครัว พ.ศ. 2539 กฎหมายอื่น ๆ ที่กำหนดไว้ หรือภายใต้การอำนวยความสะดวกในศาลหรือที่ว่ากันไว้หรือภายใต้กฎหมายที่กำหนดไว้
3. ระเบียบการนี้ได้จำกัดส่วนนี้เฉพาะกระบวนการไกล่เกลี่ยที่ได้รับการกำหนดไว้
4. ต้องใช้ได้เฉพาะเมื่อได้รับความยินยอมจากกระทรวงการคลัง

⁵³ Family Law Act 1996, Section 26.

5. ตามข้อ (3A) "การไกล่เกลี่ย" หมายถึง การไกล่เกลี่ยซึ่งส่วนที่ IIIA ของพระราชบัญญัตินี้ ให้บริการ และรวมถึงขั้นตอนที่ผู้ไกล่เกลี่ยนำไปใช้ (a) ในการกำหนดว่าจะเริ่มการไกล่เกลี่ย (b) ในการเตรียมการไกล่เกลี่ย และ (c) ในการทำการประเมิน

6. "ผู้ไกล่เกลี่ย" หมายถึง บุคคลที่คณะกรรมการทำสัญญาให้การไกล่เกลี่ยโดยบุคคลใด

นอกจากนี้ตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996)⁵⁴ ได้วางหลักของการไกล่เกลี่ยไว้ว่า การให้บริการไกล่เกลี่ยและการเข้าถึงสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยทางกฎหมายของประเทศอังกฤษ เรียกว่า กระบวนการทางกฎหมาย (mediation) โดยมีคณะกรรมการ (Board) จะพิจารณาความเหมาะสมและจัดการไกล่เกลี่ยภายใต้พระราชบัญญัตินี้ได้ ซึ่งหากมีการให้บริการไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัตินี้ จะต้องมีการเปิดให้บริการแก่บุคคลใดก็ตามที่สามารถชำระค่าใช้จ่ายที่เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบ ทำให้มีสิทธิ์ที่จะได้รับบริการการไกล่เกลี่ย และการไกล่เกลี่ยภายใต้พระราชบัญญัตินี้สามารถเปลี่ยนแปลง ถอน หรือเพิกถอนได้ แต่การไกล่เกลี่ยต้องไม่เป็นการที่ทำให้คู่ความทั้งสองฝ่ายถูกทำร้ายหรือได้รับความเสียหายจากความกลัวตลอดการไกล่เกลี่ย

3.2.2 มาตราการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของประเทศอังกฤษ

มาตราการทางกฎหมายที่นำมาบังคับใช้เป็นกฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของประเทศอังกฤษ ต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) อีกทั้งพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังมีมาตรการเกี่ยวกับการช่วยเหลือทางกฎหมายในกรณีกำหนดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกี่ยวกับครอบครัวกระบวนการพิจารณาคดีในกรณีการสมรสสิ้นสุดลง สิทธิในการครอบครองทรัพย์สินระหว่างสมรส รวมถึงการออกคำสั่งภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยเด็ก ค.ศ.1989 ข้อกำหนดเกี่ยวกับการครอบครองที่อยู่อาศัย การโอนการครอบครองทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสและบุคคลซึ่งอยู่อาศัยร่วมกันเหมือนสามีภริยา และเพื่อประสานผลประโยชน์ในครอบครัว⁵⁵

ประเทศอังกฤษได้บัญญัติหัวข้อ Domestic Violence, Crime and Victims Act 2004 (DVCA) เพิ่มเติมเข้าไปใน Part 1 การคุ้มครองเหยื่อการทารุณกรรมในครอบครัว ในพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) โดยมีการปรับปรุงการนิยามความหมายของ "การทารุณกรรมในครอบครัว" กว้างขวางกว่า Family Law Act 1996 ซึ่งครอบคลุมไปถึงการใช้ความรุนแรงทางร่างกาย การคุกคาม การควบคุม การข่มขู่ พฤติกรรมที่สร้างความหวาดกลัว การล่วงละเมิดทางเพศ การละเลย และยังมี การออกคำสั่งห้ามก่อให้เกิดการกระทำที่เป็นความรุนแรงในครอบครัว ดังนี้

⁵⁴ Family Law Act 1996, Section 27.

⁵⁵ วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล และคณะ, การประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับ ความรุนแรงในครอบครัว (ทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขมูลนิธิเพื่อนหญิงและสถาบันพัฒนากระบวนการ ยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว พิมพ์ครั้งที่ 1 ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร 2546) 131-146.

1. คำสั่งห้ามการทารุณกรรม (Non-molestation orders) โดยห้ามผู้กระทำทารุณกรรมต่าง ๆ ต่อบุคคลภายในครอบครัว ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร การเข้าใกล้ การเข้าไปในสถานที่ที่เหยื่ออาศัยอยู่ การก่อกวน

2. คำสั่งห้ามเข้าใกล้ (Occupation orders) โดยห้ามผู้กระทำทารุณกรรมต่าง ๆ ต่อบุคคลภายในครอบครัว ได้แก่ การเข้าไปในสถานที่ที่ระบุ การอาศัยอยู่ในสถานที่ที่ระบุ การจัดหาที่พักพิงชั่วคราว ให้แก่เหยื่อ การให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อ

คำสั่งดังกล่าวล้วนแล้วแต่มีไว้เพื่อปกป้องคุ้มครองบุคคลในครอบครัว อันอาจได้รับอันตรายทางกายและจิตใจจากการกระทำความรุนแรงในครอบครัว นอกจากนี้ Domestic Violence, Crime and Victims Act 2004 ได้บัญญัติเพิ่มเติมจากพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) เพื่อมุ่งเน้นไปที่การคุ้มครองเหยื่อมากกว่าการไกล่เกลี่ย และให้ความสำคัญกับการจัดหาที่พักพิงชั่วคราว

Domestic Violence, Crime and Victims Act 2004 ได้บัญญัติเพิ่มเติมจากพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) ให้เป็นความผิดอาญาตามมาตรา 42A ซึ่งวางหลักไว้ว่า หากบุคคลใดเป็นผู้ฝ่าฝืน "คำสั่งห้ามการทารุณกรรม" (non-molestation order) ถือว่าเป็นความผิดทางอาญาและกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน "คำสั่งห้ามการทารุณกรรม" (non-molestation order) ให้ต้องโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งมาตรา 42A⁵⁶ มุ่งเน้นไปที่การคุ้มครองเหยื่อจากการทารุณกรรมในครอบครัว โดยถือว่าการฝ่าฝืนคำสั่งห้ามการทารุณกรรม เป็นการละเมิดกฎหมายและเป็นความผิดอาญา ทำให้เห็นว่าประเทศอังกฤษให้ความสำคัญกับเหยื่อจากการทารุณกรรมในครอบครัวเป็นอย่างมาก

ประเทศอังกฤษได้ทำการบัญญัติพระราชบัญญัติ Domestic Violence, Crime and Victims Act 2004 เพื่อขยายมาตรการทางกฎหมายโดยเฉพาะ อันเป็นการออกคำสั่งในการควบคุมหรือป้องกันไม่ให้ผู้เสียหายถูกกระทำซ้ำ (restraining order) ภายใต้บทบัญญัติใน Protection from Harassment Act 1997 และเสริมเติมเรื่องการจับกุมในกรณีการกระทำประทุษร้าย คำสั่งควบคุมหรือคำสั่งป้องกันในพระราชบัญญัตินี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและควบคุมการทำร้ายคนในครอบครัว โดยบัญญัติเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่ผู้เสียหายอาจเผชิญหลังจากเกิดเหตุความรุนแรงภายในครอบครัว โดยเพิ่มเติมมาตรการทางกฎหมายในการจับกุมผู้ที่กระทำการประทุษร้าย เพิ่มอัตราโทษที่เข้มงวดขึ้น และยังได้ระบุสิทธิและความรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ ในการดูแลและสนับสนุนผู้ที่ได้รับความเสียหาย เช่น หน่วยงาน National Domestic Abuse Helpline⁵⁷ คือหน่วยงานที่ให้บริการความช่วยเหลือและสนับสนุนสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในประเทศอังกฤษ หน่วยงานนี้มุ่งเน้นการสนับสนุนผู้ที่ได้รับความเสียหายจากความรุนแรงทางเพศและความรุนแรงในครอบครัวทั้งหมด ดำเนินการโดยองค์กรชุมชนที่เชื่อมโยงกับการดูแลผู้

⁵⁶ Family Law Act 1996, Section 42A.

⁵⁷ National Domestic Abuse Helpline, 'What is abuse?'

ที่ได้รับความเสียหายจากความรุนแรง และเป็นที่ยึดมั่นในการให้บริการคำปรึกษาและสนับสนุนที่ปลอดภัยและน่าเชื่อถือ หน่วยงานนี้มีบุคลากรที่คุ้มครองและเชี่ยวชาญในการให้ความช่วยเหลือในกรณีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว

ในประเทศอังกฤษศาลสามารถออกคำสั่งสำหรับการคุ้มครองความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งมีกฎหมายที่สำคัญและได้บัญญัติไว้ในส่วนที่ 4 ของบทที่ 27 ว่าด้วยครอบครัวและความรุนแรงในครอบครัว (family homes and domestic violence) ซึ่งรวมกฎหมายที่สำคัญไว้ภายใต้มาตรา 30 – 63 ดังต่อไปนี้

1. มาตรา 30 – 32 กล่าวคือ สิทธิการครอบครองบ้านอยู่อาศัยระหว่างสมรส (Right to Occupy Matrimonial Home) อันเป็นกฎหมายระบุสิทธิของคู่สมรสในการครอบครองบ้านอยู่อาศัยร่วมกัน โดยมีข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ต้องปฏิบัติ

2. มาตรา 33 – 41 กล่าวคือ การออกคำสั่งให้ครอบครองบ้านอยู่อาศัย (Occupation Order) อันเป็นการออกคำสั่งจากศาลให้คนหนึ่งในกลุ่มสมรสได้สิทธิในการครอบครองบ้านอยู่อาศัย หรือกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการใช้งานของบ้าน

3. มาตรา 42 – 63 กล่าวคือ การออกคำสั่งห้ามรบกวน (Non-Molestation Order) อันเป็นการจัดห้ามผู้รับคำสั่งทำการรบกวน คุกคาม หรือกระทำความรุนแรงต่อคู่สมรสหรือบุตร โดยศาลสามารถออกคำสั่งนี้ได้ทันทีโดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดี

3.2.3 เจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศไทย

รูปแบบของเจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศไทย เป็นไปตามพระราชบัญญัติศาล 2003 (Courts Act 2003) ซึ่งได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของตำรวจศาลในประเทศไทยไว้ โดยส่วนใหญ่เจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศไทย คือเจ้าหน้าที่ที่รักษาความปลอดภัยในศาล อันมีหน้าที่ควบคุมการเข้าออกศาล ตรวจสอบบุคคลและทรัพย์สิน ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในศาล จับกุมผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของศาล และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาล เป็นต้น อีกทั้งยังมีบทบาทที่สำคัญในการรักษาความปลอดภัยของบุคคลในศาล รักษาความสงบเรียบร้อยในศาล อำนวยความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อศาล และการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม

พระราชบัญญัติศาล 2003 (Courts Act 2003) ของประเทศไทย เป็นกฎหมายที่มีความสำคัญต่ออำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในประเทศไทย เพราะเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมและการดำเนินคดีในระบบศาลของประเทศไทย อันประกอบไปด้วยมาตราที่บัญญัติรวบรวมและปรับปรุงวิธีการทำงานของศาลและกระบวนการยุติธรรม ทำให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น ดังเช่น การสร้างศาลสูงสุด (Supreme Court) กล่าวคือ การก่อตั้งศาลสูงสุด (Supreme Court) เพื่อแทนที่ศาลอุทธรณ์ (House of Lords) เพื่อให้การพิจารณาคดีที่สำคัญมีการแยกแยะจากสภาชาติผู้สภาทางกฎหมาย การแบ่งแยกคดีอาญาและคดีทางแพ่ง (Criminal and Civil Cases) การปรับปรุงกระบวนการทางกฎหมายเพื่อให้มีความกระชับและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การสนับสนุนการใช้

เทคโนโลยีในการดำเนินคดีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสะดวกสบาย และการปรับโครงสร้างและการจัดทำคดีเพื่อให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการยุติธรรมของประเทศอังกฤษ

สำหรับประเทศอังกฤษจะเรียกเจ้าพนักงานตำรวจศาล ว่าเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาล (Court Security Officers) ตามมาตรา 51⁵⁸ แห่งพระราชบัญญัติศาล 2003 (Courts Act 2003) ซึ่งได้รับแต่งตั้งโดยประธานสภาผู้ว่าการศาลภายใต้มาตรา 2 (1) หรือได้รับการให้บริการตามสัญญาที่สร้างขึ้นตามมาตรา 2(4) และ (b) ได้รับแต่งตั้งโดยประธานสภาผู้ว่าการศาลว่าเป็นเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาล โดยเจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่ที่สำคัญตามพระราชบัญญัติศาล 2003 (Courts Act 2003) ส่วนที่ 4 ความปลอดภัยในศาล (Part 4: Court Security) หลายประการอันสามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1. อำนาจในการค้นหา ตามมาตรา 52⁵⁹ (Powers of search) กล่าวคือ เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจค้นหบุคคลใด ๆ ที่อยู่ในหรือพยายามเข้าสู่อาคารศาลรวมถึงสิ่งของใด ๆ ที่อยู่ในครอบครองของบุคคลดังกล่าวเพื่อความปลอดภัยภายในบริเวณอาคารศาล

2. อำนาจในการห้าม การเอาออก หรือการจำกัดบุคคล ตามมาตรา 53⁶⁰ (Powers to exclude, remove or restrain persons) กล่าวคือ เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจในการห้ามหรือเอาออกจากอาคารศาล หรือบางส่วนของอาคารศาลสำหรับบุคคลใดที่ปฏิเสธการอนุญาตให้ค้นหาตามมาตรา 52 (1) หรือการส่งคืนสิ่งของที่อยู่ในครอบครองของตนเมื่อถูกขอให้ทำโดยมาตรา 54 (1) มีอำนาจจำกัดความเคลื่อนไหวของบุคคลใดที่อยู่ในอาคารศาล หรือห้าม หรือเอาออกบุคคลใดจากอาคารศาล หรือบางส่วนของอาคารศาล รวมถึงมีอำนาจในการใช้กำลังในกรณีจำเป็น

3. อำนาจในการโจมตีบุคคลใดที่ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามมาตรา 57⁶¹ (Assaulting and obstructing court security officers) กล่าวคือ เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจในการโจมตีบุคคลใดที่โจมตีเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ปฏิบัติหน้าที่ของตน โดยให้ถือว่าบุคคลผู้กระทำความผิด ได้กระทำการอันผิดกฎหมายและต้องได้รับโทษปรับไม่เกินระดับ 5 ตามมาตราส่วนมาตรฐานหรือจำคุกไม่เกินระยะเวลา 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ อีกทั้งบุคคลใดที่ขัดขวางเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ปฏิบัติหน้าที่ของตน จะถือว่าเป็นการกระทำความผิดกฎหมายและให้ถือว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย และต้องได้รับโทษปรับไม่เกินระดับ 3 ตามมาตราส่วนมาตรฐาน

จะเห็นได้ว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศอังกฤษมุ่งเน้นไปที่การรักษาความปลอดภัยของศาล แต่เจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศอังกฤษก็มีบทบาทสำคัญในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากประเทศอังกฤษมีกฎหมายตามพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) และทำให้มีการคุ้มครองและป้องกันผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนในครอบครัว

⁵⁸ Courts Act 2003, Section 51.

⁵⁹ Courts Act 2003, Section 52.

⁶⁰ Courts Act 2003, Section 53.

⁶¹ Courts Act 2003, Section 57.

โดยเฉพาะการเพิ่มเติมบทบัญญัติในบทที่ 4 ของ Domestic Violence, Crime and Victims Act 2004 เพิ่มเติมลงในพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) ซึ่งได้มีการบัญญัติกฎหมายในการควบคุมและป้องกันความรุนแรงในครอบครัว อันประกอบไปด้วยมาตรการต่าง ๆ ที่เจ้าพนักงานตำรวจสามารถใช้อำนาจเพื่อควบคุมสถานการณ์และป้องกันการเกิดความรุนแรงเพิ่มเติมได้ดังเช่น

1. กรณีสิทธิการครอบครองบ้านอยู่อาศัยระหว่างสมรส (Right to Occupy Matrimonial Home) กล่าวคือ เมื่อศาลมีการออกคำสั่งให้ฝ่ายที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้รับสิทธิที่จะครอบครองบ้านอยู่อาศัยร่วมกันกับฝ่ายผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว เจ้าพนักงานตำรวจก็สามารถใช้อำนาจเพื่อควบคุมสถานการณ์และป้องกันการเกิดความรุนแรงเพิ่มเติมได้

2. กรณีการออกคำสั่งให้ครอบครองบ้านอยู่อาศัย (Occupation Order) อันเป็นมาตรการทางกฎหมายที่อนุญาตให้ศาลออกคำสั่งเพื่อควบคุมการอยู่อาศัยในบ้านสำหรับฝ่ายที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว เจ้าพนักงานตำรวจสามารถใช้อำนาจเพื่อควบคุมสถานการณ์และป้องกันการเกิดความรุนแรงเพิ่มเติมได้

3. กรณีการออกคำสั่งห้ามรบกวน (Non-Molestation Order) สามารถออกคำสั่งเพื่อห้ามบุคคลที่กระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่ให้ทำการรบกวนหรือละเมิดฝ่ายที่ถูกกระทำร้าย เจ้าพนักงานตำรวจก็สามารถใช้อำนาจเพื่อควบคุมสถานการณ์และป้องกันการเกิดความรุนแรงเพิ่มเติมได้เช่นกัน

3.3 ประเทศเยอรมัน

3.3.1 กฎหมายและการยื่นคำร้องคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัวของประเทศเยอรมัน

ประเทศเยอรมนีเป็นประเทศที่มีลักษณะทางศักยภาพและทางเศรษฐกิจที่สำคัญในยุโรปและทั่วโลก ด้วยประชากรมากมายที่มีความหลากหลายทั้งทางวัฒนธรรมและทางชีวิตประจำวัน ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่มีอยู่ในประเทศเยอรมนีเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก ซึ่งมีลักษณะและปัจจัยที่ทำให้เกิดขึ้นได้ ประเทศเยอรมันมีการดำเนินการในการต่อสู้กับความรุนแรงในครอบครัว มีการสนับสนุนเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว มีการให้คำแนะนำ การศึกษา และการเสนอคำปรึกษาในกรณีที่มีความเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของเด็กที่เป็นเหยื่อของความรุนแรงในครอบครัว จึงก่อให้เกิดเป็นการบัญญัติเป็นกฎหมายที่มีชื่อว่า พระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัวในประเทศเยอรมัน หรือ "Gesetz zur Bekämpfung von Gewalt in der Familie" อันเป็นกฎหมายในการต่อสู้กับความรุนแรงในครอบครัวโดยได้รับการอนุมัติโดยรัฐสภาเยอรมนีในปี ค.ศ. 2002 ซึ่งบัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันความรุนแรงในครอบครัวและให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อเป็นสิ่งที่สำคัญในเยอรมนี เนื่องจากมีผลกระทบที่รุนแรงต่อสังคมและความเป็นอยู่ของบุคคล มีการให้ความสำคัญกับการป้องกันและการให้ความช่วยเหลือต่อผู้ที่ได้รับความเสียหาย และการดำเนินคดีอย่างเหมาะสมต่อผู้กระทำความผิดในครอบครัว และมาตรการต่าง ๆ ที่ศาลนำไปใช้เพื่อป้องกัน

ความรุนแรงในครอบครัว เช่น การให้คำแนะนำ การสร้างสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว และการให้คำปรึกษาในกรณีที่มีความเสี่ยง และการปกป้องสิทธิของเด็กโดยเฉพาะ

สำหรับการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวของประเทศเยอรมันเป็นกระบวนการทางกฎหมายที่เน้นให้ความสำคัญยุติธรรมแก่เหยื่อและเร่งรัดให้ผู้กระทำความผิดรับโทษตามกฎหมาย หากมีการละเมิดพระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัว การยื่นคำร้องต่อศาลเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่จะให้ความสำคัญยุติธรรมแก่เหยื่อและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้กระทำความผิด โดยผู้ที่ตกเป็นเหยื่อสามารถยื่นคำร้องเพื่อฟ้องคดีในศาลท้องถิ่นที่รับผิดชอบตามกฎหมาย ซึ่งศาลจะพิจารณาคำร้องเพื่อให้ความสำคัญยุติธรรมโดยต้องสอบสวนเรื่องราวและเก็บหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หากพบว่ามีหลักฐานเพียงพอที่รองรับการฟ้องคดี ศาลจะดำเนินคดีต่อไปตามกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้กระทำความผิดในคดีความรุนแรงในครอบครัวอาจต้องรับโทษตามกฎหมายของเยอรมัน ซึ่งสามารถเป็นโทษทางแก้ไขหรือโทษทางคดีตามความรุนแรงของเหตุการณ์และการละเมิดที่เกิดขึ้น โดยหลักตามพระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัวตามแนวของกฎหมายเยอรมันที่ให้ผู้ถูกกระทำสามารถที่จะยื่นคำร้องต่อศาลได้โดยตรง⁶² ดังนั้น กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของประเทศเยอรมันวางหลักอย่างแน่ชัดว่าควรให้ประชาชนยื่นคำร้องต่อศาลได้ทันทีหากได้รับความรุนแรงในครอบครัวซึ่งมีจำเป็นต้องผ่านการร้องทุกข์กล่าวโทษ หรือทำเป็นคำฟ้องแต่อย่างใด

3.3.2 มาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของประเทศเยอรมัน

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศเยอรมัน ได้กำหนดมาตรการทางศาลเพื่อคุ้มครองต่อการใช้กำลังและการคุกคามไว้ สรุปได้ดังนี้

มาตรา 1 มาตรการทางศาลเพื่อคุ้มครองต่อการใช้กำลังและการคุกคาม⁶³

(1) ในกรณีที่บุคคลใดโดยเจตนาละเมิดต่อร่างกาย สุขภาพอนามัยหรือเสรีภาพของบุคคลอื่นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามคำร้องของผู้เสียหาย ศาลสามารถกำหนดมาตรการที่จำเป็นเพื่อป้องกันการทำร้ายในครั้งต่อ ๆ ไป อันได้แก่

1. การเข้าไปในที่อยู่อาศัยของผู้เสียหาย
2. การพักอาศัยในบริเวณที่อยู่อาศัยของผู้เสียหาย
3. การไปยังสถานที่บางแห่งที่ผู้เสียหายโดยปกติพักอาศัยอยู่
4. การติดต่อกับผู้เสียหายรวมถึงการใช้เครื่องมือติดต่อสื่อสาร
5. การพบปะกับผู้เสียหาย

(2) ตาม (1) ไม่นำมาใช้บังคับด้วย หากว่า

1. บุคคลใดได้ข่มขู่บุคคลอื่นโดยชอบด้วยกฎหมายว่าจะทำอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัยหรือเสรีภาพ หรือ

⁶² กลุ่มมาเจสติก, สิทธิเด็กและการคุ้มครองทางกฎหมายกับกลุ่มมาเจสติก (สำนักพิมพ์วิญญูชน 2558) 111.

⁶³ เฟ็งอ้าง, 111-112.

2. บุคคลใดโดยมิชอบด้วยกฎหมายและโดยเจตนา อันได้แก่

a) เข้าไปยังที่พักอาศัยของบุคคลอื่น หรือ

b) รบกวนบุคคลอื่นโดยติดตามคุกคามบุคคลดังกล่าวซ้ำซาก ซึ่งขัดต่อเจตนาของบุคคลดังกล่าวโดยชัดแจ้งหรือตามรั้งความบุคคลดังกล่าวด้วยการใช้เครื่องมือติดต่อสื่อสาร

(3) ในกรณีของ (1) ประโยคที่หนึ่งหรือตาม (2) ศาลสามารถที่จะกำหนดมาตรการตาม (1) ด้วย หากว่าบุคคลได้กระทำความผิดในสถานะที่ตนเองปราศจากความรู้ผิดชอบ ซึ่งสถานะดังกล่าวเกิดจากการที่บุคคลดังกล่าวทำให้เกิดขึ้นโดยการใช้เครื่องมือแอลกอฮอล์ หรือสิ่งอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน

นอกจากนี้ประเทศเยอรมันยังมีมาตรการเกี่ยวกับการให้ออกจากที่พักอาศัยที่อยู่ร่วมกันในคดีความรุนแรงในครอบครัว ดังเช่นตามมาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศเยอรมัน⁶⁴ ดังนี้

(1) ในกรณีที่ผู้เสียหายในช่วงเวลาของการกระทำความผิดตามมาตรา 1 (1) ประโยคที่หนึ่งรวมถึงตาม (3) ได้พักอาศัยอยู่ร่วมกันกับผู้กระทำความผิด ในกรณีนี้ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องให้ผู้กระทำความผิดออกจากที่พักอาศัยที่อยู่ร่วมกัน โดยให้ผู้เสียหายใช้ที่พักอาศัยแต่เพียงผู้เดียว

(2) ช่วงนี้เวลาของการออกจากที่พักอาศัยมีระยะเวลาที่จำกัด ในกรณีที่ผู้เสียหายมีกรรมสิทธิ์ร่วมในที่ดินกับผู้กระทำความผิดที่ที่พักอาศัยตั้งอยู่หรือผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดได้เช่าที่ พักอาศัยร่วมกันในกรณีที่

ผู้กระทำความผิดมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ที่พักอาศัยตั้งอยู่แต่เพียงผู้เดียวหรือมีกรรมสิทธิ์ร่วมกับบุคคลที่สามหรือผู้กระทำความผิดได้เช่าที่ที่พักอาศัยแต่เพียงผู้เดียวหรือร่วมกับบุคคลที่สาม ศาลสามารถที่จะกำหนดระยะเวลาในการส่งมอบที่พักอาศัยให้แก่ผู้เสียหายได้สูงสุดไม่เกิน 6 เดือน และในกรณีที่ผู้เสียหายไม่สามารถที่จะหาที่พักอาศัยใหม่ได้ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ตามประโยคที่สอง (6 เดือน) ศาลสามารถที่จะขยายระยะเวลาดังกล่าวออกไปได้อีกแต่สูงสุดได้ไม่เกินอีก 6 เดือน เว้นแต่ว่าจะขัดแย้งกับประโยชน์ของผู้กระทำความผิดหรือบุคคลที่สามเป็นอย่างมาก

(3) สิทธิเรียกร้องตาม (1) ถือว่าไม่มีอยู่

1. ในกรณีที่การทำร้ายครั้งต่อ ๆ ไป ไม่เป็นที่เกรงว่าจะเกิดขึ้น เว้นแต่ในการที่ผู้เสียหายจะใช้ชีวิตร่วมกันกับผู้กระทำความผิดต่อไปอีกนั้นเนื่องจากความรุนแรงของการกระทำความผิดแล้วเป็นสิ่งที่ไม่อาจคาดหมายได้

2. ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่ดำเนินการเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้กระทำความผิดออกจากที่พักอาศัยภายใน 3 เดือน นับแต่วันกระทำความผิดหรือ

3. เท่าที่การส่งมอบที่พักอาศัยให้แก่ผู้เสียหายเป็นการขัดแย้งกับประโยชน์ของผู้กระทำความผิดเป็นอย่างมาก

(4) ในกรณีที่มีการส่งมอบที่พักอาศัยให้แก่ผู้เสียหายแล้ว ผู้กระทำความผิดจะต้องละเว้นไม่กระทำการใดๆ ที่จะทำให้การใช้สิทธิพักอาศัยของผู้เสียหายเสียหาย

(5) ผู้กระทำความผิดสามารถที่จะเรียกร้องค่าที่พักอาศัยจากผู้เสียหายได้เท่าที่สิ่งดังกล่าวเป็นสิ่งที่ยอมรับได้

⁶⁴ เฟ็งอ้าง, 112-113.

(6) ในกรณีที่ผู้ที่ถูกข่มขู่ในช่วงเวลาของการข่มขู่ตามมาตรา 1 (2) ประโยคที่ 1 Nr. 1 รวมทั้งตาม (3) ได้พักอาศัยอยู่รวมกันกับผู้กระทำผิด ผู้ถูกข่มขู่สามารถที่จะร้องขอให้ส่งมอบที่พักอาศัยให้แก่ตนเองหากว่าการร้องขอดังกล่าวเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงความรุนแรงที่ไม่อาจยอมรับได้ ความรุนแรงที่ไม่อาจยอมรับได้ถือว่ามีอยู่ในกรณีที่มีการทำลายความสุขของเด็กที่ที่พักอาศัยอยู่ในครอบครัว นอกเหนือจากนี้ให้นำบทบัญญัติใน (2) ถึง (4) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ทั้งนี้ การกำหนดมาตรการดังกล่าวข้างต้น หากไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลก็ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา และต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ตามมาตรา 4 บทบัญญัติโทษทางอาญา⁶⁵ บุคคลใดละเมิดต่อคำสั่งศาลตามบทบัญญัติไว้ในมาตรา 1 (1) ประโยคที่หนึ่งหรือสาม ตลอดจนมาตรา 1 (2) ประโยคที่หนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่า 1 ปี หรือโทษปรับ การลงโทษทางอาญาตามบทบัญญัติอื่นๆ ไม่ได้รับผลกระทบ

3.4 ประเทศไทย

3.4.1 กฎหมายและการไกล่เกลี่ยคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย

กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย ถือได้ว่าเป็นคดีอาญาประเภทหนึ่งอันสามารถยอมความได้ ซึ่งประเทศไทยได้บัญญัติการกระทำความผิดอันเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยประเทศไทยได้บังคับใช้กฎหมายตั้งแต่วันที่ 20 พฤศจิกายน 2550 อันมีลักษณะผสมผสานระหว่างการดำเนินคดีอาญาและการนำมาตรการทางแพ่งมาชนมาใช้ควบคู่กัน เพื่อคุ้มครองและป้องกันผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และมีการกำหนดมาตรการและการดำเนินคดีตามความผิดที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว โดยเน้นการคุ้มครองผู้ถูกกระทำร้ายและการสนับสนุนให้มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในครอบครัว

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีประเด็นที่น่าสนใจและมีประโยชน์ทั้งต่อผู้ถูกกระทำและผู้กระทำ สรุปได้ดังนี้

1. การกำหนดความผิดและโทษของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้เป็นไปตามมาตรา 4 ซึ่งวางหลักไว้ว่า ผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว อันต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ กล่าวคือ การกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งหมายถึง การกระทำใด ๆ ของบุคคลในครอบครัว ที่ใช้ความรุนแรง กำลัง ชูเชื้อ คุกคาม บังคับ ข่มขู่ หรือใช้วาจา หรือวิธีการอื่นใด อันมีผลทำให้บุคคลในครอบครัวนั้นได้รับอันตรายต่อร่างกาย จิตใจ เสรีภาพ ชื่อเสียง เกียรติยศ หรือทรัพย์สินก่อให้เกิดความหวาดกลัว วิตกกังวล หรือควบคุม พยายามควบคุม หรือจำกัดเสรีภาพในการดำเนินชีวิต ซึ่งหากบุคคลใดกระทำการดังกล่าวก็จักต้องได้รับโทษทางอาญา

2. มาตรการในการลงโทษและฟื้นฟูผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้เป็นไปตามมาตรา 12 ซึ่งมีเจตนารมณ์มุ่งให้มีการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และสามารถกลับมาอยู่ร่วมกับ

⁶⁵ เพิ่งอ้าง, 113.

บุคคลในครอบครัวได้ต่อไปอย่างปกติสุข แทนการลงโทษตามกฎหมายอาญาทั่วไป กล่าวคือ ศาลมีอำนาจกำหนดให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองประพฤติ ชดใช้เงินช่วยเหลือทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรง หรือทำทัณฑ์บน ซึ่งศาลสามารถใช้วิธีการเหล่านี้แทนการลงโทษจำคุกได้

3. การเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน ให้เป็นไปตามมาตรา 15 (2) ซึ่งมีเจตนารมณ์มุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ กล่าวคือ ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัวได้ โดยไม่ต้องรอให้ผู้เสียหายร้องทุกข์ ยกเว้นคดีอาญาแผ่นดิน เช่น คดีฆ่าคนตาย เพื่อเป็นการช่วยให้ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้รับความคุ้มครองและป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความรุนแรงลอยนวล ดังเช่น ภรรยาถูกสามีทำร้ายร่างกาย ภรรยาสามารถแจ้งความกับตำรวจได้ โดยไม่ต้องรอให้สามียินยอม และพ่อแม่ทำร้ายร่างกายลูก ญาติของลูกสามารถแจ้งความกับตำรวจได้ โดยไม่ต้องรอให้พ่อแม่ยินยอม เป็นต้น ซึ่งศาลก็จะพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกันเพื่อความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญอันเป็นการป้องกันไม่เกิดความรุนแรงและฟ้องร้องเป็นคดีอาญาซึ่งนำไปสู่ความเสียหายทั้งต่อร่างกายจิตใจ เสรีภาพ ชื่อเสียง เกียรติยศ หรือทรัพย์สินของบุคคลในครอบครัว อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

สำหรับการไกล่เกลี่ยคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย จะเป็นไปตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ซึ่งวางหลักไว้ว่า การไกล่เกลี่ยในคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวกฎหมายกำหนดให้มีผู้ประนีประนอมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีหน้าที่ช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกัน โดยผู้ประนีประนอมอาจเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความ หรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลเห็นสมควรมอบหมาย เมื่อผู้ประนีประนอมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการไกล่เกลี่ยตามคำสั่งของศาลแล้ว จะต้องรายงานผลการไกล่เกลี่ยต่อศาลตามที่กำหนด ในกรณีที่การไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ บุคคลที่ได้รับมอบหมายจะจัดให้มีการทำสัญญายอมความขึ้นหรือขอให้เรียกคู่ความมาทำสัญญายอมความกันต่อหน้าศาล เมื่อศาลเห็นว่าสัญญายอมความไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จะดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญายอมความนั้นได้

สำหรับการไกล่เกลี่ยคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา 16 จึงเป็นส่วนที่สำคัญในการสนับสนุนและให้กำลังใจให้กับผู้ที่เข้ามาใช้บริการหรือถูกกล่าวหาในคดีความรุนแรงในครอบครัว เพื่อให้สามารถมีการแก้ไขและปรับตัวไปสู่สังคมที่ปลอดภัยและเป็นมิตรกันได้ โดยการไกล่เกลี่ยควรเป็นไปตามหลักการที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนคู่ความยุติการกระทำความผิดทางอาญาและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของคนในครอบครัว

3.4.2 มาตราการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย

มาตราการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย ต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ซึ่งประเทศไทยพยายามบังคับใช้มาตรการที่ระงับความรุนแรงในครอบครัวไม่ว่ากระบวนการพิจารณาของศาลจะอยู่ใน

ขั้นตอนใดหรือก่อนมีคำพิพากษา หรือพิพากษาไปแล้วก็ตาม ดังตามมาตรา 12 ซึ่งวางหลักไว้ว่า ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิด ศาลมีอำนาจกำหนดให้ใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยเสริมสร้างสภาพคล่องที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิด ได้แก่

1. ศาลอาจกำหนดให้ผู้กระทำความผิดเข้ารับการฟื้นฟูบำบัดรักษา เพื่อช่วยในการปรับตัวและเปลี่ยนทางพฤติกรรม
2. ศาลสามารถกำหนดการคุมความประพฤติเพื่อติดตามและควบคุมพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด
3. ศาลอาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อคู่ความ ศาลอาจมีคำสั่งเพื่อการจัดให้มีมาตรการบรรเทาทุกข์เพื่อลดความเดือดร้อนและสนับสนุนให้คู่ความสามารถกลับไปสู่สภาพปกติ
4. ศาลอาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสาธารณะเพื่อช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบและการเข้าสังคม.
5. ศาลอาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดละเว้นการกระทำที่เป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

ทั้งนี้ ศาลจะดำเนินการตามความเหมาะสมและความเป็นไปได้เพื่อให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสและแรงบันดาลใจในการปรับตัวและไม่ทำผิดซ้ำในอนาคต นอกจากนี้ ในกรณีที่มีการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องในคดีความรุนแรงในครอบครัว ศาลสามารถตัดสินให้มีการทำสัญญาอมความขึ้น หรือให้คู่ความมีการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงที่ทำไว้ต่อหน้าศาล โดยการกำหนดเงื่อนไขที่เหมาะสม และหากผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข ศาลสามารถดำเนินการต่อไปตามคำสั่งตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

สำหรับมาตรการขึ้นรุนแรงสำหรับการกระทำความผิดความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย คือการลงโทษทางอาญาตามมาตรา 4 อันเป็นบทกำหนดความผิดและโทษของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว โดยผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อันเป็นมาตรการขึ้นเด็ดขาดในทางอาญาหากผู้กระทำความผิดยังคงไม่หยุดการกระทำความรุนแรงหรือมีการกระทำผิดซ้ำต่อไปในอนาคต

3.4.3 เจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศไทย

เจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศไทยเพิ่งเริ่มก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2562 อันเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ให้ทำหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในประเทศไทยไว้ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล รักษาความปลอดภัยแก่ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม บุคลากร ทรัพย์สิน และอาคารสถานที่ของศาลยุติธรรม ดำเนินการ

เกี่ยวกับการจับกุมบุคคลที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาลซึ่งผิดสัญญาประกันตัว และบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาลต่าง ๆ เช่น หมายเรียกพยาน คำสั่งศาลที่กำหนดเงื่อนไขเพื่อความปลอดภัย เป็นต้น นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามมาตรา 10 กล่าวคือ เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีสถานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นั่นคือเจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถจับกุมผู้กระทำความผิด ยึดของกลาง ตรวจค้น สอบสวน เพียงแต่จำกัดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจหน้าที่เฉพาะภายในบริเวณศาลเท่านั้น

ดังนั้น อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 จึงสามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1. หน้าที่ ที่ 1 หน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัยบุคคล ทรัพย์สิน และป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล ตามมาตรา 5 (1) และ (2) เพื่อให้การพิจารณาคดีศาลเป็นไปอย่างสงบสุขและไม่มีการก่อให้เกิดความเสียหายต่อศาล

2. หน้าที่ ที่ 2 หน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลและคุ้มครองบุคลากรของศาลตามมาตรา 5 (3) เพื่อป้องกันการกระทำความผิดต่อชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลที่อยู่ในบริเวณศาล

3. หน้าที่ ที่ 3 หน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลและคุ้มครองอาคารสถานที่ของศาลตามมาตรา 5 (3) เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นในบริเวณศาล ป้องกันการกระทำความผิดต่อทรัพย์สินของที่อยู่ในบริเวณศาล

4. หน้าที่ ที่ 4 หน้าที่แจ้งเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้วหลบหนี หรือสามารถจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้เองถ้ามีเหตุจำเป็นตามมาตรา 5 (4)

5. หน้าที่ ที่ 5 หน้าที่จัดการตามหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาลและสนับสนุนพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการจัดการตามหมายจับตามมาตรา 5 (5)

สำหรับเจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศไทยยังไม่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว หรือการช่วยเหลือผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวมากนัก เนื่องจากปัญหาบุคลากรภายในสำนักงานศาลยุติธรรม และบทบาทเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ประจำอยู่ศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วราชอาณาจักร ยังคงเป็นไปเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลเยาวชนและครอบครัว ช่วยในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยตามคำพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัว เป็นต้น ซึ่งมีบุคลากรไม่เพียงพอ แม้ศาลจะมีคำสั่งออกมาตรการในการระงับความรุนแรงในครอบครัว แต่เจ้าพนักงานตำรวจศาลก็ยังไม่มียอำนาจหน้าที่ที่แน่ชัดในการช่วยเหลือหรือกำกับ ดูแล ควบคุมตามคำสั่งศาลในคดีความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งต้องทำการศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบกับเจ้าพนักงานตำรวจศาลของต่างประเทศในบทต่อไป

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ย การบังคับใช้ และมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้คดีอาญาประเภทคดีความรุนแรง ในครอบครัวของต่างประเทศและประเทศไทย

จากการศึกษาความหมาย แนวความคิด ทฤษฎี และรูปแบบในการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ของประเทศไทย และแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท รวมทั้งกฎหมายและการไกล่เกลี่ยคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence Offences & Order of Protection) ของต่างประเทศ ในบทที่ 2 และบทที่ 3 จะเห็นได้ว่ากระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาที่นำมาใช้กับคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญและมีประโยชน์ต่อคู่ความเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นของประเทศไทยหรือต่างประเทศต่างก็ให้ความสำคัญกับกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญา เนื่องจากเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลภายในครอบครัวซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพภายในครอบครัว ความใกล้ชิด ความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว จึงจำเป็นต้องนำกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญามาใช้เพื่อปรับความเข้าใจของบุคคลในครอบครัวและหาทางออกของปัญหาที่ดีที่สุด รวมทั้งการสร้างสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว อีกทั้งยังมีมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้คดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวที่แตกต่างจากคดีอาญาทั่วไป

จากการศึกษาในบทที่ 2 และบทที่ 3 จะเห็นได้ว่ารัฐมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาเบื้องต้นอันเริ่มมาจากความรุนแรงในครอบครัวอันเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิและความปลอดภัยของสมาชิกในครอบครัวโดยการนำกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญามาใช้ ในประเทศไทยมีบัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ประเทศสหรัฐอเมริกา ในมลรัฐนิวยอร์ก ก็มีบัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาไว้ โดยกำหนดให้มีการยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (Order of Protection) ซึ่งสามารถทำได้ตาม The New York Family Court Act 1962 รวมทั้งยังมีมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งศาลสามารถออกคำสั่งและแต่งตั้งให้ "bailiff" คือ เจ้าหน้าที่ศาลที่รับผิดชอบในการรักษาความสงบและความปลอดภัยภายในห้องศาลในการช่วยเหลือผู้พิพากษา อีกทั้งยังมีบทบาทในการบังคับบางคำสั่งศาล เช่น คำสั่งห้ามหรือคำสั่งคุ้มครอง โดยการทำให้แน่ใจว่าบุคคลทุกคนปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด รวมไปถึงประเทศอังกฤษก็มีบัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาไว้ในพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) ซึ่งถือเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายสามารถเข้าร่วมได้ด้วยใจโดยมีผู้ไกล่เกลี่ยเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นกลางในการช่วยคู่กรณีทั้งสองฝ่ายและสามารถทำได้ทั้งในและนอกศาล อย่างไรก็ตามก็ยังคงมีปัญหาทางกฎหมาย

เกี่ยวกับกระบวนการใกล้เคียง การบังคับใช้ และมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้คดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะในประเทศไทยแม้จะมีกระบวนการใกล้เคียงคดีอาญามาช่วยเหลือเช่นเดียวกับต่างประเทศ ก็ยังพบปัญหาทางกฎหมายอยู่หลากหลายประเด็นด้วยกัน ดังนั้น ในบทนี้จึงได้แบ่งประเด็นปัญหาวิเคราะห์ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวมาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัว

4.2 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการไม่ส่งคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเข้าสู่กระบวนการใกล้เคียงข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัว

4.3 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการนำบุคคลอื่นเข้าร่วมกระบวนการใกล้เคียงในฐานะผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานใกล้เคียงและประณอมข้อพิพาทในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว

4.4 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล

4.1 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวมาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัว

จากข้อมูลในตารางสถิติคดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 (ครค) ประจำปี พ.ศ.2564 – 2565 พบว่า มีคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นในศาลเยาวชนและครอบครัวกลางน้อยมาก จึงเป็นปัญหาการฟ้องคดีมาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวที่น้อยเกินไป เมื่อเทียบในปี ๆ หนึ่ง จะพบว่าคดีที่เข้ามาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางแทบจะไม่ถึง 20 คดี ต่อปี ถ้ากล่าวว่คดีน้อยแสดงว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวลดน้อยลงแล้ว จึงรับฟังได้ไม่ถนัดนัก เพราะยังมีข่าวสารการทำร้ายร่างกาย การใช้ความรุนแรงในครอบครัวที่ยังมีปัญหาก่อเกิดขึ้น ในทุกวันปรากฏตามรายงานความรุนแรงในครอบครัว เปรียบเทียบรายไตรมาส (ปีงบประมาณ 25651 - 2565) ของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว⁶⁶ ซึ่งพบว่า ความรุนแรงในครอบครัว ตามรายปีงบประมาณ 2561 – 2564 รวมจำนวนทั้งสิ้น 6,960 ราย โดยในไตรมาสที่ 2 มีความรุนแรงในครอบครัว สูงสุด จำนวน 1,877 ราย รองลงมาคือ ไตรมาสที่ 3 มีความรุนแรงในครอบครัว จำนวน 1,776 ราย และในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา พบว่า ไตรมาสที่ 2 ในช่วงเดือนมกราคม - มีนาคม ปีงบประมาณ 2564 มีจำนวนความรุนแรงในครอบครัวสูงสุด 638 ราย ดังนั้น ในปัจจุบันไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2565 พบว่าในช่วงไตรมาสที่ 1 มีจำนวนความรุนแรงในครอบครัวสูงขึ้นถึง 667 ราย หากเปรียบเทียบในช่วงไตรมาสที่ 1 ของ 5 ปีที่ผ่านมา (ปีงบประมาณ 2561 - 2565) พบว่า ความรุนแรงในครอบครัว ปี 2565 สูงสุด เท่ากับ 29% รองลงมา คือ ปี 2564 เท่ากับ 22% ทำให้เห็นว่าผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงเกรงกลัว และไม่กล้าไปแจ้งความร้องทุกข์ ฟ้องร้องคดีต่อศาล เพราะด้วยว่าผู้กระทำ ความรุนแรง

⁶⁶ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (เชิงอรรถ 8).

เป็นบุคคลที่ตนเองรัก เป็นบุคคลในครอบครัว ใจหนึ่งต้องการให้ได้รับโทษ ใจหนึ่งก็กลับสงสาร จึงไม่กล้ามาพึ่ง บารมีศาลและขอรับบริการทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาตรา 4 กำหนดให้การกระทำอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ถือเป็นกรกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และให้เป็นคดีอาญาประเภทความผิดอันยอมความได้ และตามมาตรา 5 กำหนดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ จึงเกิดปัญหาว่า ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเกรงกลัวที่จะร้องทุกข์กล่าวโทษเพื่อดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ยังต้องการความช่วยเหลือและไม่ได้ได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควร อีกทั้งผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวก็ไม่อยากยุ่งเกี่ยวหรือเข้ามาช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเพราะเข้าใจว่าเป็นเรื่องของบุคคลในครอบครัว ไม่ว่าจะป็นคู่สมรส บุตร ญาติ หรือผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว ซึ่งเป็นเรื่องส่วนตัวและคาดว่าบุคคลในครอบครัวคงจะปรับความเข้าใจกันได้ ซึ่งแท้จริงแล้วเป็นคดีอาญาที่เป็นความรุนแรงและบุคคลในครอบครัวผู้ตกเป็นเหยื่อต้องการความช่วยเหลือมากที่สุด อีกทั้งตามมาตรา 6 กำหนดให้ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดี ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเองให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้ แต่ปัญหาก็เกิดขึ้นอีกเนื่องจากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวยังคงไม่ประสงค์จะดำเนินคดี ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ไม่สามารถช่วยเหลือหรือจัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือเป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้

จากการศึกษาพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาตรา 4, 5 และ 6⁶⁷ จะเห็นได้ว่าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจะได้รับความช่วยเหลือและเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายก็ต่อเมื่อได้มีการร้องทุกข์กล่าวโทษและประสงค์จะดำเนินคดีต้องเสียก่อน เมื่อผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่มีความเข้าใจ เกรงกลัวต่อการดำเนินคดี และพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ร้องทุกข์แทนไม่ได้ จึงทำให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเสียโอกาสในการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว จึงเป็นเหตุที่ทำให้การฟ้องคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวมาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวน้อยเกินไป และมีแนวโน้มจะลดลงไปเรื่อย ๆ อย่างไม่สิ้นสุด ซึ่งขัดกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี รวมทั้งความเป็นอยู่ของบุคคลในครอบครัวที่สมควรจะได้รับความเป็นอยู่อย่างมีความสุข ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวควรจะได้รับจากการช่วยเหลือจากรัฐอย่างแท้จริง

หากเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา ในมลรัฐนิวยอร์ก ปรากฏว่ามลรัฐนิวยอร์กได้มีความพยายามที่จะยุติความรุนแรง ระงับความแตกร้างในครอบครัว เพื่อให้ความคุ้มครองสมาชิกในครอบครัว จึง

⁶⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาตรา 4, 5 และ 6.

กำหนดขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวไว้ใน New York Family Act 1962 โดยอนุญาตให้คู่สมรสที่ถูกอีกฝ่ายกระทำความรุนแรงสามารถเลือกที่จะดำเนินการในศาลครอบครัวได้ 2 ประการ⁶⁸ ได้แก่ ยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (conciliation procedures) โดยให้คู่สมรสที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงสามารถยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (Order of Protection) ที่ศาลครอบครัว โดยคำขอฉบับนี้สามารถให้ความคุ้มครองในรูปแบบต่าง ๆ ดังเช่น ห้ามให้บุคคลที่กระทำความรุนแรงเข้าใกล้หรือติดต่อ และรับประกันความปลอดภัยของบุคคลที่ถูกกระทำความรุนแรง หรือยื่นคำร้องต่อศาล (file a court petition) โดยศาลครอบครัวและศาลอาญามีอำนาจร่วมกันที่จะเป็นผู้พิจารณาการร้องเรียนทางอาญา เมื่อศาลได้รับคำร้องในความผิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ศาลจะแต่งตั้งบุคคลที่เหมาะสม เช่น เลขาธิการศาลอาญาและครอบครัว อัยการ ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ที่รวมไปถึงศาลอาจแต่งตั้ง "bailiff" คือ เจ้าหน้าที่ศาลที่รับผิดชอบในการรักษาความสงบและความปลอดภัยภายในห้องศาล คล้ายคลึงกับเจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศสหรัฐอเมริกา U.S. Marshals เข้ามาทำหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมายเพื่อช่วยเหลือดำเนินคดีทางศาลและการให้ความปลอดภัยให้แก่ผู้ร้องเรียน จะเห็นได้ว่าประเทศสหรัฐอเมริกาและมลรัฐนิวยอร์ก เปิดโอกาสให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของศาลได้รวดเร็วและง่ายด้ายกว่าประเทศไทยเป็นอย่างมาก สามารถเลือกช่องทางยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (conciliation procedures) หรือคำร้องต่อศาล (file a court petition) อย่งใดอย่างหนึ่งโดยมิต้องเริ่มจากการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ดังเช่นของประเทศไทยเสียก่อน ทำให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับความช่วยเหลือได้รวดเร็วกว่าประเทศไทยเป็นอย่างมาก ตรงต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายความรุนแรงในครอบครัวในการระงับความรุนแรงและสร้างสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว

หากเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ ปรากฏว่าประเทศอังกฤษจะกำหนดให้บุคคลที่มีความสัมพันธ์กันทางครอบครัวซึ่งได้รับความคุ้มครองจากการกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ.1996 หรือ Family Law Act 1996 มาตรา 62 Meaning of “cohabitants”, “relevant child” and “associated persons”⁶⁹ โดยให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ต้องยื่นคำร้องขอคุ้มครองจากความรุนแรงในครอบครัวต่อศาลครอบครัวหรือศาลแขวงที่มีเขตอำนาจ ซึ่งมีได้กล่าวถึงว่าต้องเริ่มจากการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ดังเช่นของประเทศไทย เพียงแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอาจได้รับความช่วยเหลือในการจัดทำคำร้องฉบับดังกล่าวจากตำรวจ พนักงานเจ้าหน้าที่ทนายความ หรือองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐเท่านั้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นการช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ในเบื้องต้น โดยมีต้องผ่านการร้องทุกข์กล่าวโทษแต่อย่างใด และถือได้ว่าเป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว เนื่องจากประเทศอังกฤษพยายามพัฒนากฎหมายที่สามารถนำมาบังคับใช้และระงับความรุนแรงในครอบครัวอยู่ตลอดเวลา จนกระทั่งได้มีการประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ.1996 หรือ Family Law Act 1996 อันเป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์และมีข้อบังคับอันเกี่ยวกับ

⁶⁸ รณชัย คงสกนธ์ และ นฤมล โพธิ์แจ่ม (เชิงจรธรถ 47) 297-300.

⁶⁹ Family Law Act 1996, Section 62.

การคุ้มครองความปลอดภัยของผู้ถูกทารุณในครอบครัว และสามารถออกเป็นคำสั่งศาลเพื่อป้องกันความรุนแรงได้อีกด้วย

หากเปรียบเทียบกับประเทศเยอรมัน ปรากฏว่า โดยหลักตามพระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัวในประเทศเยอรมัน หรือ "Gesetz zur Bekämpfung von Gewalt in der Familie" วางหลักให้ผู้ถูกกระทำสามารถที่ยื่นคำร้องต่อศาลได้โดยตรง⁷⁰ โดยผู้ที่ตกเป็นเหยื่อสามารถยื่นคำร้องเพื่อฟ้องคดีในศาลท้องถิ่นที่รับผิดชอบตามกฎหมาย ซึ่งศาลจะพิจารณาคำร้องเพื่อให้ความยุติธรรมกับคู่ความทั้งสองฝ่าย ซึ่งต้องสอบสวนเรื่องราวและเก็บหลักฐานที่เกี่ยวข้อง และหากพบว่ามีความผิดเพียงพอก็จะรับฟ้องคดี ศาลจะดำเนินคดีต่อไปตามกระบวนการทางกฎหมายต่อไป

ดังนั้น เพื่อให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับความช่วยเหลือและเป็นการป้องกันรวมทั้งระงับความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างแท้จริง ควรแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ให้เป็นทางเลือกของผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวในการดำเนินคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว ดังนี้

1. กรณีให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการให้ กล่าวคือ โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการร้องทุกข์กล่าวโทษแทนผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้เลย โดยมีต้องถามความประสงค์ในการดำเนินคดี เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวให้สามารถเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของศาลได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

2. กรณีผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวต้องการดำเนินการเองโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย กล่าวคือ ให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวสามารถเลือกยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (conciliation procedures) หรือคำร้องต่อศาล (file a court petition) อย่างไม่อย่างหนึ่งโดยมิต้องเริ่มจากการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวให้สามารถเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของศาลได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

3. กรณีตามข้อ 2. ให้เจ้าหน้าที่ประจำส่วนงานที่เกี่ยวข้องในศาลเยาวชนและครอบครัว อันได้แก่ ส่วนบริการประชาชนและประชาสัมพันธ์และส่วนไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวสำหรับการยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (conciliation procedures) หรือคำร้องต่อศาล (file a court petition) การให้คำปรึกษาต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวซึ่งเพียงแค่ออกมาศาลและสามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ประจำส่วนบริการประชาชนและประชาสัมพันธ์และส่วนไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทในศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวได้เลยอันเป็นการบริการประชาชนอย่างแท้จริง โดยมีต้องเสียเวลาไปร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนเพื่อรอส่งสำนวนฟ้องร้องมายังศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งกระบวนการยุติธรรมมีความล่าช้าเป็นอย่างมาก

⁷⁰ กลุ่มมาเจสติก (เชิงอรรถ 62) 111.

4.2 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการไม่ส่งคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัว

เมื่อมีการฟ้องคดีมาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวก็ไม่ส่งคดีเข้าสู่ส่วนไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท จะเห็นได้จากข้อมูลในตารางสถิติคดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 (ครค) ประจำปี พ.ศ.2564 – 2565 พบว่า มีคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวที่ส่งคดีเข้าสู่ส่วนไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทเพียงคดีเดียวเท่านั้น ซึ่งเชื่อได้ว่าเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาที่มีแนวทางการปฏิบัติแตกต่างกัน และเป็นข้อบกพร่องของการทำหน้าที่ของศาล ด้วยว่าไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550⁷¹ กฎหมายวางหลักให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน จริงอยู่อาจดำเนินการไกล่เกลี่ยได้ในห้องพิจารณาคดี แต่ด้วยส่วนไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทมีผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท กล่าวคือ ผู้ประนีประนอมซึ่งได้ผ่านการอบรมและมีหน้าที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยในคดีครอบครัวตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 นั้นหมายถึงประสิทธิภาพของบุคลากรพร้อมที่จะทำหน้าที่ แต่ไม่มีคดีถูกส่งมายังส่วนไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท เพื่อให้ผู้ประนีประนอมได้ทำหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งสามารถดำเนินการไกล่เกลี่ยคดีอาญาได้โดยเฉพาะคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นคดีที่มีความเกี่ยวข้องกับคดีครอบครัวอยู่ด้วย

การไกล่เกลี่ยในคดีอาญานับว่าเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก อันเห็นได้จากกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาที่ได้รับการพัฒนามาจากแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ตั้งแต่สมัยโบราณมาจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นแนวความคิดที่เกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง อันประกอบไปด้วย การหลีกเลี่ยงหรือการหนีปัญหา (Avoidance)⁷² เป็นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งโดยที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สนใจในสิ่งที่อีกฝ่ายเรียกร้อง หรือไม่สนใจปัญหาที่เกิดขึ้น และการเจรจาต่อรอง (Negotiation)⁷³ เป็นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งโดยคู่กรณีที่พิพาทกันสมัครใจที่จะแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ทฤษฎีการเจรจาอันประกอบไปด้วย ทฤษฎีการแข่งขัน (Competitive Theory) โดยรูปแบบการเจรจาจะถือประโยชน์ของตนเองเป็นสิ่งสำคัญ และทฤษฎีการแก้ไขปัญหา (Problem – Solving Theory)⁷⁴ เป็นทฤษฎีที่ผู้อาศัยอยู่ในสังคมและสภาพแวดล้อมเดียวกันต้องมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาโดยการทำข้อตกลงกันด้วยความสมัครใจและให้ผู้เข้าร่วมเจรจาทุกคนมีผลประโยชน์ร่วมกัน ทฤษฎีและแนวคิดอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism)⁷⁵ กล่าวคือ เป็นทฤษฎีต้องเลือกระหว่างการกระทำสองอย่าง วิธีเลือกก็คือพิจารณาว่าการ

⁷¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาตรา 15.

⁷² รัฐพล เย็นใจมา, สุรพล สุขะพรหม (เชิงอรรถ 24) 231.

⁷³ เฟิงอ้าง, 232.

⁷⁴ ศิริเพ็ญ จันทร์นิยม (เชิงอรรถ 37) 303.

⁷⁵ เกษฎา ผาทอง, ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, อนุ ทดแทนคุณ, สมพงษ์ เกศานุช (เชิงอรรถ 41) 181.

กระทำแต่ละอย่างจะนำไปสู่ผลอะไรบ้าง จะก่อให้เกิดความสุขเท่าไร ความทุกข์เท่าไรเมื่อหักลบกันแล้ว การกระทำใดก่อให้เกิดความสุขมากที่สุดเราควรเลือกกระทำนั้น ทฤษฎีอาชญาวิทยาแนวสันติวิธี (Peacemaking Criminology)⁷⁶ กล่าวคือเป็นทฤษฎีที่มีแนวคิดเชิงสมานฉันท์ปฏิเสธยุทธวิธีการ ลงโทษ ซึ่งเห็นว่าการลงโทษที่เป็นทางการไม่สามารถป้องกันอาชญากรรมและควบคุมอาชญากรรมได้ ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของผู้กระทำผิดแทน รวมทั้งหลักความยินยอมของคู่กรณี กล่าวคือ เป็นแนวคิดในการจัดการยุติคดีข้อพิพาทอย่างสันติวิธี นอกเหนือจากแนวทางดำเนินคดีตามปกติ จะเห็นได้ว่า การไกล่เกลี่ยเกิดขึ้นจากหลากหลายแนวคิดและทฤษฎีมากมาย ทำให้เห็นว่ามนุษย์ต้องการยุติความขัดแย้งไม่ว่าจะเป็นข้อพิพาทในรูปแบบใด เพราะการไกล่เกลี่ยจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อคู่พิพาทได้ดีกว่าการลงโทษทางอาญา เนื่องจากการไกล่เกลี่ยสามารถทำข้อตกลงที่ดีและเหมาะสมต่อคู่พิพาททั้งสองฝ่ายได้ และสามารถระงับความขัดแย้งได้แท้จริง โดยเฉพาะข้อพิพาทอันเกิดจากการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว สำหรับประเทศไทยก็เห็นความสำคัญในการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว โดยการบัญญัติไว้ในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ซึ่งกำหนดว่า ไม่ว่าจะพิจารณาพฤติการณ์การกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกันโดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ กฎหมายจึงมีเจตนารมณ์ในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันเป็นสำคัญมากกว่าจะที่นำมาลงโทษทางอาญา แต่กลับน่าเสียดายที่กระบวนการพิจารณาคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวกลับมีข้อบกพร่อง โดยมีพฤติกรรมการส่งคดีประเภทนี้เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยน้อยมากหรือแทบจะไม่มี การส่งคดีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยของศาลเยาวชนและครอบครัว เนื่องจากข้อบกพร่องของการทำหน้าที่ของศาลที่ไม่เห็นความสำคัญของการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทนี้ ไม่คำนึงถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ แต่มุ่งเน้นเพียงแค่ว่าผู้กระทำผิดได้รับโทษทางอาญาเท่านั้นเพื่อให้คดีเสร็จสิ้นกระบวนการ

หากเปรียบเทียบกับ การไกล่เกลี่ยคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัวของประเทศสหรัฐอเมริกา ในมลรัฐนิวยอร์ก ปรากฏว่า มลรัฐนิวยอร์กก็ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ย โดยกำหนดให้มีวิธีการยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (Order of Protection)⁷⁷ เป็นทางเลือกหนึ่งให้แก่คู่สมรสที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงต่อศาลครอบครัวตาม The New York Family Court Act 1962 โดยศาลจะแต่งตั้งบุคคลที่เหมาะสม เช่น เลขาธิการศาลอาญาและครอบครัว อัยการ ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมายคอยช่วยเหลือ สำหรับการตัดสินใจของศาล ศาลจะพิจารณาหลักฐานและตัดสินในการให้หรือปฏิเสธคำขอประนอมข้อพิพาท และการนำคำขอประนอมข้อพิพาท (Order of Protection) ไปใช้ หากศาลให้คำขอประนอมข้อพิพาท (Order of Protection) คำสั่งนั้นจะต้องถูกนำไปใช้ให้ผู้ถูกกล่าวหาทำตาม และหากผู้ถูกกล่าวหาไม่ปฏิบัติตาม ก็ต้องถูกบังคับหรือถูกลงโทษตามมาตรการทางกฎหมายในพระราชบัญญัติศาลครอบครัว หรือ New York Family Court Act 1962 จะเห็นได้ว่า มลรัฐนิวยอร์ก เปิดโอกาสให้ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงใน

⁷⁶ สุวีรัตน์ ตาใจ (เชิงอรรถ 42) 22-23.

⁷⁷ รณชัย คงสกนธ์ และ นฤมล โพธิ์แจ่ม (เชิงอรรถ 47) 297-300.

ครอบครัวสามารถยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (Order of Protection) ได้โดยมีศาลเป็นคนกลางในการทำหน้าที่และมีบุคคลที่ศาลแต่งตั้งให้ความช่วยเหลือ ทำให้ผู้ถูกระทำความรุนแรงสามารถเข้าใจกฎหมายและกระบวนการไกล่เกลี่ย อีกทั้งยังสามารถยุติความรุนแรงในครอบครัวได้รวดเร็วกว่ากระบวนการของประเทศ ไทย และไม่จำเป็นต้องรอให้ศาลส่งเรื่องเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยดังเช่นของประเทศไทยอีกเช่นกัน แต่กลับสามารถยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (Order of Protection) ตั้งเรื่องขอเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยได้เลยซึ่งรวดเร็วกว่าเป็นอย่างมาก

หากเปรียบเทียบกับกรไกล่เกลี่ยคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัวของประเทศอังกฤษ ปรากฏว่าการไกล่เกลี่ยคดีความรุนแรงในครอบครัวของประเทศอังกฤษเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือทางกฎหมายในการไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว ตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996)⁷⁸ คู่กรณีทั้งสองฝ่ายสามารถเข้าร่วมได้ด้วยใจสมัครใจ สามารถทำได้ทั้งในและนอกศาล โดยในศาลคู่กรณีทั้งสองฝ่ายสามารถขอเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยได้เมื่อคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล โดยศาลจะเป็นผู้จัดหาผู้ไกล่เกลี่ยให้ ในกรณีนี้ การไกล่เกลี่ยจะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาคดี และข้อตกลงที่ได้จากการไกล่เกลี่ยอาจถูกนำมาใช้เป็นหลักฐานในการพิจารณาคดีของศาลได้ และสำหรับการไกล่เกลี่ยนอกศาล คู่กรณีทั้งสองฝ่ายสามารถติดต่อหน่วยงานหรือองค์กรที่ให้บริการไกล่เกลี่ยได้โดยตรง โดยหน่วยงานหรือองค์กรเหล่านี้จะเป็นผู้จัดหาผู้ไกล่เกลี่ยให้ และตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) กำหนดให้การให้บริการไกล่เกลี่ยและการเข้าถึงสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยทางกฎหมายของประเทศอังกฤษ เป็นกระบวนการทางการกฎหมาย (mediation) โดยมีคณะกรรมการ (Board) จะพิจารณาความเหมาะสมและจัดการไกล่เกลี่ยภายใต้พระราชบัญญัตินี้ได้ จะเห็นได้ว่า ประเทศอังกฤษก็ให้ความสำคัญในกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทนี้เช่นกัน โดยให้เป็นความสมัครใจของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายและดำเนินการไกล่เกลี่ยได้ทั้งในและนอกศาล เมื่อคดีขึ้นสู่ศาลและคดียังอยู่ในระหว่างพิจารณาก็สามารถทำการไกล่เกลี่ยในห้องพิจารณาได้ นับว่าเป็นกระบวนการที่มีความสะดวกและรวดเร็ว

ดังนั้น ควรแก้ไขกฎหมายของประเทศไทยตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 โดยบัญญัติแก้ไขจากการที่ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน เป็นการส่งคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยในนัดพิจารณาครั้งแรกเสียก่อน การนำกระบวนการไกล่เกลี่ยมาใช้กับคดีอาญาประเภทนี้จะเป็นประโยชน์มากกว่าการดำเนินคดีและให้ได้รับโทษทางอาญา เนื่องจากความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอันยอมความได้ ประกอบกับเป็นการป้องกัน ระงับความรุนแรงในครอบครัวและมุ่งเน้นไปที่ความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันของคนในครอบครัวเป็นสำคัญ แม้กระบวนการไกล่เกลี่ยเป็นกระบวนการที่เกิดจากความสมัครใจของคู่กรณี แต่หลายครั้งที่กระบวนการไกล่เกลี่ยเริ่มจากคู่กรณีไม่ประสงค์ไกล่เกลี่ยแต่สุดท้ายเมื่อคู่กรณีได้รับคำแนะนำ ข้อคิด และข้อเสนอแนะจากผู้ประนีประนอมหรือผู้ไกล่เกลี่ย ก็ทำให้คู่กรณีสามารถหาทางออกโดยการประนีประนอมยอมความกันได้และก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าการถูกลงโทษทางอาญาซึ่งทำให้

⁷⁸ Family Law Act 1996, Section 26.

ครอบครัวแตกแยกและไม่สามารถกลับไปอยู่ร่วมกัน หรือแยกทางหรือหย่าขาดจากกันด้วยดีได้ จะดีกว่าหรือไม่หากบัญญัติให้คดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยของศาลเยาวชนและครอบครัวก่อนทุกครั้ง เพื่อให้คู่ความทั้งสองฝ่ายได้รับคำแนะนำ ข้อคิด และข้อเสนอแนะจากผู้ประนีประนอมหรือผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งมีโอกาสที่จะประนีประนอมยอมความกันได้และลดขั้นตอนรวมทั้งภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อันเกิดขึ้นได้จากการพิจารณาคดีอาญาประเภทนี้ต่อไปโดยไม่ผ่านกระบวนการไกล่เกลี่ย จะดีกว่าหรือไม่ที่ควรจะให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้รับประโยชน์จากกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญา อีกทั้งต่างประเทศก็ให้ความสำคัญกับกระบวนการไกล่เกลี่ยเช่นกัน กฎหมายจึงควรสนับสนุนในการนำกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญามาใช้บังคับในนัดแรก

4.3 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการนำบุคคลอื่นเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยในฐานะผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาตรา 16⁷⁹ วางหลักไว้ว่า เพื่อประโยชน์ในการยอมความในคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ศาลอาจตั้งผู้ประนีประนอมประกอบด้วยบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความหรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือศาลเห็นสมควรเพื่อให้คำปรึกษา หรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกัน และอาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลใดช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันได้ จึงทำให้เกิดปัญหาว่า บุคคลอื่นใดนอกเหนือจากผู้ประนีประนอมที่เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาจากสถานะที่แตกต่างกัน ไม่ได้ผ่านการอบรมทางด้านกฎหมายครอบครัว การไกล่เกลี่ยในคดีอาญา และเป็นธรรมดาหากจะมาร่วมไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท บางครั้งผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยเองอาจดำเนินการไกล่เกลี่ยไปคนละทิศทาง ส่งผลให้คู่ความสับสน และเป็นการยากที่จะช่วยเหลือให้คู่ความได้ยอมความกันรวมทั้งสามารถสงวนและคุ้มครองสถานภาพของการสมรส หรือหากไม่อาจรักษาสถานภาพของการสมรสได้ ก็ให้การหย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของบุตรเป็นสำคัญ ผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวของศาลเยาวชนและครอบครัว จำต้องเป็นบุคคลที่ผ่านวิชาการอบรมเฉพาะด้านในคดีครอบครัว อันเป็นการอบรมและฝึกปฏิบัติซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาวิชาที่กฎหมายกำหนดเป็นอย่างน้อยตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยพินัยความรู้หลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนและลบบชื่อออกจากทะเบียนผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว พ.ศ. 2554 ข้อ 7⁸⁰ ได้แก่

1. บทบาทของศาลเยาวชนและครอบครัว

⁷⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาตรา 16.

⁸⁰ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยพินัยความรู้หลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนและลบบชื่อออกจากทะเบียนผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว พ.ศ. 2554 ข้อ 7.

2. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายครอบครัว
3. หลักการพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว
4. เทคนิคและวิธีการไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว
5. จิตวิทยาการให้คำปรึกษาคดีครอบครัว
6. สาเหตุแห่งความรุนแรงในครอบครัว
7. การปรับปรุงความสัมพันธ์ในครอบครัว
8. จริยธรรมผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว

หากผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวของศาลเยาวชนและครอบครัวยังไม่ผ่านวิชาการอบรมเฉพาะด้านในคดีครอบครัวดังกล่าว ก็ไม่สามารถขึ้นทะเบียนผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวของศาลเยาวชนและครอบครัว และยังไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยทั้งในคดีครอบครัวและคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวได้ นับว่าเป็นคุณสมบัติเฉพาะด้านของผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวของศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งต้องการผู้ประนีประนอมที่มีความรู้ ความสามารถในด้านกฎหมายครอบครัว เทคนิคและวิธีการไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว จิตวิทยาการให้คำปรึกษาคดีครอบครัว สาเหตุแห่งความรุนแรงในครอบครัว และการปรับปรุงความสัมพันธ์ในครอบครัว ผู้ประนีประนอมทั่วไปจึงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยทั้งในคดีครอบครัวและคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวได้ เนื่องจากคดีครอบครัวและคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเป็นกฎหมายพิเศษและกฎหมายเฉพาะทาง โดยเฉพาะคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว เป็นคดีอาญาประเภทหนึ่งซึ่งระบุให้เป็นความผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เป็นคดีที่ผสมผสานระหว่างคดีครอบครัวและคดีอาญาไปในคราวเดียวกัน จึงมีกระบวนการพิจารณาคดีที่แตกต่างจากคดีอาญาทั่วไป ฉะนั้นผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว จึงจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และผ่านการอบรมและฝึกปฏิบัติเนื้อหาวิชาที่กฎหมายตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยพินัยความรู้ หลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนและลบบชื่อออกจากทะเบียนผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว พ.ศ. 2554 แต่ตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กฎหมายกำหนดให้ตั้งบุคคลอื่น ๆ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือส่วนได้เสีย เข้ามาร่วมไกล่เกลี่ยและช่วยเหลือให้คู่ความได้ยอมความกัน อันได้แก่ บุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความหรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือศาลเห็นสมควร รวมทั้งนักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลใด ซึ่งบุคคลเหล่านี้มิได้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และผ่านการอบรมและฝึกปฏิบัติเนื้อหาวิชาที่กฎหมายตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยพินัยความรู้ หลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนและลบบชื่อออกจากทะเบียนผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว พ.ศ. 2554 จึงก่อให้เกิดปัญหาว่า การแต่งตั้งหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นใดที่ไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมายครอบครัว กฎหมายคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว และกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาเช่นเดียวกับผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวซึ่งได้ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยพินัยความรู้ หลักเกณฑ์

และวิธีการจดทะเบียนและลบชื่อออกจากทะเบียนผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว พ.ศ. 2554 ทำให้คู่ความที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเสียเวลา ขาดความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือในกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาของศาลเยาวชนและครอบครัว เนื่องจากการมีบุคคลหรือคณะบุคคลที่ไม่มีความรู้มาทำหน้าที่ร่วมกับผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวมากเกินไป จึงทำให้เกิดความสับสนและการดำเนินการไกล่เกลี่ยไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีได้เป็นการสร้างช่องทางสัมพันธ์ในครอบครัวที่สร้างสรรค์และสนับสนุนการอยู่ร่วมกัน หรือการแยกทาง หรือการหย่าด้วยความเป็นธรรมของทั้งสองฝ่ายได้อย่างเป็นประโยชน์สูงสุด

หากเปรียบเทียบกับวิธีการไกล่เกลี่ยคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัวของประเทศสหรัฐอเมริกา ในมลรัฐนิวยอร์ก ปรากฏว่า บุคคลที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยตาม The New York Family Court Act 1962 ไม่ได้ระบุโดยตรงว่าจำเป็นต้องเป็นผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวและมีการใช้ผู้ไกล่เกลี่ยอย่างกว้างขวางซึ่งประกอบไปด้วย

1. ผู้ไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว (Family Court Mediators) ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการรับรองจากศาลครอบครัว ทำหน้าที่ช่วยเหลือคู่กรณีในคดีครอบครัว หาสาเหตุของข้อพิพาท และพยายามหาทางออกที่ยอมรับได้ทั้งสองฝ่าย
2. ผู้ไกล่เกลี่ยคดีเยาวชน (Youth Court Mediators) ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการรับรองจากศาลเยาวชน ทำหน้าที่ช่วยเหลือเด็กและครอบครัวในคดีเยาวชน พยายามหาทางออกที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก
3. ผู้ไกล่เกลี่ยคดีอาญา (Criminal Court Mediators) ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการรับรองจากศาลอาญา ทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้ต้องหาและผู้เสียหายในคดีอาญา พยายามหาทางออกที่ยุติธรรมและชดเชยความเสียหาย
4. ผู้ไกล่เกลี่ยคดีแพ่ง (Civil Court Mediators) ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการรับรองจากศาลแพ่งทำหน้าที่ช่วยเหลือคู่กรณีในคดีแพ่ง พยายามหาทางออกที่ยอมรับได้ทั้งสองฝ่าย
5. องค์กรไกล่เกลี่ย (Mediation Organizations) โดยมีหลายองค์กรที่ให้บริการไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว คดีเยาวชน คดีอาญา และคดีแพ่ง องค์กรเหล่านี้จะมีผู้ไกล่เกลี่ยที่มีประสบการณ์และได้รับการฝึกอบรมคอยให้บริการ

จะเห็นได้ว่าบุคคลที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยตาม The New York Family Court Act 1962 อันเป็นระบบกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก ก็ต้องเป็นบุคคลที่ได้รับการรับรองทั้ง การรับรองจากศาลครอบครัว ศาลเยาวชน ศาลอาญา ศาลแพ่ง รวมทั้งองค์กรไกล่เกลี่ยซึ่งมีผู้ไกล่เกลี่ยที่มีประสบการณ์และได้รับการฝึกอบรมทำการปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว แม้ศาลในมลรัฐนิวยอร์กจะมีการใช้ผู้ไกล่เกลี่ยอย่างกว้างขวางและหลากหลาย แต่ก็ยอมเป็นบุคคลที่ผ่านการรับรอง มีประสบการณ์และได้รับการฝึกอบรมด้วยกันทั้งสิ้น มิใช่จะนำบุคคลอื่นใด เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความ หรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลเห็นสมควรมาเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทนี้ได้ เพราะบุคคล

เหล่านี้ไม่ได้ผ่านการรับรอง มีประสบการณ์และได้รับการฝึกอบรม จึงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ใกล้เคียงตาม The New York Family Court Act 1962 ของมลรัฐนิวยอร์กได้

หากเปรียบเทียบกับ การใกล้เคียงคืออาญาความรุนแรงในครอบครัวของประเทศอังกฤษ ปรากฏว่า ตามพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) ของประเทศอังกฤษ การใกล้เคียงคือความรุนแรงในครอบครัวในประเทศอังกฤษสามารถทำได้ทั้งในและนอกศาล โดยในศาล คู่กรณีทั้งสองฝ่ายสามารถเข้าร่วมการใกล้เคียงได้เมื่อคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล โดยศาลจะเป็นผู้จัดหาผู้ใกล้เคียงให้ ส่วนการใกล้เคียงนอกศาล คู่กรณีทั้งสองฝ่ายสามารถติดต่อหน่วยงานหรือองค์กรที่ให้บริการใกล้เคียงได้โดยตรง โดยหน่วยงานหรือองค์กรเหล่านี้จะเป็นผู้จัดหาผู้ใกล้เคียงให้ สำหรับผู้ใกล้เคียงที่ศาลจัดหาให้ตามพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) ของประเทศอังกฤษ ก็ต้องเป็นบุคคลที่ผ่านการรับรอง และมีประสบการณ์การทำงานด้านกฎหมายครอบครัว ด้านการใกล้เคียง ประสบการณ์การทำงานกับบุคคลและครอบครัว และตามมาตรา 26 และมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996)⁸¹ ให้ความหมายว่า "ผู้ใกล้เคียง" หมายถึง บุคคลที่คณะกรรมการทำสัญญาให้การใกล้เคียงโดยบุคคลใด โดยผู้ใกล้เคียงจะต้องได้รับการฝึกอบรมที่เหมาะสมเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว และต้องผ่านการพิจารณาและการดำเนินการของคณะกรรมการ (Board) ที่จะพิจารณาความเหมาะสมและจัดหาการใกล้เคียงภายใต้พระราชบัญญัตินี้ได้ ดังนั้น กระบวนการใกล้เคียงคืออาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวของประเทศอังกฤษ ก็มีใช้จะนำบุคคลอื่นใด เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความ หรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลเห็นสมควรมาเข้าร่วมกระบวนการใกล้เคียงคืออาญาประเภทนี้ได้เช่นเดียวกับมลรัฐนิวยอร์ก

ดังนั้น ควรแก้ไขกฎหมายของประเทศไทยตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ให้คงเหลือเฉพาะบุคคลที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ใกล้เคียงได้อย่างเหมาะสมและเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญทางคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเท่านั้น ประกอบกับในต่างประเทศทั้งในมลรัฐนิวยอร์ก ต้องเป็นบุคคลที่ได้รับการรับรองทั้งการรับรองจากศาล ครอบครัว ศาลเยาวชน ศาลอาญา ศาลแพ่ง รวมทั้งองค์กรใกล้เคียงซึ่งมีผู้ใกล้เคียงที่มีประสบการณ์และได้รับการฝึกอบรมทำการปฏิบัติหน้าที่ใกล้เคียงในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว และในประเทศอังกฤษ ผู้จะทำหน้าที่ใกล้เคียงได้ก็ต้องเป็นบุคคลที่คณะกรรมการทำสัญญาให้การใกล้เคียง และจะต้องได้รับการฝึกอบรมที่เหมาะสมเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว และต้องผ่านการพิจารณาและการดำเนินการของคณะกรรมการ (Board) จึงเห็นควรให้แก้ไขกฎหมายของประเทศไทยตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 โดยให้ศาลตั้งผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวซึ่งได้ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยพินัยกรรม หลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนและลบชื่อออกจากทะเบียนผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว พ.ศ. 2554 ทำหน้าที่ใกล้เคียง และศาลอาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้

⁸¹ พระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) มาตรา 26 และมาตรา 27.

ประนีประนอมคดีครอบครัวทำการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันก็ได้ เนื่องจากเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ปฏิบัติหน้าที่โดยตรง และไม่ใ้บุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความ เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยได้ เพื่อให้ผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวได้ปฏิบัติหน้าที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยตามคำสั่งศาลอย่างเต็มความสามารถ เพื่อที่จะรายงานผลการไกล่เกลี่ยต่อศาล และในกรณีที่การไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ ผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวจะจัดให้มีการทำสัญญายอมความขึ้นหรือจะขอให้เรียกคู่ความมาทำสัญญายอมความกันต่อหน้าศาลก็ได้ ซึ่งเชื่อได้ว่าการทำหน้าที่ของผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวจะเป็นประโยชน์ต่อคู่ความ ผู้มีส่วนได้เสียและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว และเชื่อได้ว่าการไม่นำบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ย จะทำให้กระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเหมาะสมโดยมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยและคอยควบคุม ดูแล และรายงานผลไกล่เกลี่ยให้ศาลพิจารณาต่อไป การแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายให้คงเหลือเฉพาะผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว จะเป็นการส่งเสริมและพัฒนาระบบการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวให้มีมาตรฐานสากล ดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในความเป็นกลางให้แก่คู่ความ ผู้มีส่วนได้เสียและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งยังเป็นการปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 อันเป็นกฎหมายที่สร้างขึ้นเพื่อให้มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในประเทศไทย โดยเน้นการป้องกันการเกิดความรุนแรงในครอบครัว การช่วยเหลือผู้เป็นเหยื่อ และการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว

4.4 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล

มาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 12⁸² จะเห็นได้ว่าประเทศไทยพยายามบังคับใช้มาตรการที่ระงับความรุนแรงในครอบครัวไม่ว่ากระบวนการพิจารณาของศาลจะอยู่ในขั้นตอนใดหรือก่อนมีคำพิพากษา หรือพิพากษาไปแล้วก็ตาม โดยกรณีที่ศาลพิพากษาว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิด ศาลมีอำนาจกำหนดให้ใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยเสริมสร้างสภาพคล่องที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิด ได้แก่

1. ศาลอาจกำหนดให้ผู้กระทำความผิดเข้ารับการฟื้นฟูบำบัดรักษา เพื่อช่วยในการปรับตัวและเปลี่ยนทางพฤติกรรม
2. ศาลสามารถกำหนดการคุมความประพฤติเพื่อติดตามและควบคุมพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด

⁸² พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 12.

3. ศาลอาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อคู่ความ ศาลอาจมีคำสั่งเพื่อการจัดให้มีมาตรการบรรเทาทุกข์เพื่อลดความเดือดร้อนและสนับสนุนให้คู่ความสามารถกลับไปสู่สภาพปกติ

4. ศาลอาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสาธารณะเพื่อช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบและการเข้าสังคม

5. ศาลอาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดละเว้นการกระทำที่เป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว นอกจากนี้ยังมีกรณีตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550⁸³ ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้ประณีประนอมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ บุคคลดังกล่าวก็จะจัดให้มีการทำสัญญายอมความขึ้นหรือจะขอให้เรียกคู่ความมาทำสัญญาประณีประนอมยอมความกันต่อศาล และเมื่อศาลเห็นว่าสัญญาประณีประนอมยอมความไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ก็ให้ศาลดำเนินการให้เป็นไป

ตามสัญญายอมความนั้น แต่ในบางครั้งศาลอาจรอการลงโทษทางอาญาเพื่อให้คู่ความทั้งสองฝ่ายไปทดลองปฏิบัติสร้างสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัวตามมาตรา 11⁸⁴ ซึ่งวางหลักไว้ว่าในระหว่างการพิจารณาคดีให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามมาตรา 10 หรือออกคำสั่งใด ๆ ได้ตามที่เห็นสมควร และในกรณีที่เหตุการณ์หรือพฤติการณ์เกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ศาลมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หรือคำสั่งใด ๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้ ซึ่งผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตัวอย่างเช่น กรณีที่ผู้ประณีประนอมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ และได้จัดทำสัญญาประณีประนอมยอมความโดยมีข้อความในข้อสัญญากำหนดว่า “จำเลยจะไม่ทำร้ายร่างกายโจทก์อีกและจะกลับไปอยู่ร่วมกันโดยทดลองปฏิบัติเป็นระยะเวลา 1 เดือน” อันอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลและเป็นการทดลองปฏิบัติตามสัญญาประณีประนอมยอมความนั้น ซึ่งศาลยังรอฟังผลการปฏิบัติเป็นระยะ ๆ เพื่อเสริมสร้างสภาพคล่องที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว และส่งเสริมช่วยเหลือสามีภริยาและบุคคลในครอบครัวให้ปรองดองกันและปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกันเองและกับบุตรอันเป็นผลดีกว่าการได้รับโทษทางอาญาตามมาตรา 4⁸⁵ ได้แก่ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีปัญหาเป็นอย่างมากเนื่องจากไม่มีหน่วยงานรองรับคอยช่วยเหลือ กำกับดูแลการปฏิบัติตามกฎหมายที่ชัดเจน และมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวก็มีใช้ลักษณะการบังคับคดีตามกฎหมาย แต่เป็นคำสั่งและข้อปฏิบัติอย่างหนึ่งที่ระบุไว้ในคำสั่งศาลหรือสัญญาประณีประนอมยอมความเท่านั้น แม้จะมีหน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจ

⁸³ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 16.

⁸⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 11.

⁸⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 4

หน้าที่ช่วยเหลือในคดีความรุนแรงในครอบครัว อันได้แก่ ตำรวจ อัยการ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แต่ก็ไม่มีหน้าที่ในการคอยกำกับดูแลคู่ความที่อยู่ในระหว่างการทดลองปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ หรือประเมินความสัมพันธ์รวมไปถึงการติดตามผลการปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หรือออกคำสั่งใด ๆ และในกรณีที่เหตุการณ์หรือพฤติกรรมเกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปหรือมีทิศทางอย่างไร ทำให้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวก็ยังคงมีอยู่เช่นเดิม

หากเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของมลรัฐนิวยอร์กตามพระราชบัญญัติศาลครอบครัว หรือ New York Family Court Act 1962 การออกคำสั่งของศาลให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยปฏิบัติตาม ให้เป็นไปตามมาตรา 841 และมาตรา 842⁸⁶ แห่งพระราชบัญญัติศาลครอบครัว หรือ New York Family Court Act 1962 ดังเช่น คำสั่งให้ออกห่างจากบ้าน โรงเรียน สถานที่ประกอบธุรกิจ หรือสถานที่ทำงานของอีกฝ่ายหนึ่ง คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง บิดามารดา หรือเด็ก หรือให้ห่างจากสถานที่อื่นใดตามที่ศาลกำหนด คำสั่งให้ละเว้นการกระทำหรืองดเว้นการกระทำอันอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ ความปลอดภัยหรือสวัสดิภาพของเด็กโดยปราศจากเหตุอันควร หรือคำสั่งให้จำเลยไปรับการบำบัดแก้ไขหรือเข้าหลักสูตรเพื่อช่วยให้ยุติพฤติกรรมรุนแรง ก้าวร้าว ซึ่งอาจรวมถึงการบังคับให้ไปเข้าโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูการติดยาเสพติดให้โทษหรือการเสพยา เป็นต้น หากต่อมาพบว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล หรือคำสั่งป้องกันหรือคำสั่งป้องกันชั่วคราวที่ถูกออกตามกฎหมายนี้หรือที่ถูกออกตามกฎหมายของรัฐอื่น ๆ ให้ศาลมีอำนาจตามมาตรา 846 A อันถือได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ละเมิดคำสั่งศาล ศาลสามารถแก้ไขคำสั่งที่มีอยู่หรือคำสั่งป้องกันชั่วคราวเพื่อเพิ่มเงื่อนไขประพฤติปฏิบัติที่มีเหตุผลในคำสั่งที่มีอยู่ หรือออกคำสั่งป้องกันใหม่ ทั้งสามารถสั่งให้ยึดค่าประกันไว้ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 524 ศาลสามารถสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาจ่ายค่าทนายความของผู้ยื่นคำขอ และศาลสามารถยกเลิกการระงับดังกล่าวได้ทุกเมื่อในระหว่างระยะเวลาของโทษดังกล่าว และสามารถละเมิดการระงับดังกล่าวและจับผู้ถูกกล่าวหาในระหว่างระยะเวลาที่เหลือจากโทษเดิม หรือระงับการให้โทษที่เหลือจากโทษเดิม หากศาลตรวจสอบว่าการละเมิดคำสั่งมาจากพฤติกรรมที่รุนแรงที่เป็นการกระทำความผิดในรูปแบบของการชู้ชู้ การทำให้เกิดอันตรายโดยมีเหตุจากการทำร้ายร่างกาย หรือการทำร้ายร่างกาย รวมทั้งหากผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตในการพก ครอบครอง ซ่อมแซมและทิ้งทรัพย์สินตามมาตรา 400.00 ของกฎหมายอาญา ศาลยังสามารถสั่งเพิกถอนใบอนุญาตดังกล่าวทันทีและจะระบุสำหรับการส่งมอบทันทีตามมาตรา 265.20 วรรคหนึ่ง (f) (a) และมาตรา 400.05 วรรคหกของกฎหมายอาญา และการทำลายปืนที่ผู้ถูกกล่าวหาครอบครองหรือมีครอบครอง นอกจากนี้ศาลยังมีอำนาจออกหมายเรียกหรือหมายนัดจำเลยเพื่อทำการไต่สวน หากจำเลยจงใจไม่ปฏิบัติตามหมายดังกล่าว ศาลมีอำนาจตัดสินว่าเป็นการละเมิดอำนาจของศาล จำเลยอาจถูกลงโทษด้วยการจำคุกไม่เกิน 6 เดือน เห็นได้ว่า มลรัฐนิวยอร์กมีมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวที่ชัดเจน ครอบคลุม และเป็นการลงโทษขั้นเด็ดขาดและมีสิทธิเพิกถอนใบอนุญาตต่าง ๆ

⁸⁶ New York Family Court Act 1962 § 841 และ 842.

ของผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยได้ และมีอำนาจออกหมายเรียกผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยมาไต่สวนกรณีไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล อีกทั้งยังมีบุคคลผู้มีหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการพิจารณาคดีของประเทศสหรัฐอเมริกา จะเป็นเจ้าพนักงานตำรวจศาล ซึ่งปรากฏชัดในรัฐบาลระดับมลรัฐ (State Government) โดยจะมีบางรัฐกำหนดให้ "bailiff" ทำหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของศาล ได้แก่ การรักษาความปลอดภัย ควบคุมตัวจำเลยมาศาล และการเดินทางหมาย เป็นต้น แต่ในบางมลรัฐก็ต้องการมี "marshal" เพื่อช่วยทำหน้าที่ในการบังคับคดีแพ่งและรักษาความปลอดภัยในบริเวณศาล ในศาลครอบครัวของประเทศสหรัฐอเมริกามักจะอยู่ในขอบเขตของรัฐหรือระดับท้องถิ่น การดำเนินการเกี่ยวกับศาลครอบครัวจะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานระดับรัฐบาลท้องถิ่นในศาลครอบครัวจึงมีเพียง "bailiff"⁸⁷ ในศาลครอบครัวที่ทำหน้าที่ช่วยผู้พิพากษาและให้การสนับสนุนเพื่อให้กระบวนการศาลเป็นไปได้ดี ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ระบบกฎหมายแต่ละแห่งกำหนด นอกจากนี้ "bailiff" จะมีหน้าที่รักษาความสงบ ความปลอดภัย การจัดการเข้า - ออกจากห้องศาล ยังมีหน้าที่ช่วยเหลือและสนับสนุนผู้พิพากษาตามความจำเป็น เช่น หน้าที่ในการบังคับบางคำสั่งศาล เช่น คำสั่งห้ามหรือคำสั่งคุ้มครอง โดยการทำให้แน่ใจว่าบุคคลทุกคนปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด หรือช่วยเหลือในกระบวนการของศาลอื่น ๆ จะเห็นได้ว่า ในศาลครอบครัวของประเทศสหรัฐอเมริกาจะมี "bailiff" ทำหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของศาลทั้งการรักษาความปลอดภัย สนับสนุนกระบวนการพิจารณา การควบคุมตัวจำเลยมาศาล และการเดินทางหมาย แต่สำหรับประเทศไทยมีเพียงเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่มีอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในประเทศไทยไว้ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562⁸⁸ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เน้นเฉพาะรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาลเท่านั้น ไม่ได้มีบทบาทเข้ามาช่วยเหลือกระบวนการพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของศาลเพื่อให้คู่ความปฏิบัติตามคำสั่งศาล การควบคุมตัวจำเลยมาศาล และการเดินทางหมายต่าง ๆ ดังเช่นเจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศสหรัฐอเมริกาที่เรียกว่า "bailiff" ที่สามารถช่วยเหลือและสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรอบด้าน

หากเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของประเทศอังกฤษ โดยได้บัญญัติหัวข้อ Domestic Violence, Crime and Victims Act 2004 (DVCA) เพิ่มเติมเข้าไปใน Part 1 การคุ้มครองเหยื่อการทารุณกรรมในครอบครัว ในพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งห้ามการทารุณกรรม (Non-molestation orders) โดยห้ามผู้กระทำทารุณกรรมต่าง ๆ ต่อบุคคลภายในครอบครัว หรือคำสั่งห้ามเข้าใกล้ (Occupation orders) โดยห้ามผู้กระทำทารุณกรรมต่าง ๆ ต่อบุคคลภายในครอบครัว และกำหนดให้เป็นความผิดอาญาตามมาตรา 42A⁸⁹ หากฝ่าฝืน "คำสั่งห้ามการทารุณกรรม" (non-molestation order) ถือว่าเป็นความผิดทางอาญาและกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน "คำสั่งห้ามการทารุณกรรม" (non-molestation order) ให้

⁸⁷ California Adult Corrections Officer Core Task (เชิงอรรถ 51).

⁸⁸ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5.

⁸⁹ Family Law Act 1996, Section 42A.

ต้องโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้ประเทศอังกฤษยังบัญญัติเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่ผู้เสียหายอาจเผชิญหลังจากเกิดเหตุความรุนแรงภายในครอบครัวโดยเพิ่มเติมมาตรการทางกฎหมายในการจับกุมผู้ที่กระทำการประทุษร้าย เพิ่มอัตราโทษที่เข้มงวดขึ้น และยังได้ระบุสิทธิและความรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ ในการดูแลและสนับสนุนผู้ที่ได้รับ

ความเสียหาย เช่น หน่วยงาน National Domestic Abuse Helpline คือหน่วยงานที่ให้บริการความช่วยเหลือและสนับสนุนสำหรับผู้เผชิญกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในประเทศอังกฤษ สำหรับเจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศอังกฤษตามพระราชบัญญัติศาล 2003 (Courts Act 2003) ถือว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาล เป็นเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาล (Court Security Officers) ตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติศาล 2003 (Courts Act 2003)⁹⁰ มีอำนาจในการค้นหา ตามมาตรา 52⁹¹ อำนาจในการห้าม การเอาออก หรือการจำกัดบุคคล ตามมาตรา 53⁹² อำนาจในการโจมตีบุคคลใดที่ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามมาตรา 57⁹³ นอกจากนี้เจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศอังกฤษยังมีบทบาทสำคัญในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากประเทศอังกฤษมีกฎหมายตามพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) และทำให้มีการคุ้มครองและป้องกันผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนในครอบครัว โดยเฉพาะการเพิ่มเติมบทบัญญัติในบทที่ 4 ของ Domestic Violence, Crime and Victims Act 2004 เพิ่มเติมลงในพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) เจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถใช้อำนาจเพื่อควบคุมสถานการณ์และป้องกันการเกิดความรุนแรงเพิ่มเติมให้เป็นไปตามมาตรการต่าง ๆ ที่ศาลเป็นผู้กำหนด เช่น กรณีสิทธิการครอบครองบ้านอยู่อาศัยระหว่างสมรส (Right to Occupy Matrimonial Home) กรณีการออกคำสั่งให้ครอบครองบ้านอยู่อาศัย (Occupation Order) หรือกรณีการออกคำสั่งห้ามรบกวน (Non-Molestation Order) ซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจศาลก็สามารุ่ใช้อำนาจเพื่อควบคุมสถานการณ์และป้องกันการเกิดความรุนแรงเพิ่มเติมได้ จะเห็นได้ว่าอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศอังกฤษไม่ได้มีเพียงรักษาความปลอดภัย แต่ยังสามารถปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนกระบวนการพิจารณาของศาลในคดีที่มีการคุ้มครองและป้องกันผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนในครอบครัว อันเป็นลักษณะการสนับสนุนมาตรการต่าง ๆ ของศาล เพื่อควบคุมสถานการณ์และป้องกันการเกิดความรุนแรงเพิ่มเติมได้ ซึ่งแตกต่างจากเจ้าพนักงานตำรวจศาลของไทยที่มีเพียงอำนาจหน้าที่เน้นเฉพาะรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาลเท่านั้น

มาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศอันได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ เห็นว่ามีความเหมาะสมแล้ว แต่ปัญหา

⁹⁰ พระราชบัญญัติศาล 2003 (Courts Act 2003) มาตรา 51.

⁹¹ พระราชบัญญัติศาล 2003 (Courts Act 2003) มาตรา 52.

⁹² พระราชบัญญัติศาล 2003 (Courts Act 2003) มาตรา 53.

⁹³ พระราชบัญญัติศาล 2003 (Courts Act 2003) มาตรา 57.

ของกฎหมายอยู่ที่หน่วยงานหรือบุคคลใดจะคอยกำกับ ดูแล และสนับสนุนมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หรือแม้กระทั่งในระหว่างการทดลองปฏิบัติ ตามสัญญาประนีประนอมยอมความเพื่อรอฟังผลคำพิพากษาในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว จึงมีความจำเป็นต้องจัดหาบุคลากรของศาลยุติธรรมที่มีความสะดวกต่อการประสานงาน รวดเร็วต่อการปฏิบัติหน้าที่ มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพทั้งด้านวิชาการและทักษะการยับยั้งความรุนแรง ความขัดแย้งต่าง ๆ และสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงพร้อมปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนกระบวนการยุติธรรมของศาลตลอดเวลา ซึ่งบุคลากรของศาลยุติธรรมที่มีคุณสมบัติตรงต่อความต้องการในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว คือ เจ้าพนักงานตำรวจศาล ดังนั้น จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ของประเทศไทยเฉพาะที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลเยาวชนและครอบครัว โดยเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เพื่อให้ความช่วยเหลือเฉพาะในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวในการปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนตุลาการเพื่อพิจารณาคดีและเยียวยาความเสียหาย ระวังความรุนแรงในครอบครัว รักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว รวมทั้งการหย่าขาดหรือแยกทางจากกันด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด เนื่องจากในต่างประเทศทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ ต่างก็ให้อำนาจหน้าที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลเข้ามาสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของศาลในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว ในลักษณะเป็นการปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของศาลที่ออกคำสั่งควบคุมและยับยั้งความรุนแรงในครอบครัวในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อควบคุมสถานการณ์และป้องกันการเกิดความรุนแรงเพิ่มเติมได้ และลดการลงโทษทางอาญาโดยไม่จำเป็น ซึ่งเห็นควรเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศไทยเฉพาะที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลเยาวชนและครอบครัวไว้ ดังต่อไปนี้

1. ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเฉพาะที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการในการพิจารณาคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว โดยให้คำนึงถึงการให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้รวดเร็ว และระงับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้รวดเร็วที่สุด สร้างความเท่าเทียมและความเป็นธรรมให้แก่ประชาชน

2. ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลกำกับ ดูแล และติดตามผลการปฏิบัติตามคำสั่งศาลตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ดังนี้

2.1 คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามมาตรา 10 ได้แก่ คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว คำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตร

2.2 คำสั่งและหรือเงื่อนไขอื่นใด ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรเพื่อเป็นการบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

2.3 กำกับ ดูแล และติดตามผลการปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลดำเนินการตรวจสอบและทำรายงานเจ้าหน้าที่รายงานให้ศาลทราบตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดเพื่อให้ศาลพิจารณา และให้รวบรวมจัดเก็บสถิติเพื่อนำไปพัฒนากฎหมายความรุนแรงในครอบครัวต่อไป

2.4 หากเจ้าพนักงานตำรวจศาลตรวจสอบพบว่ามีเหตุการณ์หรือพฤติกรรมเกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ให้เร่งรายงานต่อศาลโดยเร็ว เพื่อให้ศาลพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หรือคำสั่งใด ๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติม โดยมีจำเป็นต้องรอคำร้องจากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือคู่ความ หรือผู้มีส่วนได้เสียอีกต่อไป โดยเจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถดำเนินการแทนได้เลยเพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือคู่ความ หรือผู้มีส่วนได้เสียได้ในทันที

3. ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลกำกับ ดูแล และติดตามผลการปฏิบัติตามคำสั่งศาลตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 อันเป็นกรณีที่ศาลพิพากษาว่า ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิดตามมาตรา 4 และศาลได้กำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองความปลอดภัยผู้กระทำความผิดให้ผู้กระทำความผิด การชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ ตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลกำหนดแทนการลงโทษผู้กระทำความผิด โดยให้กำกับ ดูแล และติดตามผลการปฏิบัติตามคำสั่งศาลและทำรายงานเจ้าหน้าที่รายงานให้ศาลทราบตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดเพื่อให้ศาลพิจารณา และให้รวบรวมจัดเก็บสถิติเพื่อนำไปพัฒนากฎหมายความรุนแรงในครอบครัวต่อไป

4. กรณีตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 หากผู้ประนีประนอมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ และบุคคลดังกล่าวได้จัดให้มีการทำสัญญายอมความขึ้นหรือจะขอให้เรียกคู่ความมาทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันต่อศาล และเมื่อศาลเห็นว่าควรรอการลงโทษทางอาญาเพื่อให้คู่ความทั้งสองฝ่ายไปทดลองปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความกันเสียก่อน ก็ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการกำกับ ดูแล และติดตามผลการปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ แล้วให้จัดทำรายงานเจ้าหน้าที่รายงานการตรวจสอบติดตามผลการปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความของคู่ความให้ศาลทราบก่อนนัดพิจารณาคดีครั้งต่อไปเพื่อประกอบการพิจารณาของศาล อันเป็นการปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนการพิจารณาคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงของครอบครัวของศาลอย่างแท้จริง

ดังนั้น การเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนการพิจารณาคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงของครอบครัวของศาล เชื่อว่าจะเป็นการสร้างรูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางคดีอาญาที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เป็นการสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของศาลได้อย่างรวดเร็ว เท่าเทียม เสมอภาค อีกทั้งยังเป็นการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวได้เป็นอย่างดี ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างและพัฒนากระบวนการไกล่เกลี่ยในฐานะ

ผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานใกล้เคียงและประνομช้อพิพาทในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยการเจรจาไกล่เกลี่ยจนออกมาเป็นในรูปแบบสัญญาประนีประนอมยอมความสามารถทำได้และเป็นการช่วยเหลือผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว หรือคู่ความ หรือผู้มีส่วนได้เสีย โดยมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลช่วยเหลือสนับสนุน ทำให้ประชาชนยังมีความมั่นใจและกล้าที่จะยื่นคำร้องหรือฟ้องร้องต่อศาลเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของตนเมื่อเกิดความรุนแรงในครอบครัวขึ้น

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการที่ได้ศึกษาปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานใกล้เคียงและประนอมข้อพิพาท ศาลเยาวชนและครอบครัว ร่วมกับการศึกษาความหมาย แนวความคิด ทฤษฎี และรูปแบบในการใกล้เคียงคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ของประเทศไทย และแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการใกล้เคียงข้อพิพาท รวมทั้งกฎหมายและการใกล้เคียงคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence Offences & Order of Protection) ของต่างประเทศแล้ว ทำให้พบว่าการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากสามารถมีผลกระทบต่อทั้งบุคคลเองและสังคมโดยรวม การสร้างสัมพันธภาพที่ดีรวมถึงการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้สัมพันธภาพในครอบครัวเป็นไปอย่างสมดุลและสร้างสภาวะที่เหมาะสมสำหรับการเติบโตและพัฒนาของสมาชิกคนอื่น ๆ การคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวสามารถช่วยหยุดยั้งวงจรความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยการแก้ไขปัญหาดังแต่เนิ่น ๆ จะช่วยลดความเสี่ยงที่จะเกิดการละเมิดที่ซ้ำซากในอนาคต กฎหมายที่จะนำมาใช้บังคับกับการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวควรเป็นกฎหมายที่มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ เนื่องจากคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัวเป็นคดีที่ผสมผสานระหว่างกฎหมายอาญาและกฎหมายครอบครัว ดังนั้นวิธีพิจารณาความอาญาในคดีความรุนแรงในครอบครัวจึงต้องมีลักษณะพิเศษ สอดคล้องกับการคุ้มครองความรุนแรงในครอบครัว รวมไปถึงมาตรการการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว สำหรับประเทศไทยจึงได้บัญญัติเป็นกฎหมายพิเศษที่มีชื่อว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัตินี้ ในส่วนต่างประเทศก็ให้ความสำคัญกับคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเช่นเดียวกัน ดังเช่นใน ประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ได้พัฒนากฎหมายเพื่อความรุนแรงต่อสตรีและครอบครัว โดยมีกฎหมายหลักคือ "กฎหมายความรุนแรงต่อสตรี ค.ศ. 1994" (The Violence against Women Act, 1994 – VAWA) แล้วจึงพัฒนามาเป็นกฎหมายที่นำมาใช้ในระดับลรัฐ โดยเฉพาะมลรัฐนิวยอร์กได้พัฒนากฎหมายและมีความพยายามที่จะยุติความรุนแรง ระวังความแตกร้างในครอบครัว เพื่อให้ความคุ้มครองสมาชิกในครอบครัวเพิ่มเติมใน The New York Family Court Act 1962 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีในศาลครอบครัวของมลรัฐนิวยอร์ก แม้กระทั่งในประเทศอังกฤษก็ให้ความสำคัญในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่น้อยไปกว่าประเทศอื่น ๆ โดยได้พัฒนากฎหมายประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ.1996 หรือ Family Law Act 1996 เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของผู้ถูกทารุณในครอบครัว และสามารถออกเป็นคำสั่งศาลเพื่อป้องกันความรุนแรง

การวิจัยในเรื่องนี้จึงทำให้พบว่าทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศก็ได้บัญญัติกฎหมายมาบังคับใช้เพื่อคุ้มครองผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งปรากฏว่ามีปัญหาทางกฎหมายและวิธีการปฏิบัติตามกฎหมายอันเกี่ยวกับการบังคับใช้ความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะในประเทศไทยที่ได้มีการบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ซึ่งสามารถสรุปประเด็นปัญหาได้ ดังนี้

1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวมาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัว จากการศึกษาพบว่า มีคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นในศาลเยาวชนและครอบครัวกลางน้อยผิดปกติ ด้วยว่าคดีความรุนแรงในครอบครัว มักมีความซับซ้อน เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์และอารมณ์ กระบวนการพิจารณาคดีอาญาประเภทนี้ไม่เอื้อต่อผู้เสียหาย การดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัวอาจมีปัญหาเกี่ยวกับการให้ความยุติธรรมและความเท่าเทียมทั้งผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหา โดยเฉพาะในกรณีที่มีความสัมพันธ์ทางครอบครัวที่ซับซ้อน ผู้เสียหายอาจถูกคุกคามซ้ำจากผู้กระทำผิดหากมาฟ้องร้องต่อศาล อีกทั้งปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ยังถูกมองเป็นเรื่องส่วนตัว สังคมยังขาดความเข้าใจและคาดว่าปัญหาภายในครอบครัวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถแก้ไขได้สลับกันไปไม่จบสิ้น ประกอบกับตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดให้ผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในการร้องทุกข์กล่าวโทษเพื่อดำเนินคดีอาญาและต้องมีความประสงค์ดำเนินคดีเท่านั้น ซึ่งหากเป็นเพียงแค่การปรึกษา ก็ไม่สามารถดำเนินคดีฟ้องร้องได้ ผิดหลักการพิจารณาคดีอาญา ทำให้ปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัวยังคงเกิดขึ้น และทำให้ผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัวเสียโอกาสในการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว จึงเป็นเหตุที่ทำให้การฟ้องคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวมาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวน้อย

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา ในมลรัฐนิวยอร์ก พบว่า กฎหมาย New York Family Act 1962 ของมลรัฐนิวยอร์กมีการจัดการกับคดีความรุนแรงในครอบครัวที่มีขั้นตอนที่เข้มงวดและเปิดโอกาสให้ผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของศาลได้รวดเร็วและง่ายดายกว่าในประเทศไทย โดยมีอำนาจในการเลือกใช้วิธีการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ "ยื่นคำขอประณอมข้อพิพาท" หรือ "ยื่นคำร้องต่อศาล" ซึ่งทั้งสองวิธีนี้มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองและระงับความรุนแรงในครอบครัวได้ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายความรุนแรงในครอบครัวอย่างเหมาะสม และสามารถให้การช่วยเหลือแก่ผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น ระบบกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์กจึงมีความยืดหยุ่นและเป็นมิตรกับผู้ถูกระงับด้วยความรุนแรงในครอบครัวมากกว่าในประเทศไทยที่การดำเนินคดีอาจมีความซับซ้อนและยากลำบากมากกว่า

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศของประเทศอังกฤษ พบว่า พระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ.1996 หรือ Family Law Act 1996 ของประเทศอังกฤษ มีการกำหนดให้ผู้ถูกระงับด้วยอำนาจในครอบครัวสามารถยื่นคำร้องขอคุ้มครองจากความรุนแรงในครอบครัวไปยังศาลครอบครัวหรือศาลแขวงที่มีเขตอำนาจ ซึ่งไม่ต้องผ่านการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานเจ้าหน้าที่อย่างเช่นในประเทศไทย โดยมีหลักการในพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ.1996 (Family Law Act 1996) ที่มุ่งเน้นการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้ถูกระงับด้วยอำนาจในครอบครัวอย่างเหมาะสม โดยไม่จำเป็นต้องผ่านการร้องทุกข์กล่าวโทษแต่อย่างใด นอกจากนี้ ยังสามารถออกเป็นคำสั่งศาลเพื่อป้องกันความรุนแรงได้อีกด้วย ทำให้มีวิธีการช่วยเหลือผู้ถูกระงับด้วยอำนาจในครอบครัวได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยกฎหมายนี้มีเจตนารมณ์และมีข้อบังคับที่เกี่ยวกับการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้ถูกระงับด้วยอำนาจในครอบครัว ซึ่งเป็นการพัฒนาที่สำคัญในการป้องกันและระงับความรุนแรงในครอบครัวในอังกฤษอย่างต่อเนื่อง

2. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการไม่ส่งคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัว จากการศึกษาพบว่า ตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระงับด้วยอำนาจในครอบครัว พ.ศ.2550 กฎหมายกำหนดให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน แต่แนวทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นกลับพบว่าคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวที่ส่งคดีเข้าสู่ส่วนไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวมีน้อยมากและมีแนวโน้มจะไม่มีคดีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยอีกต่อไป เชื่อได้ว่าเกิดจากการขาดความรู้และการเข้าถึงกระบวนการทางกฎหมาย การที่ผู้พิพากษามีแนวทางการปฏิบัติที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัว ส่งผลให้มีการตัดสินใจอย่างไม่เป็นธรรมหรือไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ศาลควรส่งคดีความรุนแรงในครอบครัวเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยเพื่อเปิดโอกาสให้คู่ความได้หาทางออกร่วมกัน การส่งคดีเข้าสู่ส่วนไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทอาจเป็นส่วนที่สำคัญในกระบวนการทางกฎหมายเพื่อให้ผู้ถูกระงับด้วยอำนาจในครอบครัวได้รับการช่วยเหลือและความคุ้มครองอย่างเหมาะสม รวมทั้งการดำเนินคดีอาญาให้เป็นไปตามกฎหมายและระบบยุติธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นในระบบยุติธรรมและการทำงานของอำนวยการยุติธรรมได้อย่างยั่งยืน

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา พบว่า มีการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกระงับด้วยอำนาจในครอบครัวยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (Order of Protection) ได้ตาม The New York Family Court Act 1962 โดยศาลจะมีบุคคลที่เหมาะสมที่ถูกแต่งตั้งเพื่อช่วยเหลือในกระบวนการนี้ ในทางตรงกันข้ามกับกระบวนการในประเทศไทยที่ต้องรอให้ศาลส่งเรื่องเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย ทำให้กระบวนการในนิวยอร์กเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีความสามารถในการยุติความรุนแรงในครอบครัวได้โดยเร็วและไม่จำเป็นต้องรอคำสั่งจากศาลในการเริ่มกระบวนการไกล่เกลี่ย เมื่อสามารถยื่นคำขอประนอมข้อพิพาทได้ทันทีในขั้นตอนแรกๆ ซึ่งเป็นการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพและรวดเร็วอย่างมาก ซึ่งการจัดเตรียมและเสนอข้อเรียกร้องในกระบวนการนี้อาจช่วยให้ผู้ถูกระงับด้วยอำนาจในครอบครัวได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือที่เหมาะสม โดยการนำเสนอข้อเรียกร้อง (Order of Protection) ไม่เพียงแต่ช่วยในการป้องกันความเสียหายทางร่างกาย

และจิตใจของผู้ถูกระทำรุนแรง แต่ยังเป็นส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ถูกระทำรุนแรงมีความกล้าหาญและมีสิทธิในการต่อสู้ให้ความเป็นธรรมและสิทธิของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการนำเสนอข้อเรียกร้อง (Order of Protection) เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการรับมือกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในรัฐนิวยอร์กของสหรัฐอเมริกา ซึ่งสามารถเป็นแนวทางที่น่าสนใจสำหรับการพัฒนา นโยบายและกฎหมายในประเทศอื่น ๆ ด้วย การให้ความสำคัญกับความปลอดภัยและความเป็นธรรมของผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรมและปลอดภัยอย่างแท้จริง

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศของประเทศไทยพบว่า การไกล่เกลี่ยคดีความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือทางกฎหมายในการไกล่เกลี่ยคดีครอบครัวตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) ทั้งสองฝ่ายสามารถเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยด้วยความสมัครใจ สามารถทำได้ทั้งในและนอกศาล และตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) การให้บริการไกล่เกลี่ยและการเข้าถึงสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยทางกฎหมายของประเทศไทยเป็นกระบวนการทางการกฎหมาย (mediation) โดยมีคณะกรรมการจัดการไกล่เกลี่ยภายใต้พระราชบัญญัตินี้ได้ การไกล่เกลี่ยคดีนี้เป็นวิธีที่มีความสมัครใจและมีความสะดวกสบายและรวดเร็วมากขึ้นโดยทั่วไป

3. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการนำบุคคลอื่นเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยในฐานะผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว จากการศึกษาพบว่า ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาตรา 16 กำหนดว่า เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการยอมความในคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ศาลอาจมอบหมายให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความเหมาะสมเข้าร่วมในกระบวนการไกล่เกลี่ย เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครองญาติ หรือเจ้าหน้าที่ที่เห็นสมควร เพื่อให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท อีกทั้งยังมีการมอบหมายให้หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือในกระบวนการไกล่เกลี่ยได้ จึงทำให้เกิดปัญหาว่า บุคคลที่เข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยไม่มีความเชี่ยวชาญทางกฎหมายครอบครัวหรือกระบวนการไกล่เกลี่ย ทำให้การดำเนินงานอาจเกิดความสับสนและยากลำบากขึ้น การไกล่เกลี่ยที่ไม่มีคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญอาจทำให้คู่ความไม่สามารถยอมความกันได้ และการทำหน้าที่ของผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวอาจเกิดความสับสนและขาดประสิทธิภาพทั้งที่เป็นบุคคลที่ผ่านวิชาการอบรมเฉพาะด้านในคดีครอบครัว อันเป็นการอบรมและฝึกปฏิบัติซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาวิชาที่กฎหมายกำหนดเป็นอย่างน้อยตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยพินัยความรู้ หลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนและลบชื่อออกจากทะเบียนผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว พ.ศ. 2554 การที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือส่วนได้เสียเข้าร่วมในกระบวนการและให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ย จึงเกิดปัญหาที่ว่าบุคคลบางคนที่ได้รับมอบหมายนั้นอาจจะไม่มีความรู้และความสามารถทางกฎหมายเพียงพอ เนื่องจากไม่ได้ผ่านการอบรมและฝึกปฏิบัติด้านกฎหมายครอบครัว และการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทความรุนแรงในครอบครัวมีความสำคัญมากต่อการรักษาความสมบูรณ์ของครอบครัวและความปลอดภัยของสมาชิกในครอบครัว การมี

บุคคลที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในกฎหมายครอบครัวและกระบวนการไกล่เกลี่ยเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ เพื่อให้กระบวนการไกล่เกลี่ยเกิดผลลัพธ์ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศของรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา พบว่า บุคคลที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยตาม The New York Family Court Act 1962 จะต้องเป็นบุคคลที่ได้รับการรับรองจากศาลครอบครัว ศาลเยาวชน ศาลอาญา ศาลแพ่ง และหรือองค์กรไกล่เกลี่ยที่มีผู้ไกล่เกลี่ยที่มีประสบการณ์และได้รับการฝึกอบรมทำการปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น การนำบุคคลอื่น ๆ เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความ หรือบุคคลที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลเห็นสมควรมาเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทนี้ไม่ได้ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ไม่ได้รับการรับรอง มีประสบการณ์และได้รับการฝึกอบรมในเรื่องนี้ และจะไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยตาม The New York Family Court Act 1962 ของมลรัฐนิวยอร์กได้

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศของประเทศอังกฤษ พบว่า ในการไกล่เกลี่ยคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัวของประเทศอังกฤษ ตามพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) ผู้ไกล่เกลี่ยที่ศาลจัดหาให้ต้องเป็นบุคคลที่ผ่านการรับรองและมีประสบการณ์ทางกฎหมายครอบครัวและการไกล่เกลี่ย มีความรู้และประสบการณ์ในการทำงานกับบุคคลและครอบครัว และได้รับการฝึกอบรมที่เหมาะสมเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว โดยผ่านการพิจารณาและการดำเนินการของคณะกรรมการ (Board) ตามมาตรา 26 และ 27 ของกฎหมายครอบครัว จึงไม่สามารถนำบุคคลอื่น ๆ เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครอง ญาติ หรือเจ้าหน้าที่ศาลมาเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยได้ ซึ่งนั่นเป็นแนวทางที่เหมาะสมเพื่อให้ความชัดเจนและมั่นใจในการไกล่เกลี่ยคดีอาญาในกรณีความรุนแรงในครอบครัวให้เป็นไปอย่างเพียงคนเดียวที่มีความเชี่ยวชาญและมีความเข้าใจเรื่องนี้อย่างละเอียด

4. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า มาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยมีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 11 ซึ่งกำหนดให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งเพื่อบรรเทาทุกข์ตามมาตรา 10 หรือออกคำสั่งอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร ในระหว่างการพิจารณาคดี และหากมีการเปลี่ยนแปลงในเหตุการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ศาลมีอำนาจแก้ไข เพิ่มเติม หรือเพิกถอนคำสั่งเพื่อบรรเทาทุกข์ หรือกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติม ในคำสั่งที่ออกใหม่ และมาตรา 12 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้มาตรการเพื่อระงับความรุนแรงในครอบครัว โดยไม่ว่ากระบวนการพิจารณาของศาลจะอยู่ในขั้นตอนใดหรือก่อนมีคำพิพากษาหรือพิพากษาไปแล้วหรือไม่ หากศาลตรวจพิจารณาแล้วพบว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีการกระทำความผิด ศาลมีอำนาจกำหนดให้ใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยเสริมสร้างสภาพคล่องที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิด อีกทั้งตามมาตรา 16 ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้ประณีประνομหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ และมีการทำสัญญายอมความขึ้นหรือจะขอให้เรียกคู่ความมาทำสัญญาประณีประνομยอมความกันต่อศาล ซึ่งศาลเห็นว่าควรรอการลงโทษทางอาญาเพื่อให้คู่ความทั้งสองฝ่ายไปทดลองปฏิบัติตามสัญญา

ประนีประนอมยอมความกันเสียก่อน ปัญหาไม่ได้อยู่ที่กฎหมายบัญญัติมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวที่ไม่ครอบคลุม แต่ปัญหาอยู่ที่ขาดบุคลากร เจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานภาครัฐรองรับและการกำกับดูแลการปฏิบัติตามกฎหมาย ทำให้เกิดความไม่แน่นอนและขาดความสัมพันธ์ที่ชัดเจนในการดำเนินงานเกี่ยวกับคดีความรุนแรงในครอบครัว หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ช่วยเหลือในคดีความรุนแรงในครอบครัว อาทิเช่น ตำรวจ อัยการ และหน่วยงานสังกัดกระทรวงสังคมสงเคราะห์และความมั่นคงของมนุษย์ ไม่ได้มีหน้าที่เฉพาะเจาะจงที่ได้รับมอบหมายในการดูแลและควบคุมคดีความรุนแรงในครอบครัวอย่างเป็นทางการในระหว่างการปฏิบัติตามคำสั่งศาลหรือมาตรการทางกฎหมาย ภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวรวมทั้งในระหว่างการทดลองปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศของ รัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา พบว่า ในระบบกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์กและประเทศสหรัฐอเมริกา มีมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนในการดำเนินการต่อคดีความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา 841 และมาตรา 842 แห่งพระราชบัญญัติศาลครอบครัว หรือ New York Family Court Act 1962 มีบุคคลเชี่ยวชาญด้านกฎหมายและความรุนแรงในครอบครัวที่ช่วยเหลือศาลในการพิจารณา คดี อีกทั้งยังมีเจ้าพนักงานตำรวจศาล ซึ่งปรากฏชัดในรัฐบาลระดับมลรัฐ (State Government) โดยจะมีบางรัฐกำหนดให้ "bailiff" ทำหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของศาล "bailiff" ในศาลครอบครัวของประเทศสหรัฐอเมริกา มีบทบาทสำคัญในการรักษาความสงบและความปลอดภัยในศาล ช่วยในการดำเนินการของศาลอย่างมีประสิทธิภาพและการบังคับคำสั่งศาล เช่น คำสั่งห้ามหรือคำสั่งคุ้มครอง เพื่อให้ทุกคนปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด และช่วยเหลือในกระบวนการอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในศาล อีกทั้งยังมีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยและการจัดการเข้า – ออก จากห้องศาล ซึ่ง "bailiff" เป็นเจ้าพนักงานที่มีส่วนสำคัญที่ช่วยให้กระบวนการในศาลครอบครัวเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศของประเทศอังกฤษ พบว่า ประเทศอังกฤษได้บัญญัติหัวข้อ Domestic Violence, Crime and Victims Act 2004 (DVCA) เพิ่มเติมเข้าไปใน Part 1 การคุ้มครองเหยื่อการทารุณกรรมในครอบครัว ในพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) อันเป็นมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของประเทศอังกฤษ ศาลมีอำนาจออกคำสั่งห้ามการทารุณกรรม (Non-molestation orders) หรือคำสั่งห้ามเข้าใกล้ (Occupation orders) และกำหนดให้เป็นความผิดอาญาตามมาตรา 42A หากฝ่าฝืน "คำสั่งห้ามการทารุณกรรม" (non-molestation order) ถือว่าเป็นความผิดทางอาญาและกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน รวมทั้งยังบัญญัติเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่ผู้เสียหายอาจเผชิญหลังจากเกิดเหตุความรุนแรงภายในครอบครัว ประเทศอังกฤษยังมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่มีอำนาจและหน้าที่ที่มีความหลากหลายและทั้งสำคัญในการรักษาความเป็นธรรมและความปลอดภัยในระหว่างการดำเนินคดีและในกรณีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว โดยการสนับสนุนและปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ ที่ศาลกำหนด เพื่อควบคุมสถานการณ์และป้องกันการเกิดความรุนแรงเพิ่มเติม

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลของการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ในบทที่ 4 ทำให้ทราบปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ย การบังคับใช้ และมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้คดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวของต่างประเทศและประเทศไทย อันเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาและการคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงขอเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งเชื่อได้ว่าจะเป็นการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนากระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาและการคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ตอบสนองต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างเป็นธรรมและสร้างความเท่าเทียมให้แก่ประชาชนของประเทศไทย โดยขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาไว้ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวมาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวโดยมีต้องผ่านการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ดังนี้

จากเดิม มาตรา 5 กำหนดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้การแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ จึงเห็นควรเพิ่มเติมมาตรา 5/1 เป็น “มาตรา 5/1 ในกรณีเร่งด่วนหรืออาจเป็นอันตรายต่อผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวสามารถเลือกยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (conciliation procedures) หรือคำร้องต่อศาล (file a court petition) อย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีต้องร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวให้สามารถเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของศาลได้รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยให้เจ้าหน้าที่ประจำส่วนบริการประชาชนและประชาสัมพันธ์และส่วนไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทในศาลเยาวชนและครอบครัว ให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวสำหรับการยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (conciliation procedures) หรือคำร้องต่อศาล (file a court petition) รวมทั้งการให้คำปรึกษาต่าง ๆ เพื่อให้คดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวสามารถเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีอาญาได้โดยอันเป็นการบริการประชาชนอย่างแท้จริง โดยมีต้องเสียเวลาไปร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนเพื่อรอส่งสำนวนฟ้องร้องมายังศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งกระบวนการยุติธรรมมีความล่าช้าเป็นอย่างมาก

จากเดิมมาตรา 6 วรรคสอง เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือได้รับแจ้งตามมาตรา 5 แล้ว ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดี ให้จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเองให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้ ซึ่งต้องเป็นกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วย

ความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดีเท่านั้น จึงเห็นควรเพิ่มเติมข้อความมาตรา 6 วรรคสอง เป็น “ไม่ว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดีหรือไม่ ให้จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเองให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้”

2. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการไม่ส่งคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อเป็นการส่งเสริมกระบวนการไกล่เกลี่ยในคดีอาญาและเป็นการป้องกันความเสียหายและอันตราย ป้องกันผู้ถูกกล่าวหา ป้องกันการเกิดความรุนแรงเพิ่มเติมในอนาคตจากความรุนแรงในครอบครัว และยังเป็นส่งเสริมความยุติธรรม เสริมสร้างสังคมที่มีความเท่าเทียม สร้างความมั่นคงในสังคมโดยการลดความเสี่ยงต่อความรุนแรงและการละเมิดทางเพศในครอบครัว ส่งเสริมการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงบวกภายในครอบครัว ส่งเสริมการเพิ่มพูนทักษะการสื่อสารและการแก้ไขข้อขัดแย้ง จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ดังนี้

จากเดิมมาตรา 15 กำหนดให้ไม่ว่าการพิจารณาคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน โดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ เห็นควรแก้ไขเป็น

“เมื่อคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ในการพิจารณาคดีนัดแรก ให้ศาลส่งสำนวนเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทเสียก่อน และให้รอฟังผลการไกล่เกลี่ยเพื่อพิจารณาคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวอย่างเหมาะสมต่อไป เพื่อสนับสนุนให้คู่ความได้ยอมความกัน โดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ ”

3. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการนำบุคคลอื่นเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยในฐานะผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากการไม่นำบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ย จะทำให้กระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเหมาะสม ซึ่งควรให้คงเหลือเฉพาะบุคคลที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยได้อย่างเหมาะสมและเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญทางคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเท่านั้น คือ ผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวซึ่งได้ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยพินัยกรรม หลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนและลบบชื่อออกจากทะเบียนผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว พ.ศ. 2554 ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและศาลอาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวทำการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันก็ได้ จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 16 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ดังนี้

จากเดิมมาตรา 16 วรรคแรก กำหนดให้เพื่อประโยชน์ในการยอมความในคดีการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล แล้วแต่กรณี อาจตั้งผู้ประนีประนอมประกอบด้วยบุคคลหรือ

คณะบุคคลซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความหรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือศาลเห็นสมควร เพื่อให้คำปรึกษา หรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกัน หรืออาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลใดช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันก็ได้ เห็นควรแก้ไขเป็น “เพื่อประโยชน์ในการยอมความในคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล แล้วแต่กรณี ให้แต่งตั้งผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว และอาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ ช่วยเหลือผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันก็ได้”

4. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล เพื่อให้มาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวรวมถึงการติดตามประเมินผลคู่ความในระหว่างการทดลองปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ซึ่งควรให้เจ้าพนักงานศาลที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลเยาวชนและครอบครัวเข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในคดีประเภทนี้ จึงเห็นควรเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 จึงเห็นควรเพิ่มเติมมาตรา 5/1 เป็น “เจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจและหน้าที่ในการสนับสนุนการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ดังนี้

(1) มีอำนาจสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการในการพิจารณาคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว โดยให้คำปรึกษาถึงการให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้รวดเร็ว และระงับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้รวดเร็วที่สุด สร้างความเท่าเทียมและความเป็นธรรมให้แก่ประชาชน

(2) ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลกำกับ ดูแล และติดตามผลการปฏิบัติตามคำสั่งศาลตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ดังนี้

(ก) คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามมาตรา 10 ได้แก่ คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว คำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตร

(ข) คำสั่งและหรือเงื่อนไขอื่นใด ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรเพื่อเป็นการบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

(ค) กำกับ ดูแล และติดตามผลการปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลดำเนินการตรวจสอบและทำรายงานเจ้าหน้าที่รายงานให้ศาลทราบตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดเพื่อให้ศาลพิจารณา และให้รวบรวมจัดเก็บสถิติเพื่อนำไปพัฒนากฎหมายความรุนแรงในครอบครัวต่อไป

(ง) หากเจ้าพนักงานตำรวจศาลตรวจสอบพบว่ามีเหตุการณ์หรือพฤติกรรมเกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ให้เร่งรายงานต่อศาล

โดยเร็ว เพื่อให้ศาลพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อ
บรรเทาทุกข์ หรือคำสั่งใด ๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติม โดยมีจำเป็นต้องรอคำสั่งจากผู้ถูกระทำความ
รุนแรงในครอบครัว หรือคู่ความ หรือผู้มีส่วนได้เสียอีกต่อไป โดยเจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถดำเนินการ
แทนได้เลยเพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือคู่ความ หรือผู้มีส่วนได้เสียได้
ในทันที”

(3) ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลกำกับ ดูแล และติดตามผลการปฏิบัติตามคำสั่งศาลตามมาตรา 12
แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 อันเป็นกรณีที่ศาลพิพากษา
ว่า ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิดตามมาตรา 4 และศาลได้กำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา
คุ้มครองความปลอดภัยผู้กระทำความผิดให้ผู้กระทำความผิด การชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการ
สาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ ตามวิธีการ
และระยะเวลาที่ศาลกำหนดแทนการลงโทษผู้กระทำความผิด โดยให้กำกับ ดูแล และติดตามผลการปฏิบัติตาม
คำสั่งศาลและทำรายงานเจ้าหน้าที่รายงานให้ศาลทราบตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดเพื่อให้ศาลพิจารณา และ
ให้รวบรวมจัดเก็บสถิติเพื่อนำไปพัฒนากฎหมายความรุนแรงในครอบครัวต่อไป

(4) กรณีตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.
2550 หากผู้ประนีประนอมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ และบุคคลดังกล่าวได้
จัดให้มีการทำสัญญายอมความขึ้นหรือจะขอให้เรียกคู่ความมาทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันต่อศาล
และเมื่อศาลเห็นว่าควรรอการลงโทษทางอาญาเพื่อให้คู่ความทั้งสองฝ่ายไปทดลองปฏิบัติตามสัญญา
ประนีประนอมยอมความกันเสียก่อน ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการกำกับ ดูแล และ
ติดตามผลการปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ แล้วให้จัดทำรายงานเจ้าหน้าที่รายงานการ
ตรวจสอบติดตามผลการปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความของคู่ความให้ศาลทราบก่อนนัดพิจารณา
คดีครั้งต่อไปเพื่อประกอบการพิจารณาของศาล

5. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงใน
ครอบครัว ในเรื่องสิทธิการครอบครองบ้านอยู่อาศัยและการออกคำสั่งให้ครอบครองบ้านอยู่อาศัย จาก
การศึกษาพบว่ามาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของประเทศ
อังกฤษ ศาลสามารถออกคำสั่งสำหรับการคุ้มครองความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งมีกฎหมายที่สำคัญและได้
บัญญัติไว้ในส่วนที่ 4 ของบทที่ 27 ว่าด้วยครอบครัวและความรุนแรงในครอบครัว (family homes and
domestic violence) ซึ่งรวมกฎหมายที่สำคัญไว้ภายใต้มาตรา 30 – 63 ซึ่งได้วางหลักในเรื่องสำคัญอยู่ 2
ประการ ได้แก่

1) เรื่องสิทธิการครอบครองบ้านอยู่อาศัยระหว่างสมรส (Right to Occupy Matrimonial Home)
ตามมาตรา 30 – 32 ซึ่งได้ระบุสิทธิของคู่สมรสในการครอบครองบ้านอยู่อาศัยร่วมกัน โดยมีข้อกำหนดและ
เงื่อนไขที่ต้องปฏิบัติ

2) เรื่องการออกคำสั่งให้ครอบครองบ้านอยู่อาศัย (Occupation Order) ตามมาตรา 33 – 41 อันเป็นการออกคำสั่งจากศาลให้คนหนึ่งในกลุ่มสมรสได้สิทธิในการครอบครองบ้านอยู่อาศัย หรือกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการใช้งานของบ้านสำหรับมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของประเทศเยอรมันก็ได้วางหลักกฎหมายไว้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศเยอรมันเกี่ยวกับสิทธิการครอบครองบ้านอยู่อาศัยและการออกคำสั่งให้ครอบครองบ้านอยู่อาศัย ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) ในกรณีที่ผู้เสียหายอาศัยร่วมกับผู้กระทำความผิดตามมาตรา 1 (1) ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องให้ผู้กระทำความผิดออกจากที่พักอาศัยและใช้ที่พักอาศัยเป็นของตนเองเท่านั้น

2) ถ้ามีการจำกัดเวลาในการออกจากที่พักอาศัยและผู้เสียหายมีสิทธิ์ร่วมในที่ดินหรือเช่าที่พักอาศัยร่วมกับผู้กระทำความผิด ศาลสามารถกำหนดระยะเวลาส่งมอบที่พักอาศัยให้แก่ผู้เสียหายได้ โดยไม่เกิน 6 เดือน และสามารถขยายได้อีกไม่เกิน 6 เดือน ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่สามารถหาที่พักอาศัยใหม่ได้

3) สิทธิเรียกร้องตามมาตรา 1 (1) ถูกยกเว้นใน 3 กรณี ได้แก่ การทำร้ายครั้งต่อ ๆ ไปไม่มีความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น การไม่ดำเนินการเป็นลายลักษณ์อักษรในการขอให้ผู้กระทำความผิดออกจากที่พักอาศัย และการส่งมอบที่พักอาศัยที่ขัดแย้งกับประโยชน์ของผู้กระทำความผิด

4) ผู้กระทำความผิดต้องละเว้นการกระทำใด ๆ ที่ทำให้สิทธิในการใช้ที่พักอาศัยของผู้เสียหายเสียหาย

5) ผู้กระทำความผิดมีสิทธิที่จะเรียกร้องค่าที่พักอาศัยจากผู้เสียหาย ตามที่เป็นที่ยอมรับได้

6) ในกรณีที่ผู้ถูกข่มขู่อาศัยร่วมกับผู้กระทำความผิด ผู้ถูกข่มขู่สามารถร้องขอให้ส่งมอบที่พักอาศัยให้เป็นของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงความรุนแรงที่ไม่อาจยอมรับได้ จึงเห็นควรให้ศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศไทยนำหลักกฎหมายของทั้งประเทศอังกฤษและประเทศเยอรมันไปใช้หากจำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวในเรื่องสิทธิการครอบครองบ้านอยู่อาศัยและการออกคำสั่งให้ครอบครองบ้านอยู่อาศัยของคู่พิพาททั้งสองฝ่าย ศาลจำเป็นต้องพิจารณาโดยใช้หลักการว่า ผู้ใดก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นไม่ควรได้รับสิทธิการครอบครองบ้านอยู่อาศัยและจำต้องออกไปจากบริเวณที่พักอาศัยของคู่พิพาททั้งสองฝ่ายเป็นระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควรเพื่อลดความรุนแรงภายในครอบครัว ทั้งในกรณีที่ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวมีกรรมสิทธิ์ร่วมในที่ดินกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ที่พักอาศัยตั้งอยู่ หรือผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้เช่าที่พักอาศัยร่วมกัน และในกรณีที่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ที่พักอาศัยตั้งอยู่แต่เพียงผู้เดียวหรือมีกรรมสิทธิ์ร่วมกับบุคคลที่สาม หรือผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ใช้เช่าที่พักอาศัยแต่เพียงผู้เดียวหรือร่วมกับบุคคลที่สาม ศาลสามารถที่จะกำหนดระยะเวลาในการส่งมอบที่พักอาศัยให้แก่ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ และในกรณีที่ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่สามารถที่จะหาที่พักอาศัยใหม่ได้ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ ศาลสามารถที่จะขยายระยะเวลาดังกล่าวออกไปได้

เว้นแต่หากศาลพบว่าเป็นการขัดแย้งกับประโยชน์ของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลที่สามเป็นอย่างมาก ศาลอาจกำหนดมาตรการอย่างอื่นซึ่งศาลต้องพิจารณาเป็นรายคดีไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์,
‘ชุดข้อมูลรายงานความรุนแรงในครอบครัว เปรียบเทียบรายไตรมาส (ปีงบประมาณ 2561 - 2565)’
<<https://opendata.nesdc.go.th/dataset/dwf0413>> สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2566.
- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, ‘รายงานความรุนแรงในครอบครัว เปรียบเทียบรายไตรมาส
(ปีงบประมาณ 25651 - 2565)’ (Open Data Portal for Monitoring and Evaluating
Government Projects under National Strategy, 2016)
<<https://opendata.nesdc.go.th/dataset/dwf0413>> สืบค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2567.
- เกษงา ผาทอง, อีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, ธนุ ทดแทนคุณ, สมพงษ์ เกษานุช,
‘ประโยชน์นิยม : แนวคิดสู่ปรากฏการณ์ทางการเมืองไทย’ (พฤษภาคม - สิงหาคม 2562) 2
วารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ.
- กลุ่มมาเจสติก, *สิทธิเด็กและการคุ้มครองทางกฎหมายกับกลุ่มมาเจสติก* (สำนักพิมพ์วิญญูชน 2558).
- คณิต ฒ นคร, *กฎหมายอาญาภาคความผิด* (พิมพ์ครั้งที่ 8 สำนักพิมพ์วิญญูชน 2559).
- จิตฤดี วีระเวสส์, ‘ความรุนแรงภายในครอบครัว (Domestic Violence)’ ในวารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์
(บทความและหนังสือวิชาการ 2550) 87.
- จิรนิติ หะวานนท์, ‘ศาลเยาวชนและครอบครัว คือ Problem Solving Court’ (2560) 1 ตุลาคม.
- ชาญณรงค์ ปรานีจิตต์ และคณะ, ‘การวิจัยเพื่อลดวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลและความรวดเร็ว
ในการดำเนินคดี’ (รายงานผลการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ 2543).
- ทัศนีย์ แสงสุข, ‘การสร้างความปลอดภัยในครอบครัวโดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ศึกษากรณี
ความรุนแรงในครอบครัว’ (วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2552).
- นิพนธ์ อักษรกาญจน์, ‘การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา,’ (สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
รามคำแหง. 2546) 14.
- นیرชา ฐานพงษ์, ‘กระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองเด็กผู้ถูกระบาดด้วยความรุนแรงในครอบครัว :
วิเคราะห์พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระบาดด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550’
(วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2553).
- พงศ์บัณฑิต ปันสุวรรณ, ‘ปัญหาการระงับข้อพิพาทคดีเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น’
(วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
2556).
- มนตรี ศิลป์มหาบัณฑิต, *ระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลยุติธรรม. การจัดการความขัดแย้งกับ
การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท* (ธนาเพรส 2555).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- รณชัย คงสกนธ์ และ นฤมล โพธิ์แจ่ม, ความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence) (พิมพ์ครั้งที่ 1 หน่วยจัดการความรู้เรื่องความรุนแรงในครอบครัว 2551).
- รัฐพล เย็นใจมาและสุรพล สุยะพรหม, 'ความขัดแย้งในสังคม : ทฤษฎีและแนวทางแก้ไข' (2561) 7 (2) วารสารมจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์.
- วิชัย อริยะนันทกะ, *การระงับข้อพิพาทที่เกิดจากสัญญาการค้าระหว่างประเทศ รวบรวมบทความ ข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง อนุญาโตตุลาการ เล่ม 2* (สำนักงานอนุญาโตตุลาการ 2544).
- วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล และคณะ, *การประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว* (ทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข มูลนิธิเพื่อนหญิงและสถาบันพัฒนากระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว พิมพ์ครั้งที่ 1 ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร 2546).
- ศรีรุ่ง ทรงพรรณ, 'อนุญาโตตุลาการทางการแพทย์' (2558) 1 (1) วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข.
- ศิริเพ็ญ จันทรนิยม, 'แนวทางใหม่ของการจัดการความขัดแย้งในการระงับข้อพิพาทสัญญาทางปกครอง ศึกษาเฉพาะกรณี : การกำหนดให้หาวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกโดยคนกลางไกล่เกลี่ย มาใช้ในสัญญาทางปกครอง' (2562) 11 (1) วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย.
- ศูนย์ความรู้การระงับข้อพิพาททางเลือก, *การไกล่เกลี่ยพื้นล้มพันธ์ในคดีอาญา* (สำนักระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม 2556) 62.
- สาริตา เจนเข้ว่า, 'ทางเลือกการจัดการความขัดแย้งในองค์กร' (2563) 6 (2) วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น.
- สมชาติ โลกสันติสุข, 'การบริหารงานคดี : ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยในศาล' (2545) 22 (4) วารสารนักบริหาร.
- สุรรัตน์ ตาใจ, 'ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทชั้นศาลในคดีครอบครัว: ศึกษาเฉพาะกรณีศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง (สาขามีนบุรี)' (สารนิพนธ์ ศิลปะศาสตร์ มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2559).

บรรณานุกรม (ต่อ)

ภาษาต่างประเทศ

California Adult Corrections Officer Core Task California Department of Corrections & Rehabilitation. Archived from the original on March 24, 2012.

<http://www.cdcr.ca.gov/csa/stc/California_Adult_Corrections_Officer_Core_Task.html> สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2567.

National Domestic Abuse Helpline, 'What is abuse?'

<<https://www.nationaldahelpline.org.uk/en/What-is-abuse> >
สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2567.

The Hotline (The National Domestic Violence Hotline), 'The Violence Against Women Act'

<<http://www.thehotline.org/get-educated/violence-against-women-act-vawa>>
สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2567.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล   ณัฐพัชญ์ สมานทรัพย์

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2556   นิติศาสตรบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน   นิติกรปฏิบัติการ ส่วนคำสั่งคำร้อง สำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา

ประสบการณ์ ผลงานทางวิชาการ รางวัลหรือทุนการศึกษา

- ลำออิสระภาษาอังกฤษ สำนักการต่างประเทศ
สำนักงานศาลยุติธรรม รับรองการปฏิบัติหน้าที่
เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2563
- ได้รับทุนสำนักงานศาลยุติธรรมไปฝึกอบรม
หลักสูตร“กระบวนการยุติธรรมที่ยั่งยืน”
ณ Meiji University ประเทศญี่ปุ่น
ทุนสำนักงานศาลยุติธรรม
ระหว่างวันที่ 15 กรกฎาคม 2567 จนถึงวันที่ 27 กรกฎาคม 2567